

Відділ освіти Згурівської районної державної адміністрації

Районний методичний кабінет

Згурівський навчально – виховний комплекс

"Гімназія – загальноосвітня школа І ступеня"

О. В. Анатієнко, Н. А. Білявська, Т. В. Сита, В. В. Якимович

Літературні диктанти в 1 - 4 класах. Навчально - методичний посібник

2016 рік

Рекомендовано радою методичного кабінету відділу освіти Згурівської районної державної адміністрації (протокол № 8 від 17. 02. 2016 р.)

О. В. Анатієнко, Н. А. Білявська, Т. В. Сита, В. В. Якимович. Літературні диктанти в 1–4 класах. Навчально– методичний посібник. – Згурівка, 2016. – 148 с.

Рецензенти:

Висовень В. О., заступник директора з навчально – виховної роботи Згурівського навчально – виховного комплексу "Гімназія – загальноосвітня школа І ступеня"

Навчально – методичний посібник за змістом відповідає навчальним програмам із літературного читання для учнів 1 – 4 класів для загальноосвітніх навчальних закладів (зі змінами). Тернопіль : Мандрівець, 2015. – 256 с. У посібнику вміщено диктанти із літературного читання для учнів 1 – 4 класів та відповіді до них.

Посібник "Літературні диктанти в 1 – 4 класах" адресований учителям початкових класів загальноосвітніх навчальних закладів.

Зміст

Передмова.....	5
1 клас.....	7
Букварний період	7
Післябукварний період	14
Розділ. Щоб розумниками стати, треба більше книг читати!.....	14
Розділ. Надійшла весна прекрасна	16
Розділ. Великдень	17
Розділ. Кольорові віршики	18
Розділ. Моя родина	18
Розділ. Бабусенько ріднесенька	19
Розділ. Дідусева мудрість.....	19
Розділ. Сором бути неохайним і брудним	19
Розділ. Квітами барвистими луг цвіте	20
Розділ. Руки малі, та до роботи вдалі.....	20
Розділ. Веселі пригоди пернатих	21
Розділ. Іди, іди, дощику	21
Розділ. Добре вірних друзів мати.....	22
Розділ. Твори без кінця.....	22
Розділ. У неволі щастя не буває	22
Розділ. Для малят про звірят	23
Розділ. Описуємо предмет	23
Розділ. Сонечко	23
Розділ. Літо – радісна пора	24
2 клас.....	25
Розділ. З народного джерела	25
Розділ. Авторські вірші та малі жанри для дітей	25
Розділ. Народні казки.....	26
Розділ. Поетична майстерня.....	30
Розділ. Поетична збірка 1	31

Розділ. Поетична збірка 2	32
Розділ. Поетична збірка 4	35
Розділ. Оповідання	44
Розділ. Літературні казки	50
3 клас	53
Розділ перший. Цікава книга природи	53
Розділ другий. Від слова - до книги	56
Розділ третій. З чистого джерела народної творчості	65
Розділ четвертий. Літературні казки й п'єса – казка	71
Розділ п'ятий. Байки	76
Розділ шостий. Світ дитинства у поезії і прозі	79
Розділ сьомий. Тарас Шевченко: сторінки життя і творчості	89
Розділ восьмий. Візьму перо і спробую	91
4 клас	94
Розділ перший. Із скарбниці усної народної творчості	94
Розділ другий. Що було на початку світу	100
Розділ третій. Сторінками історії України	104
Розділ четвертий. Як не любить той край	112
Розділ п'ятий. Видатні українські письменники	118
Розділ шостий. Розповіді про нас самих	129
Розділ сьомий. Літературні казки зарубіжних письменників	134
Розділ восьмий. Світ дитинства в літературі	138
Використані джерела	148

Передмова

Метою курсу "Літературне читання" є розвиток дитячої особистості засобами читацької діяльності, формування читацької компетентності молодших школярів, яка є базовою складовою комунікативної і пізнавальної компетентностей.

Під час навчання відбувається становлення і розвиток якостей дитини-читача, здатної до самостійної читацької, творчої діяльності.

Літературні диктанти – це творчий та ефективний спосіб перевірки знань учнями текстів творів, система вправ і завдань, яка дає змогу швидко і різнобічно перевірити знання учнями окремих художніх текстів та знань із вивченої теми. Це допомагає організувати ритмічну, колективну та індивідуальну роботу всього класу.

Мета даного посібника – допомогти вчителям початкових класів здійснювати перевірку сформованості у школярів умінь сприймати, розуміти, аналізувати й інтерпретувати літературні тексти; сприяти розвитку творчої літературної діяльності школярів.

Пропонований посібник складений за текстами художніх творів, визначених чинною навчальною програмою для загальноосвітніх навчальних закладів (1 – 4 класи зі змінами. – Тернопіль : Мандрівець, 2015. – 256 с.)

Літературні диктанти можна проводити на уроках різних типів. Ці диктанти проводяться на початку уроку (перевірка домашнього завдання, актуалізація опорних знань), в процесі перевірки первинного засвоєння літературного твору, в кінці (підсумок, узагальнення).

Літературні диктанти є різних видів. У посібнику пропонуються лише деякі з них: бліц-диктанти, які потребують від дітей блискавичної реакції; диктанти-співпраця, які проводять під час вивчення нового матеріалу; літературні мікродиктанти та макродиктанти, які проводять під час узагальнення знань (можуть бути етапом тематичного оцінювання); цитатні

диктанти, які перевіряють рівень усвідомлення учнями текстів, висловлювань про письменника; творчі диктанти; синонімічні диктанти.

Систематичне проведення літературних диктантів показує, що в учнів зростає інтерес до читання художньої літератури, вони краще використовують фактичний матеріал для аналізу твору.

Літературні диктанти дають змогу перевірити і оцінити рівень навчальних досягнень усіх учнів, економно використавши при цьому час. Їх застосування дає можливість визначити рейтинг кожної дитини.

Посібник призначений для вчителів початкових класів. Може бути використаний батьками для самостійних занять з дітьми.

1 клас

Букварний період

"Мама і сини"

"Бліц-диктант"

1. Про що розповідається в тексті? (*Про гриби*)
2. Що робили з грибами? (*Солили*)
3. Хто солив гриби? (*Мама*)
4. Хто носив гриби з лісу? (*Сини*)
5. Як звали синів? (*Іван і Слава*)
6. Скільки банок грибів насоли? (*Вісім*)

"У лісі"

"Читає Незнайко"

 Виправте помилки у тексті.

У лісі дуби (*сосни*). Білка носить лісові гриби (*горіхи*) в дупло. Он сова сіла на ялинку (*сосну*). А он лис і вовк (*лосі*). У лісі вони всі на волі.

"Миколин сокіл"

"Бліц-диктант"

1. Як звали хлопчика? (*Микола*)
2. Хто був у Миколи? (*Сокіл і коник*)
3. Яка кличка у сокола? (*Улан*)
4. Яка кличка у коника? (*Вулкан*)
5. Чим Микола годував Вулкана? (*Скошеним вівсом*)
6. Де літав Улан? (*Високо у небі*)
7. Як хлопчик кликав сокола? (*Улан! Улан!*)

"Ранок коло ріки"

"Бліц-диктант"

1. Коли діти пішли на річку? (*Вранці*)
2. Як було навкруги? (*Красиво*)
3. Що було на траві? (*Ранкова роса*)

4. Кого ловив Романко? (*Окунів, линів, карасів*)
5. Кого ловив Руслан? (*Раки*)
6. Де сіла Мурка? (*Коло відра*)
7. Хто з хлопчиків покликав котика? (*Руслан*)
8. Що Руслан дав Мурці? (*Лина*)

"На Івана Купала"

"Бліц-диктант"

1. Яке свято святкували діти? (*Івана Купала*)
2. Коли його відзначають? (*У липні*)
3. Що робили на свято хлопці? (*Палили вогні, високо скакали*)
4. А що робили дівчата? (*Плели віночки*)
5. Що дівчатка робили з вінками? (*Пускали на воду*)
6. Що співали дівчата? (*Купальські пісні. "Пливи, вінок, пливи"!*)

"Веселі пісні"

"Бліц-диктант"

1. Який урок був у дітей? (*Урок музики*)
2. На чому грав Павлик? (*На сопілці*)
3. На чому грала Поліна? (*На скрипці*)
4. А хто грав на піаніно? (*Мирослава Пилипівна*)
5. Що робила решта дітей? (*Співали*)
6. Про що співали пісні? (*Про маки, калину та річку*)

"Сливи"

"Так чи ні"

1. У діда Тараса поспіли сливи. (*Ні*)
2. Коло сливи Павлик. (*Так*)
3. У Павлика повна миска слив. (*Так*)
4. У Поліни пів корзини слив. (*Ні*)
5. Павлик висипав половину слив Поліні. (*Так*)

"Котик і Півник"

"Продовжте речення"

1. Антон, Тарас і Наталка - ...(*артисти*).
2. Вони ставили виставу... ("*Котик і Півник*").
3. Тарас – Котик, Антон – Півник, а Наталка - ... (*Лиска*)
4. Котик у лісі, а Півник у ...(*кімнаті сам*).
5. От лиска посипала коло вікна... (*просо*).
6. Усі вітали артистів...(*квітами*).

"Веселі іменини"

"Бліц-диктант"

1. Куди прийшли діти? (*На іменини*)
2. Як звали іменинника? (*Лесик*)
3. Коли у Лесика були іменини? (*У вересні*)
4. Скільки років йому виповнилось? (*Сім*)
5. Хто подарував імениннику ракету? (*Петрик*)
6. Що принесла Оленка? (*Квіти*)
7. Який подарунок приготував Павлик? (*Намалював листівку*)
8. Чим пригощали дітей Лесикові батьки? (*Тортом і соком*)

"Село Веселе"

"Бліц-диктант"

1. Де вирости Оленка і Лесик? (*У селі*)
2. Як називається село? (*Веселе*)
3. Що розкинулось навколо села? (*Степ*)
4. Хто працює на тракторі? (*Семен*)
5. Що він робить? (*Оре поле*)
6. Які птахи прилетіли навесні? (*Лелеки*)

"Парк на пустирі"

"Бліц-диктант"

1. Що вирішили зробити діти? (*Парк*)
2. Де знаходився пустир? (*Недалеко від міста*)
3. Хто їм допомагав садити парк? (*Олена Данилівна – садівник*)
4. Хто радив намітити серед парку квітник? (*Даринка*)

5. Які дерева посадили в парку? (*Липи, клени, тополі*)
6. Хто носив воду зі ставка? (*Дмитрик, Вадим і Дениско*)

"Ранок на озері"

"Бліц-диктант"

1. Де знаходиться озеро? (*За містом*)
2. Що росте коло озера? (*Лоза*)
3. Яким було озеро зранку? (*Немов дрімало*)
4. Якою була в ньому вода? (*Прозора*)
5. Чий спів долинув з острова? (*Зозулі*)
6. Яка пташка злетіла над озером? (*Дика качка*)
7. Кого помітив тато у лозі? (*Ремеза*)
8. Що зрізав тато? (*Прутики лози*)
9. Що робив Назарко? (*Складав на візок*)
10. Навіщо тато з Назарком набрали лози? (*Сплести корзинки*)

"Дарунки лісу"

"Читає Незнайко"

 Виправте помилки у тексті.

Олесь із дідом (*дідусем*) раненько йдуть до лісу.

У повітрі пропливають (*пливуть*) легенькі павутинки.

І от повні кошики (*відра*) опеньків несуть Олесь і бабуся (*дідусь*) додому.

"Великі друзі"

"Бліц-диктант"

1. Як звали бабусю? (*Дарина*)
2. А як знали внука? (*Бориско*)
3. Про який подарунок просив Бориско? (*Про собаку*)
4. Що відповіла бабуся? (*Добре*)
5. Як хлопчик назвав свого песика? (*Бімом*)

"Умілі руки"

"Читає Незнайко"

 Виправте помилки у тексті.

У гуртку "Умілі руки" діти ліпили з глини (*пластиліну*) різні гриби.

Гліб виліпив три (*два*) білі гриби з бурими голівками.

У Богдана (*Галинки*) – три підберезники.

Зараз зима, а ми немовби в осінньому парку (*лісі*) усі разом побували, - сказала Ганна Григорівна.

"Восени на городі"

"Бліц-диктант"

1. Як звали бабусю і дідуся? (Ганна і Кирило)
2. Які вони господарі? (Гарні)
3. Хто їм допомагав? (Внуки)
4. Що робили внуки? (Підготували ґрунт для посадки)
5. Які дари вирости на городі восени? (Гарбузи, огірки)
6. Що зроблять господарі з багатим урожаєм огірків? (Засолять на зиму)

"На полонині"

"Бліц-диктант"

1. Де чабани пасуть овочі отари? (*На полонині*)
2. З ким Марічка іде в гості до вівчарів? (*З татом*)
3. Що вони їм несуть?(*Листи, книги, газети*)
4. Як чабани зустріли дівчинку? (*Радісно*)
5. Про що лунатимуть увечері пісні? (*Про Карпати, полонини, черемшину, смерічку*)
6. Яка річка згадається у тексті? (*Черемош*)

"Пасіка"

"Бліц-диктант"

1. Як звали дідуся? (*Матвій*)
2. Коли дідусь Матвій вивіз вулики? (*У липні*)
3. Куди вивіз? (*У липовий гай*)
4. Хто був із дідусем? (*Андрійко*)
5. Коли з вулика вилетів молодий рій? (*Під вечір*)
6. Дуди він сів? (*На липу*)

7. Який мед викачають внук із дідусем? (Гречаний і липовий)

"Казкові хмаринки"

Гра "Хвосты"

Продовжте речення.

1. А легкі білі хмаринки...(пролітали над ним).
2. Он у великого слона...(під хоботом великі ікла).
3. Оті хмарки - ...(немов чарівні птахи).
4. Та ось велика темна хмара...(затулила білі хмарки).
5. І знову попливли...(казкові хмаринки).

"Ялта"

"Бліц-диктант"

1. В якому місті живе Андрійко і його сім'я?(Ялта)
2. Яке море омиває Ялту? (Чорне море)
3. Які гори навколо Ялти? (Кримські гори)
4. Який теплохід прибуде на ялтинський морський порт? ("Мрія")
5. Ким працює Андрійків тато? (Капітан теплохода)
6. Як корабель знаходить уночі дорогу до берега? (За маяком)
7. Хто прийде зустрічати корабель? (Мама, Яся, Андрійко)

"Лисичка і Журавель"

"Читає Незнайко"

 Виправте помилки у тексті.

Прибув Журавлик до Лисички на вечерю (обід) із подарунком.

А хитра Лисичка зварила смачний фруктовий (молочний) кисіль.

Нарізає дрібненько смачних фруктів (овочів) та й насипав у високий глечик із широким(вузьким) горлечком.

"Хороша гра"

"Бліц-диктант"

1. У яку гру хлопчики зібрались пограти? (У хокей)
2. Які назви хлопчики дали командам? ("Сокіл" і "Буран")
3. Хто був їх тренером? (Старшокласник)

4. Яка команда першою забила шайбу? ("Бурани")
5. Кого підтримували дівчатка? (Сашика)
6. Скільки шайб забили діти? (Шість)
7. Який був рахунок у грі? (3:3)
8. Як називається рівний рахунок? (Нічия)

"Гроші України"

"Читає Незнайко"

 Виправте помилки у тексті.

У різних держав – однакові (різні) гроші.

А в Україні – долари (гривні). На білоруських (українських) гривнях – портрети видатних синів і дочок України.

Ігор Січовик

"Десять робітників"

"Читає Незнайко"

 Виправте помилки у тексті.

Поливають, косять (носять), миють,
варять, риють (шиють), пришивають (прибирають),
у дворі, в садочку, в школі (домі)...

Післябукварний період

Розділ. Щоб розумниками стати, треба більше книг читати!

Лідія Кир'яненко

"Розмова на книжковій полиці"

"Бліц-диктант"

1. Яка назва твору?(*"Розмова на книжковій полиці"*)
2. Між ким відбувається розмова?(*Між книжками*)
3. Де стояли книги?(*На книжковій полиці*)
4. Який вигляд мали книжки?(*Новенькі й пошарпані*)
5. Що головне у книгах?(*Цікавий зміст*)

Диктант "Ерудит"

Продовжте прислів'я.

1. Хто багато читає – той...(багато знає).
2. Книга корисна, коли ... (*її читають*).
3. Книга – твій друг, без неї, ...(*як без рук*).
4. Золото добувають із землі, а знання - ...(*з книжок*).

Розділ. Сміх і гам дзвенить довкола, відчиняє двері школа

Лідія Компанієць

"Отак у нас - щодня"

"Бліц-диктант"

1. Про кого цей вірш? (*Про дітей, які збиралися до школи*)
2. Хто шукав пальто? (*Сестра*)
3. Що загубив старший брат? (*Ранець*)
4. Хто не міг знайти сорочку?А хто штани?(*Середульший брат, молодший брат*)
5. Чому діти спізнилися на урок?(*Шкільні речі були не на своєму місці*)
6. Чи дотрималися діти свого слова класти на місце кожну річ? (*Ні*)

Розділ. Рідна мова - барвінкова

Юлія Косинська

"Рідна мова"

Літературний диктант

"Так чи ні"

1. У вірші розповідається про річку? (*Ні*)
2. Автор мову порівнює з гірською водою? (*Так*)
3. Чи багата й колискова наша українська мова? (*Так*)
4. Чи любить автор рідну мову? (*Так*)
5. "Це мова, наче зірка світанкова..." (*Ні*)

Розділ. Україна – край мій рідний

Леонід Полтава

"Наша Батьківщина"

"Бліц-диктант"

1. Як називається прочитаний вами вірш? (*"Наша Батьківщина"*)
2. Хто автор? (*Леонід Полтава*)
3. Що означає слово Батьківщина? (*Рідний край*)
4. Яке місто було згадане у вірші? (*Київ*)
5. Про що розповідає Леонід Полтава у вірші? (*Про рідну землю, рідний край, країну Україну*)
6. Що любить автор вірша? (*Море глибоке, степи широкі, завітчані Карпати, ...*)

Розділ. Усміхнися всім навколо

Василь Сухомлинський

"Сідайте, будь ласка"

"+чи-"

1. "Гур-гур-гур"! - весело гуркотів трактор? (-)
2. Сергійко сидів у м'якому кріслі?(+)
3. В автобус зайшла дівчина?(-)
4. Сергійко поступився своїм місцем тітоньці? (+)
5. Тітонька не поступилася бабусі місцем? (-)
6. Сергійко був задоволеним своїм вчинком?(+)

Розділ. За добро добром платять

Петро Влодек

"Як гукнеш, так і відгукнеться"

"Бліц-диктант"

1. Яка назва твору?(*"Як гукнеш, так і відгукнеться"*)
2. Хто автор оповідання?(*Петро Влодек*)
3. Як звали головного героя твору? (*Степанко*)
4. Чому Степанко чув погану відповідь?(*Тому що хлопчик сам говорив погане*)
5. Хто насправді відповідав хлопчикові в горах? (*Відлуння*)
6. Яку пораду дала мама Степанку? (*Піти в гори і сказати хороші слова*)
7. Якщо ми проявимо любов до інших, то як вони нам відплатять? (*Вони відплатять нам тим самим*)

Людмила Савчук

"Квочка"

"Продовж пораду квочки"

1. Не ходи...(сам до лісу).
2. Не сварися... (з індиками).
3. Не дружи ...(з шуліками).
4. Поважай... (старших).
5. Не ображай ...(малих).
6. Не дери ... (носа).
7. Не бери... (чужого).

Розділ. Надійшла весна прекрасна

Людмила Савчук

"Принесли весну лелеки"

"Бліц-диктант"

1. Хто автор вірша? (*Людмила Савчук*)
2. Про кого розповідається у вірші? (*Про лелеки*)

3. Звідки лелеки принесли весну? (*"Із жарких країв далеких"*)
4. Що змінилось в природі з приходом весни? (*Розтанули сніги, черешня розцвіла*)
5. З яким настроєм автор писав цей вірш? (*З веселим весняним*
6. *настроєм*)

Розділ. Великдень

Яна Яковенко

"Про писанки"

"Бліц-диктант"

1. Чому діти рано встали? (*Готувались розмальовувати писанки*)
2. Як родина готувалася до Великодня? (*Різні фарби готували, яєчка збирали*)
3. Хто з членів сім'ї брав участь в святковій "метушні"? (*Дід, бабуся, мама, тато, діти*)
4. Які кольори фарб використовували? (*Червона, синя, жовта, зелена*)
5. Що означає червоний колір? (*Щоб раділи*)
6. Що означає синій колір? (*Щоб росли як із води*)
7. А що жовтий колір означає? (*На врожай*)
8. Що означає зелений колір? (*То життя*)

Олена Згарська

"Великдень"

"Віднови вірш"

Великдень

Ось тобі

Його ти

і мамі

яєчко.

подаруй!

недалечко!

розмалюй

Розділ. Кольорові віршики

Анатолій Костецький

"Квіткові сні"

"Доповни *"кольорове"* слово"

1. Кульбабі – (золоті).
2. Тюльпанові – (червоні).
3. Дзвіночку лісовому – (голубі).
4. Бузку – (бузкові).
5. Волошці – (волошкові).
6. Ромашці – (срібні).
7. Фіалці – (фіалкові)

Розділ. Моя родина

Дмитро Чередниченко

"Родовідне дерево"

"Бліц-диктант"

1. Як звучить назва оповідання? (*"Родовідне дерево"*)
2. Як ви його розумієте? (*Фото родичів з підписами і датами, які зібрані в альбомі*)
3. Як герой оповідання кликав свого дідуся? (*Дід*)
4. Чи знав хлопчик, як звати його бабусю? (*Ні*)
5. Як дід Петро називає людей, які не знають свого роду? (*Степовою травою перекопале*)
6. З кого складається рід? (*Батьків, дідів, прадідів, прапрадідів*)
7. Коли родовідне дерево міцніше стоїть на землі? (*Чим глибше коріння в такого дерева*)

Валентина Осєєва

"Сім'я у нас одна"

"Бліц-диктант"

1. Як звали головного героя оповідання? (*Левко*)
2. Як Левко допомагав мамі? (*Мив посуд, прибирав у кімнаті*)

3. Що зробив не так хлопчик? (*Він лінився допомагати мамі декілька днів*)
4. Що сказав тато у неділю за обідом?(*Що сім'я тиждень погано працювала*)
5. Як була покарана сім'я за Левка?(*Вони нікуди не підуть*)
6. Чи батьки лишили хлопчика самого вдома? (Ні)
7. Який висновок зробив Левко? (*Що батькам допомагати потрібно завжди*)

Розділ. Бабусенько ріднесенька

Василь Чухліб

"Радість"

"Так чи ні "

1. Раніше від бабусі Дарини ніхто не встає. (*Так*)
2. Тетянка прокинулась, а бабуса вже на дворі. (*Ні*)
3. Очі бабусині усміхаються, обличчя аж світиться. (*Так*)
4. Кіт Рудько забрався на дах і витанцьовує. (*Ні*)

Розділ. Дідусева мудрість

Світлана Матвійчук

"Де кому жити"

"Бліц-диктант"

1. Як звали дівчинку? (*Оленка*)
2. Куди пішла дівчинка з дідусем? (*У ліс*)
3. Що збирала дівчинка в лісі? (*Ягоди*)
4. Кого побачила дівчинка? (*Їжачка*)
5. Що хотіла зробити дівчинка з їжачком? (*Взяти додому*)
6. Що запропонував дідусь? (*Залишити у лісі*)

Розділ. Сором бути неохайним і брудним

Леся Мовчун

"Як чепурили їжачка"

"Так чи ні"

1. Заклопотана їжачиха схопила за вуха свого синочка? (Так)
2. Малюк і справді був не охайним? (Так)
3. Знову ведмедиків дразнив?(Ні)
4. Синочок самостійно захотів купатись? (Ні)
5. Голочки у їжачка гладенькі та м'якенькі, наче хутро в ховрашка?(Так)
6. Мама їжачка справді мила свого синочка? (Ні)

Розділ. Квітами барвистими луг цвіте

Анатолій Григорук

"Чарівний ліхтарик"

"Бліц-диктант"

1. Про який чарівний ліхтарик розповідає у вірші поет?(Прокульбабку)
2. З чим порівнюється у вірші кульбабка? (З ліхтариком)
3. Хто назвав кульбабку сонечком?(Джмелик)
4. Як назвав кульбабку комарик? (Чарівний ліхтарик)
5. Чому потух чарівний ліхтарик? (Вітерець подув і здув сіренький пух кульбабки)

Розділ. Руки малі, та до роботи вдалі

Євген Пермяков

"Для чого потрібні руки?"

"Бліц-диктант"

1. Як в оповіданні звали внука? (Петрик)
2. Про що запитав дідусь у Петрика?(Для чого потрібні руки)
3. Що відповів хлопчик першого разу? (Грати у м'яча)
4. А що другого? (Ложку тримати)
5. А що сказав Петрик втретє?(Кицьку гладити)
6. Про що головне забув сказати хлопчик? (Працювати)

Петро Ребро

"Немає ледарів у нас"

"Бліц-диктант"

1. Яка назва вірша?("Немає ледарів у нас")

2. Хто є автором? (*Петро Ребро*)
3. Що вміють робити діти? (*Вишивати, доглядати за квітами*)
4. Хто доглядав за квітами? (*Панас*)
5. Що вишив Гнат? (*Ліс на полотні*)
6. Що робили дівчатка? (*Пришили гудзика*)

Розділ. Веселі пригоди пернатих

Ігор Січовик

"Гава"

"Так чи ні"

1. Автор вірша "Гава" Ігор Січовик? (*Так*)
2. На подвір'ї зчинився сміх? (*Ні*)
3. Загубила гава капелюх? (*Ні*)
4. Гава стояла біля ганку? (*Так*)
5. Муха спостерігала за гавою? (*Ні*)
6. Гедзь порадив не ловити гав? (*Так*)

Розділ. Іди, іди, дощик

Василь Чухліб

"Голубий дощик"

"Бліщ-диктант"

1. Чому бабуся переживала за свій город? (*Там була посаджена городина*)
2. Чому почали сохнути помідори? (*Давно не було дощик*)
3. Як звали внучку? (*Тетянка*)
4. Для чого Тетянка схопила поливальничку? (*Щоб полити бабусин город*)
5. Де стояла бочка з водою? (*Під ринвою*)
6. Що це ринва? (*Труба для стікання води з даху*)
7. Що здивувало Тетянчину бабуся? (*Рослини на городі були политі*)
8. Чому дівчинка назвала свій дощик "голубим"? (*Її поливальничка була голубого кольору*)

Розділ. Добре вірних друзів мати

Валентина Осєєва

"До першого дощу"

"Бліц-диктант"

1. Як звали дівчаток? (*Тетянка і Марійка*)
2. Що трапилося, коли дівчатка йшли вулицею? (*Почався дощ*)
3. Що запропонувала Тетянка? (*Накритися Марійчиним плащем*)
4. Чому Марійка відмовила? (*Стало шкода свого одягу*)
5. Що сказала вчителька? (*Ваша дружба до першого дощу*)

Розділ. Твори без кінця

Микола Василенко

"Не вірите?"

"Віднови вірш"

Не вірите?

Знову кажу:

(*недавно побачив козу*)

ішла на світанку горою,

(*несла білі відра з водою*)

Роззута, у довгій свитині,

(*сандалі висіли на спині*)

Світила зоря на путі,

(*і роги були золоті*).

Розділ. У неволі щастя не буває

Станіслав Шаповалов

"Коли скрипають стрибунці?"

"Бліц-диктант"

1. Де живуть коники-стрибунці? (*Налужку*)
2. Хто вони? (*Справжні музиканти*)
3. Як звали хлопчика? (*Івась*)
4. Скількох стрибунців спіймав Івась? (*Двох*)

5. Чи скрипалили коники в неволі? (*Ні*)
6. Що порадила бабуса? (*Випустити коників на лужок*)

Розділ. Для малят про звірят

Ганна Мазур

"Вигадливе слоненя"

"Бліц-диктант"

1. Де проводили свій день діти? (*У зоопарку*)
2. Яких тварин побачили діти у зоопарку? (*Лева, павича, слона*)
3. Що здивувало слоненя, коли воно побачило дітей? (*Вони були одягнені в сандалики, сорочки та панамки, а в нього нема*)
4. Із чого слоненя зробило собі взуття? (*Вступило вологими ногами в пісок*)
5. А з чого він зробив панаму? (*З листка лопуха*)
6. Чому діти аплодували слоненяткові? (*За його вигадливість*)

Розділ. Описуємо предмет

Константин Ушинський

"Лисичка-сестричка"

"Так чи ні"

1. У лисички зубоньки маленькі, мордочка тоненька? (*Ні*)
2. Чи є у лисички на грудях жилет, а на шиї біленький комірець? (*Так*)
3. У лисички короткий пухнастий хвіст? (*Ні*)
4. Чи глибокі нори риє лисичка? (*Так*)

Розділ. Сонечко

Андрій М'ястківський

"Кому світить сонечко"

"Бліц-диктант"

1. Як звали дівчинку? (*Наталя*)
2. До кого йшла дівчинка? (*До дядька*)
3. Де зупинилось сонечко? (*Над хатою*)
4. З ким дівчинка повернулася додому? (*Із сонечком*)
5. Для кого сонечко світить і з ким ходить? (*Зі всіма*)

Розділ. Літо – радісна пора

Борис Вовк

"Любе літечко"

"Бліц-диктант"

1. Між ким відбувалась розмова? (*Між дітьми і літом*)
2. Що літо може дати дітям у червні? (*Сунічок*)
3. Що у липні? (*Малини та смородини червоної і чорної*)
4. Коли літечко може дати дітям бруснички й ожини? (*У серпні*)
5. А ягоди барбарису й журавлини? (*Це дари осені*)

2 клас

Розділ. 3 народного джерела

"Народні дитячі пісні та малі жанри"

Літературний макродиктант

"Що це?"

1. Короткий влучний опис предметів або явищ, які треба відгадати... (*Загадка*)
2. Короткі влучні вислови, що віками зберігаються в народній пам'яті... (*Прислів'я та приказки*)
3. Віршик, який допомагає під час гри визначити чергу учасників... (*Лічилка*)
4. Твір для співу... (*Пісня*)
5. Вислів, складений з важких для швидкої вимови слів... (*Скоромовка*)

Розділ. Авторські вірші та малі жанри для дітей

Марійка Підгірянка

"Прийшла осінь"

Бліц-диктант

1. Про яку пору року йде мова у вірші Марії Підгірянки? (*Осінь*)
2. Що позолотила осінь? (*Груші*)
3. Як поетеса називає осінь? (*Осінь-мальовничка*)
4. Кому на потіху весь садочок прикрасила осінь? (*Дітям*)

Наталя Забіла

"Дош іде"

Бліц-диктант

1. Який настрій у вас викликав спочатку цей твір? (*Сумний*)
2. Чи змінюється настрій упродовж вірша? (*Так*)
3. Як звали дівчинку? (*Маринка*)
4. Чому їй було сумно? (*Була погана погода*)
5. Кому було весело? (*Рослинам*)
6. На яку пісню схожі остання чотири рядки вірша? (*На пісню-закличку*)

Леонід Глібов

"Загадка"

Бліц-диктант

1. Від чийого імені ведеться розповідь у вірші? (*Від імені автора*)
2. Хто ж така бабуса Гася? (*Хмара*)
3. Якими словами автор називає хмару? (*Гладуха, хмара Дощова*)
4. Хто такий баштанник? (*Сторож на баштані*)

Степан Жупанин

"Наталчина пригода"

Бліц-диктант

1. Як звали дівчинку у творі Степана Жупанина? (*Наталочка*)
2. Яка пригода трапилася з Наталочкою? (*Загубила рукавичку*)
3. Який настрій був у дівчинки? (*Сумний, невеселий, пригнічений*)
4. Хто допоміг дівчинці? (*Хлопчик Вова*)
5. Як саме він це зробив? (*Віддав свої рукавички*)
6. Чи змінився настрій Наталки? (*Так*)

Олена Пчілка

"Вже ж улюбому куточку"

Бліц-диктант

1. Хто автор вірша "Вже ж улюбому куточку"? (*Олена Пчілка*)
2. Якою природою милується поетеса? (*Рідного краю*)
3. Який настрій твору? (*Сумний*)
4. Яка пора року описується у вірші? (*Осінь*)
5. Що сказано у вірші про вербу? (*Кучері рясні вітерець несе*)
6. Які слова-дії характеризують ставок? (*Зажурився, Засмутився*)

Розділ. Народні казки

Українська народна казка

"Колобок"

Бліц-диктант

1. Хто спік колобка? (*Баба*)
2. Де бабуса назмітала борошенця? (*У засіку*)
3. Де поклала баба колобка? (*На вікні*)
4. Кого зі звірів Колобок зустрів першим? (*Зайчика*)

5. Кого колобок зустрів після зайчика? (*Вовка*)
6. Хто з'їв колобка? (*Лисичка*)
7. Хто є головним героєм казки? (*Колобок*)
8. Чи був головний герой веселим, хвалькуватим, довірливим? (*Так*)

Українська народна казка

"Горобець та билина"

Бліц-диктант

1. Хто головний герой казки? (*Горобець*)
2. До кого звернувся горобець? (*До билини*)
3. Що таке билина? (*Стебло трав'янистої рослини*)
4. Про що він її попросив? (*Поколихати його*)
5. Чи виконала його прохання билина? (*Ні*)
6. До кого полетів горобець далі? (*До кози*)
7. Про що він попросив її? (*Щоб вона погризла билину*)
8. Що відповіла коза? (*"Не хочу"*)
9. Про що горобець попросив вовка? (*Щоб він з'їв козу*)
10. Чи виконав прохання горобця вовк? (*Ні*)
11. До кого потім полетів горобчик? (*До людей*)
12. Хто допоміг головному герою казки? (*Шуліка*)

Українська народна казка

"Лисичка-сестричка"

Бліц-диктант

1. Хто головний герой казки? (*Лисичка*)
2. Кого вкрала лисичка? (*Курочку*)
3. Якою була лисичка, коли просилася переночувати? (*Жалісною*)
4. У кого просила ночівлі? (*У людей*)
5. Що вимагала Лисичка за курочку? (*Качечку*)
6. А за качечку? (*Гусочку*)

Російська народна казка

"Міньба"

Бліц-диктант

1. Чому казка "Міньба" називається народною? (*Її склав народ*)
2. Що означає слово "мінба"?
3. Хто головний герой цієї казки? (*Дід*)
4. Яка пригода трапилася з дідом? (*Він врятував крамаря*)
5. Кого зустрів дід повертаючись додому? (*Крамаря, пастуха, вівчара, свинопаса, коробейника*)
6. Хто такий коробейник?
7. На що проміняв дід шмат золота? (*Шмат золота – кінь – віл – баран – поросля - голка*)
8. Хто вдома чекав діда? (*Баба*)
9. Чи сварила баба діда за мінбу? (*Ні*)
10. Чому казка має таку назву?

Угорська народна казка

"Як дівчина короля перехитрила"

Бліц-диктант

1. Якому народові належить ця казка? (*Угорському*)
2. Хто є головною героїнею казки? (*Дівчинка*)
3. Де жила дівчинка? (*За сімома морями*)
4. Скільки завдань дав король дівчині? (*Три*)
5. Чим прославилася дівчина? (*Кмітливістю*)
6. До кого дійшла слава про розум і кмітливість дівчини? (*До короля*)
7. Яким було перше завдання? (*Прясти з куделі нитки*)
8. Яке друге завдання короля? (*Залатати горщики з дірками*)
9. Скільки було глечиків? (*100*)
10. Що пообіцяв король, якщо дівчина виконає останнє завдання? (*Одружитися з нею*)
11. Чи справилась із ним дівчина? (*Так*)
12. Чи дотримав король свого слова? (*Так*)

Літературний диктант

"Так – ні"

1. Дівчина жила за сімома морями? *(Так)*
2. Дівчина сама прийшла до короля? *(Ні)*
3. Куделя була у короля в кімнаті? *(Ні)*
4. Дівчина була кмітлива? *(Так)*
5. Король хотів, щоб дівчина спряла срібні нитки? *(Ні)*
6. У короля на горіщі було сто глечиків? *(Так)*
7. Дівчина поставила між сита курку? *(Ні)*
8. Король вирішив одружитися з дівчиною? *(Так)*

Сербська народна казка

"Жбан меду"

Бліц-диктант

1. Хто є головними героями казки? *(Вовк та лисиця)*
2. Кого названо братом? *(Вовка)*
3. Хто назвав вовчика братом? *(Лисичка)*
4. Коли відбувалися описані події? *(Коли вовк і лисиця жили в дружбі та злагоді)*
5. Куди постійно бігала лисичка? *(У комору)*
6. Чи здогадувався Вовк, куди ходила Лисичка? *(Ні)*
7. Скільки разів вона ходила кумувати ? *(Три)*
8. Чому лисичка біла хвостом по лавці? *(Їй захотілося меду)*
9. Для чого лисичка кликала вовка в комірчину? *(Подивитися чи є там мед)*
10. Як вона вирішила знайти винуватця? *(У кого на животі виступить мед – той і з'їв)*
11. Як лисичці вдалося перехитрити вовка? *(Поки він спав, лисичка вимастила його медом)*
12. Чи можемо сказати , що вовк і лисичка справжні друзі? *(Ні)*

Узагальнюючий диктант

"Визнач назву казки"

 Визначте назву казки за уривками:

1. " - Тільки й було добра, що курочка, та й ту забрано. Віддай мені, хазяїне, за курочку качечку..." ("Лисичка-сестричка")
2. "Це було тоді, коли вовк і лисиця жили разом у дружбі й злагоді. Якось вони вкрали..." ("Жбан меду")
3. "Іди, вовче, козу їсти, бо коза не хоче билини гризти..." ("Горобець та билина")
4. "Крамар не знає, як дідові дякувати: запросив до себе в місто, пригостив щедро й подарував йому шмат золота завбільшки з конячу колову..." ("Міньба")
5. "— Я по засіку метений,
Я на яйцях спечений..." ("Колобок")
6. "Жила-була десь за сімома морями кмітлива дівчина. А була вона така розумна, що слава про неї дійшла аж до короля..." ("Як дівчина короля перехитрила")

Розділ. Поетична майстерня

Анатолій Костецький

"Дивна звичка"

Бліц-диктант

1. Від чийого імені ведеться розмова у вірші? (*Від автора*)
2. Чому вірш називається "Дивна звичка"? (*Хлопчик любив римувати*)
3. Співзвучність прикінцевих частин слів у віршованих рядках – це... (*Рима*)
4. Чи подобалася ця звичка автору? (*Ні*)

Віктор Терен

"Осінь"

Творчий диктант

"Доповніть речення"

 Доповніть речення із вірша "Осінь"

1. Вітер з пожовклим ... (*Листком*)
2. Крається в котика-... (*Мишки*)
3. То поженеться ... (*Біжком*)
4. То підкрадається ... (*Нишком*)
5. Ну, а коли ... (*Спійма*)

6. Буде, дітки ... (Зима)

Оксана Семенович

"Веселий сміх"

Бліц-диктант

"Хто автор?"

 Хто є автором цих віршів?

1. "Веселий сміх" (Оксана Сенатович)
2. "Чапля зшила черевички" (Платон Воронько)
3. "Осінь" (Віктор Терен)
4. "Іграшки" (Вадим Скомаровський)
5. "Неслухняний язичок" (Ігор Січовик)
6. "Дивна звичка" (Анатолій Костецький)

Розділ. Поетична збірка 1

Тарас Шевченко

Бліц-диктант

"Про поета"

1. Ким був Тарас Шевченко? (Поетом та художником)
2. Коли народився славетний поет? (9 березня 1814 року)
3. У якому селі народився Шевченко? (Моринцях)
4. Ким були його батьки? (Кріпаками)
5. На яких музичних інструментах грав Тарас Григорович? (На кобзі та скрипці)
6. Як називали видатного поета? (Кобзар)

Бліц-диктант

"Із яких творів?"

 Із яких творі Тараса Григоровича Шевченка ці рядки?

1. "...Розкажи, як за горою
сонечко сідає,
як у Дніпра веселочка
воду позичає..." ("Зоре моя вечірняя")
2. "...Лину я, лину, думу гадаю,

І ніби серце одпочиває..." ("Сонце заходить, гори чорніють")

3. "...Пишається над водою

червона калина..." ("Тече вода з-під явора")

4. "...між ярами, над ставами

Верби зеленіють..." ("Тихесенько вітер віє")

Леся Українка

"З гір на долину"

Творчий диктант

"Доповніть речення"

 Доповніть речення із вірша .

З гір на... (долину)

біжу, стрибаю, ...!(рину)

Місточки..., (збиваю)

всі гребельки..., (зриваю)

всі гатки, всі запруды,

що загатили..., - (люди)

бо весняна вода, як воля...! (молода)

Узагальнюючий диктант

"Чиї вірші?"

 Пригадай, із чиїх віршів наведені слова:

1. "Зоре моя вечірняя" (Т.Г.Шевченко)

2. "Веселочка воду позичає" (Т.Г.Шевченко)

3. "Барвіночку мій хрещатий" (Л.Українка)

4. "Зелений, дрібний" (Л.Українка)

5. "Пишається над водою червона калина" (Т.Г.Шевченко)

6. "Місточки збиваю" (Л.Українка)

Розділ. Поетична збірка 2

Олександр Олесь

"В небі жайворонки в'ються"

Творчий диктант

"Закінчи речення"

 Доповніть речення із вірша.

В небі жайворонки..., (в'ються)
заливаються-сміються,
грають, дзвонять цілий ..., (день)
і щебечуть, і співають,
і з весною світ ... (вітають)
дзвоном радісних пісень.
Ось вони на землю ..., (впали)
щось шепнули їй, сказали
і розтали знов у ... (млі)
І щоб глянути на диво,
виглядають... (полохливо)
перші проліски з землі.

Олександр Олесь

"Ліс восени"

Творчий диктант

"Добери прикметники"

1. Лани. (Скошені)
2. Листя. (Золоте)
3. Квіти. (Осінні, макові, лісові)
4. Нагідки. (Жовті)
5. Море. (Синє)
6. Брехеньки. (Голосні)

Олександр Олесь

"Біга зайчик-скакунець"

Бліц-диктант

1. Як називає автор зайчика? (Скакунець)
2. Хто доганяє зайця? (Зима)
3. На чому зима наздоганяє скакунця? (На метлі)

4. Де сховався зайчик? *(Під дубом)*
5. Чого накидала зима? *(Снігу)*
6. Хто виглядає із дупла? *(Білка)*
7. Що білка виставляє? *(Хвостик)*
8. Що зима в дупло швидко напихає? *(Сніг)*
9. Кого вгледіла зима на гілці? *(Горобців)*
10. У чому опинилися горобці? *(У сніговій тарілці)*
11. Куди злетіла зима вранці? *(На сосну)*
12. Навіщо вона це зробила? *(Щоб відпочити)*

Катерина Перелісна

"Змерз"

Літературний диктант

"Так - ні"

1. Сні-сніжок
Із хмар летить? *(Так)*
2. Землю відкриває? *(Ні)*
3. Змерз горобчик,
цвірінчить? *(Так)*
4. Зерняток розкидає? *(Ні)*
5. Та нема їх!
Ців-цвірінь!
А сніжок холодний? *(Так)*
6. "Ой, дитино!
Крихту кинь –
Мерзну я холодний"! *(Ні)*

Катерина Перелісна

"Віхола"

Творчий диктант

"Доповни речення"

 Доповніть речення із вірша.

Віхола, віхола
до мороза ..., (*Їхала*)
саночки мальовані,
снігом ... , (*Напаковані*)
кониками зайчики,
сірі ... (*Побігайчики*)
Сани розігналися,
зайчики ..., (*Злякалися*)
віхола схопилася,
в полі ... (*Закрутилася*)
Віхола, віхола,
ти куди ...? (*Заїхала*)

Узагальнюючий диктант

"Із якого твору?"

1. "І щебечуть, і співають,
і з весною світ вітають" ("*В небі жайворонки в'ються*")
2. "А зима на помелі
зайця доганяє" ("*Біга зайчик-скакунець*")
3. "Давно вже скошені лани" ("*Ліс восени*")
4. "Сні-сніжок
Із хмар летить,
Землю закриває,
Змерз горобчик" ("*Змерз*")
5. "Саночки мальовані,
снігом напаковані" ("*Віхола*")
6. "На липах листя золоте
тріпоче понад вами" ("*Ліс восени*")

Розділ. Поетична збірка 4

Микола Вороний

"Сніжинки"

Бліц-диктант

1. Із чим порівнюють себе сніжинки? *(Як пушиночки)*
2. Із чого вродилися сніжиночки? *(Із води)*
3. Чим носилися вони від подиху зими? *(Хмарою)*
4. Чим весело крутилися? *(Метелицею)*
5. Що захотілося сніжинкам? *(Спатоньки)*
6. Куди линуть пухнасті? *(До матінки)*
7. Хто жене та крутить їх? *(Вітер)*
8. Як автор називає вітер? *(Буйнесенький, дурнесенький)*
9. Що сказано у вірші про матусю сніжинок? *(Холодна і суха)*
10. Чим вони укривають матінку свою? *(Ковдрою)*
11. Для чого вони це роблять? *(Щоб вона відпочила)*
12. Про що турбуються сніжинки? *(Про добрий урожай)*

Микола Вороний

"Сніжинки"

Творчий диктант

"Добери прикметники"

1. Сніжиночки. *(Білесенькі, легесенькі)*
2. Вітрець. *(Буйнесенький, дурнесенький)*
3. Земля. *(Рідная, холодна, суха, бідная)*
4. Нива. *(Колосиста)*

Любов Забашта

"Берізонька"

Творчий диктант

"Добери риму"

1. Лісова. *(Розвіва)*
2. Кушах. *(Дощах)*
3. Точіть. *(Посадіть)*
4. Гілках. *(Птах)*

Платон Воронько

"Казка про рукавичку"

"Так - ні"

1. Сестричку хлопчика звали Галочкою? *(Так)*
2. Галочка читала оповідання? *(Ні)*
3. Казка була про те як рукавичка стала домом для звірів? *(Так)*
4. Хлопчик залишив рукавичку за полем? *(Ні)*
5. Чи залізли у рукавичку зайчик, лисичка чи вовк? *(Ні)*
6. Чи дісталось хлопчику? *(Так)*

Платон Воронько

"Причина"

Творчий диктант

"Доповни речення"

 Доповніть речення із вірша.

Другий день лежить хлопчина

в ліжку у... *(Кутку)*

І на те булп ...: *(Причина)*

в батьковім ... *(Садку)*

обірвав хтось грушку... *(Тихо)*

аж до верхніх ... *(Вім)*

Ось у хлопця з того лиха

й заболів ... *(Живім)*

Платон Воронько

"Картина"

Творчий диктант

"Добери риму"

1. Дивина. *(Низина)*
2. Зайчата. *(Курчата)*
3. Зорі. *(Осокорі)*
4. Картина. *(Новина)*

Платон Воронько

"В лісі є зелена хата"

Бліц-диктант

1. Де відбуваються події? (*У лісі*)
2. Що зробили ведмежата? (*Поснули*)
3. Хто із ведмежат не спав? (*Найменший*)
4. Що не хотів робити вереда? (*Спати*)
5. Що він просив у матусі? (*Меду, риби, сала, ковбаси*)
6. Що відповіда ведмедиця? (*Треба спати*)

Платон Воронько

"Суничка-сестричка"

Творчий диктант

"Доповни речення"

 Доповніть речення із вірша.

- Суничко-сестричко,
а ким ти ...? (*Умита*)
- Веселим.... (*Потоком*)
- Суничко-сестричко,
а чим ти ...? (*Налита*)
- Налита я соком,
солодким і ..., (*ніжним*)
під сонцем в ... (*Теплі*)
пила його з рідної
неньки-.... (*Землі*)

Володимир Лучук

"Білий вірш"

Творчий диктант

"Хто що робить?"

1. Білий огир (кінь)? (*Креше копитом*)
2. Білий дід? (*Майструє міст*)
3. Біла баба? (*Сіє борошно*)

4. Білий вітер? (*Крила розпростер*)

Ліна Костенко

"Білочка восени"

Бліц-диктант

1. Про кого йде мова у цьому вірші? (*Про білочку*)
2. Що робить білочка? (*Сушить гриби*)
3. Як нашпилює гриби білочка? (*Охайно*)
4. Де зберігає трудівниця гриби? (*У дуплі*)
5. Скільки грибів насушила Білка? (*В'язку*)
6. Чому не спиться білочці? (*Бо стукає дятел*)

Ліна Костенко

"Баба Віхола"

Бліц-диктант

1. Як автор називає бабу Віхолу? (*Сива Віхола*)
2. На чому вона приїхала? (*На метільній метлі*)
3. Куди стукала Віхола? (*У двері*)
4. Де вешталася сива віхола? (*Селом*)
5. Що просила вона у людей? (*Сито*)
6. Чим їхала баба Віхола? (*Поле*)

Ліна Костенко

"Пряля"

Творчий диктант

"Хто що робить?"

1. Пряля? (*Пряде*)
2. Сніг? (*Іде*)
3. Нитка? (*Рветься*)

Платон Воронько

"Сунічка-сестричка"

Творчий диктант

"Доповни речення"

🚦 Доповніть речення із вірша.

Дощик, дощик, ти вже...! (*Злива*)

Плаче груша, плаче ...(*Слива*)

Ти періщить ... ,(*Заходився*)

Соловейко (*Застудився*)

А тепер лежить під ..., (*Пледом*)

п'є гарячий чай із ... (*Медом*)

Вадим Скомаровський

"Клени"

Бліц-диктант

1. Що робив вітер? (*Обтрушував листя*)
2. Яке листя за кольором? (*Багряне*)
3. Які стояли клени? (*Зажурені*)
4. Як шуміла діброва? (*Грізно і довго*)
5. Що зробила зима сивоброва? (*Одягла клени у кожухи*)
6. У які кожухи одяглися клени? (*У сиві*)

Вадим Скомаровський

"Щиглик"

Бліц-диктант

1. Хто поскрипує підборами? (*Мороз-вусач*)
2. Хто сидить під липою? (*Щиглик*)
3. Чому засмутився щиглик? (*Віхола розтрусил зернята*)
4. Що зробив вітрисько з гілками ялиць? (*Запорошив*)
5. Хто допоміг щиглику? (*Гриць*)
6. Чи піднявся настрій у щиглика наприкінці вірша? (*Так*)

Вадим Скомаровський

"Козубок-колобок"

Бліц-диктант

1. Хто йшов по через ліс ? (*Червень*)
2. По якій стежині він крокував? (*По вузькій*)

3. Що Червень ніс у козубку? (Суніці)
4. Що таке козубок? (Кошик)
5. Де вмотився Червень? (На пеньку)
6. Що сталося з кошиком? (Покотився)

Ганна Чубач

"У лісочку на пеньочку"

Бліц-диктант

1. Про кого йде мова у цьому вірші? (Про мишку)
2. Де сиділа мишка? (У лісочка, на пеньочку)
3. Що робила мишка? (Вишивала сорочку)
4. Для кого мишка вишивала сорочку? (Для синочка)
5. Із чого ниточка у мишки? (Із павутинки)
6. Із чого голочка? (Із гілочки ялинки)
7. Який настрій був у сіренької на початку вірша? (Веселий)
8. Хто злетівся до мишки? (Горобці)
9. Як дивилися вони на сорочку? (Заздрісно)
10. Що весело робили між собою горобці? (Билися)
11. Чи змінився настрій у мишки наприкінці вірша? (Так)
12. Куди сховався синочок миші? (У нірку)

Анатолій Камінчук

"Котики вербові"

Творчий диктант

"Доповни речення"

 Доповніть речення із вірша.

Сонце по діброві

Ходить, як ..., (Лисичка)

котики ... (Вербові)

жмурять жовті ... (Вічка)

Вже не хочуть ... (Спати)

хоч і трішки ... (Сонні)

Гріють ... *(Лапенята)*

на яснім осонні.

Ігор Січовик

"Хитра киця"

Бліц-диктант

1. Якою були киця? *(Хитрою)*
2. Скільки діток було у киці? *(Двійко)*
3. Яке господарство мала киця? *(Курку, гуску, та індика)*
4. Які клопоти мала киця? *(Всіх нагодувати, квіти полити)*
5. Звідки носила воду вона? *(Із річки)*
6. Без чого не могла обійтися киця? *(Без криниці)*
7. Кого попросила вона вирити криничку? *(Пса)*
8. Яким був пес? *(Ледачим)*
9. Що він полюбляв? *(Поїсти)*
10. До якої авантюри вдалася киця? *(Заховала кістку собаки)*
11. Як спостерігала киця за собакою? *(Нишком)*
12. Хто допоміг викопати криницю киці? *(Пес)*

Узагальнюючий диктант

"Із якого твору?"

1. "Другий день лежить хлопчина
в ліжку у кутку"? *("Причина")*
2. "Вчора Галочка-сестричка
казку прочитала" *("Казка про рукавичку")*
3. "В мене є така картина –
краща від усіх"! *("Картина")*
4. "Білий огир в білім полі" *("Білий вірш")*
5. "Джміль ромашці
щось на вухо" *("Дикий мак")*
6. "Сидить пряля та й пряде" *("Пряля")*
7. "Підборами поскрипує"

мороз-вусач,
а щиглику під липою
хоч сядь та й плач" ("Щиглик")

8. "Красень Червень через ліс
по вузькій стежині
в козубку суніці ніс
Липню на гостинці" ("Козубок-колобок")

9. "Ой краса! Ну й краса!
Вранці випала роса" ("Роса")

10. "Знов починається весна!
Знов починаються дива" ("Починається весна")

11. "Метелика ловити я не хочу:
він квітка неба, хай живе" ("Не хочу")

12. "Сонце по діброві
ходить, як лисичка,
котики вербові
жмурять жовті вічка" ("Котики вербові")

Узагальнюючий диктант

"Чиї вірші?"

1. "Нагідка" (Т. Коломієць)
2. "Хитра киця" (І. Січовик)
3. "Слухала лисичка солов'я" (І. Світличний)
4. "Починається весна" (А. Костецький)
5. "У лісочку на пеньочку" (Г. Чубач)
6. "Щиглик" (В. Скомаровський)
7. "Пряля" (Л. Костенко)
8. "Дикий мак" (В. Лучук)
9. "Казка про рукавичку" (П. Воронько)
10. "Білочка восени" (Л. Костенко)
11. "Півень-горлопан" (І. Світличний)

12. "Віддячила" (І. Січовик)

Розділ. Оповідання

Олександр Копиленко

"Хоробре кошеня"

"Так - ні"

1. Оповідь ведеться від імені автора? (Так)
2. Надворі було прохолодно? (Ні)
3. Гопак – це собака? (Так)
4. "Аж раптом з'являється велике кошеня..."? (Ні)
5. Кошеня прямувало до Гопака? (Так)
6. Собака роздер кошеня? (Ні)
7. Кошеня обійшло Гопака і підійшло до його пащі? (Так)
8. Подержавши кілька хвилин голову в пащі у Гопака, кошеня швидко побігло далі? (Ні)
9. Чи хоробре було кошеня ? (Так)
10. Чи викликало у автора хвилювання від цієї події? (Так)
11. Прочитаний твір є оповіданням? (Так)
12. Чи містяться наукові відомості про собак у цьому оповіданні? (Так)

Юрій Старостенко

"Смілива зозулька"

Творчий диктант

 Доповніть речення із оповідання "Смілива зозулька"

1. "Коли повертається з вирію ... , вже і ліс, і гай стоять зелені" (Зозулька)
2. " - Чуєте, зозуля кує! – радіють" (Люди)
3. "Щодня більшають на ... листочки, простягають зелені рученята молоді пагінці." (Деревах)
4. "І тут раптом виповзає на листячко страшна волохата" (Гусінь)
5. " - Бр-р-р!.. – тремтить з остраху" (Синиця)
6. " - Йой! – задкує" (Мухоловка)
7. " - Тюй-тюй-тюй! – репетую" (Повзик)

8. "А гусінь уже ... собі ніжне листячко." (*Їсть*)
9. " - Треба зозульку ... " (*Покликати*)
10. "Тільки вона цієї гусені не ..." (*Боїться*)
11. "Прилетіла ... і всю гусінь винищила." (*Зозулька*)
12. "От добре, що в нашому ... живе така пташка." (*Лісі*)

Микола Трублаїні

"Тико і Волохан"

Бліц-диктант

1. Про кого це оповідання? (*Про Волохана*)
2. Хто такий Волохан? (*Песик*)
3. Чому його так прозвали? (*Він був волохатий*)
4. Скільки років було маленькому Тико? (*Три*)
5. Із ким він жив? (*Із мамою і братом*)
6. Як звали маму Тико? (*Панай*)
7. Як звали брата? (*Умк*)
8. Де жив Тико зі своєю родиною? (*У тундрі*)
9. Що привезли люди на берег? (*Великі бочки*)
10. Що сталося з Тико? (*Його накрила бочка*)
11. Хто допоміг Тико врятуватися? (*Волохан*)
12. Чи стали Тико з Волоханом справжніми друзями? (*Так*)

Микола Трублаїні

"Хвиля-напасниця"

Творчий диктант

 Доповніть речення із оповідання "Хвиля-напасниця"

1. "Ніколи Тико не ходив гуляти без ..." (*Волохана*)
2. "Волохан ріс ..., і тепер був молодий дужий собака" (*Швидко*)
3. "Якось Тико разом із ... пішли до моря" (*Умком*)
4. "Висока ... підіймалася на поверхні моря, котилася до берега, тут розсипалась і далеко заливала узбережжя" (*Хвиля*)
5. "Хвиля котила багато камінців і ..." (*Піску*)

6. "Тико забруднив ... і хотів їх помити, присівши біля води" (*Руки*)
7. "Від удару Тико впав, хвиля відкотилася від берега і ... хлопця з собою"
(*Забрала*)
8. "Хлопчик незабаром ... під водою" (*Зник*)
9. "Умк кинувся, щоб рятувати..., але не встиг добігти до берега..." (*Брата*)
10. "Перемагаючи прибійну ..., собака наближався до берега" (*Хвилю*)
11. "Умк поспішив їм на ... і витягнув обох на берег" (*Допомогу*)
12. "З радісним гавканням ... Волохан навколо нерухомого Тико" (*Плигав*)

Василь Сухомлинський

"Які вони бідні"

Бліц-диктант

1. Як звали хлопчика? (*Сергійко*)
2. Коли батько розбудив сина? (*На світанку*)
3. Куди пішли батько з сином? (*У поле*)
4. Що саме хотів показати тато синові? (*Спів жайворонка*)
5. Як автор називає жайворонка? (*Сіра грудочка*)
6. Що почув Сергійко? (*Дивну пісню жайворонка*)

Віра Артамонова

"Ясенок"

"Так - ні"

1. Хлопчика звали Володя? (*Так*)
2. На полі росте високий гіллястий ясен? (*Ні*)
3. Володя розмовляв із мамою? (*Так*)
4. Вони говорили про великий ясен? (*Ні*)
5. Мама із сином пересадили ясенка? (*Так*)
6. Маленький ясенок буде говорити з татком: шу-шу, шу-шу... (*Так*)

Володимир Сенцовський

"Бабусин онучок"

Творчий диктант

 Доповніть речення із оповідання "Бабусин онучок"

1. Чи то соняшник гойднувся біля тину, чи білявий ... заглядає у подвір'я баби Стехи. (*Хлопчик*)
2. Сидить вона на ослінчику біля ... (*Хати*)
3. А довкола зграйка білих ..., ніби сузір'я. (*Ромашок*)
4. Послала мати, щоб я обірвав ... (*Вишні*)
5. Баба Стеха дріботить до дверей, шукає в сінцях і виносить полотняну ... (*Торбину*)
6. Хлопчик чіпляє її через плече й біжить у ... (*Садок*)
7. Між зеленим листям тільки ... біліє. (*Сорочка*)
8. Сидить Андрійко вгорі, між небом і землею, обриває стиглі ... й думає про бабу Стеху. (*Ягоди*)
9. Живе вона ... , от і роздає гостинці сусіднім дітлахам. (*Самотньо*)
10. Хлопчик хвацько зістрибує на ... (*Землю*)
11. На рундуку хлопчик висипає соковиті вишні у велику емальовану ... (*Миску*)
12. Бабусю, візьміть мене ... (*Внуком*)

Андрій М'ястківський

"Мудра голка"

Бліц-диктант

1. Хто головна героїня оповідання "Мудра дівчинка" (*Марійка*)
2. Між ким відбувається розмова? (*Між мамою та донькою*)
3. За чим любила спостерігати дівчинка? (*Як мама вишиває квіти*)
4. Що попросила Марійка у мами? (*Голку, полотно і нитки*)
5. Про що попередила мати? (*Можна поколотити пальчики*)
6. Чи відмовилася Марійка через це вишивати? (*Ні*)
7. Чи вдалося їй одразу навчитися гаптувати? (*Ні*)
8. Чим пояснила дівчина свою невдачу? (*Що в неї погана голка*)
9. Як розв'язала цю складну ситуацію дівчинка? (*Взяла мамину голку*)
10. Чи допомогла Марійці "мудра голка"? (*Ні*)
11. Чи вдалося Марійці вишита квітку і яку? (*Так, волошку*)
12. То хто мудрий, голка чи пальчики? (*Пальчики*)

Василь Струтинський

"Як дихає верба"

Бліц-диктант

1. Які хмари налітали з півночі? (*Чорні та пошматовані*)
2. Куди відносив їх вітер? (*За ліс, за Десну*)
3. Як звали головного героя оповідання? (*Сергійко*)
4. За чим стежив Сергійко? (*За поплавками*)
5. Що поблискувало із-за хмар? (*Сонце*)
6. Хто підбадьорював хлопчика? (*Дядько Микола*)
7. Що хотілося хлопчику більш за все? (*Спіймати плоскирку*)
8. Яка пора року описана? (*Літо*)
9. Визирнувши із плаща, що здалося юнакові? (*Що небо провалилося*)
10. Куди побіг дядько Микола? (*Під вербу*)
11. До якого дерева притулився Сергійко? (*До верби*)
12. Що відчув хлопчина? (*Як дихає верба*)

Анатолій Григорук

"З курми лягай, з півнями вставай"

Бліц-диктант

1. Хто з персонажів є головним героєм? (*Дениско*)
2. Куди залюбки ходить Дениско? (*В дитячий садок*)
3. Що не любить робити хлопчик? (*Раненько вставати*)
4. Як звуть сестричку Дениска? (*Мар'янка*)
5. Де навчається Мар'янка? (*У школі*)
6. Що порадила сестричка брату? (*З курми лягай, з півнями вставай*)

Всеволод Нестайко

"Як ми літали в космос"

Бліц-диктант

1. Від чийого імені ведеться розмова в оповіданні? (*Від імені автора*)
2. Коли розпочалася ця історія? (*За три роки до польоту Ю.Гагаріна*)
3. Чому хлопчик вирішив залишити цю планету? (*Вона нудна та нецікава*)

4. Що надумав зробити герой? (*Побудувати супутник*)
5. З ким він планував полетіти в космос? (*З другом Ромкою*)
6. Коли хлопці почали збиратися в дорогу? (*Після уроків*)
7. Як хлопці назвали свій літаючий апарат? (*Супутник "Ліра"*)
8. Хто завадив друзям відправитися у космос? (*Однокласниця Тетянка*)
9. Чому хлопці узяли із собою Тетянку? (*Щоб вона не розповіла нічого тітці*)
10. Хто повернув космонавтів додому? (*Тітка Теклі*)
11. Чи дісталось дітлахам за їхню витівку? (*Так*)
12. Яка наука потрібна при побудові супутника? (*Математика*)

Узагальнюючий диктант

 Визначте назву оповідання за уривками:

1. "Біля паркана, на подвір'ї, росте високий гіллястий ясен" (*Ясенюк*)
2. "Вони познайомилися, коли одному було три роки, а другому три місяці" (*Тико і Волохан*)
3. "Ця історія відбулася ще за три роки до польоту Юрія Гагаріна" (*Як ми літали в космос*)
4. "Немов над полем хто натягнув срібну струну, і вогняна пташка, доторкаючись до неї крильми, розсипає над степом музику" (*Які вони біді*)
5. "І ось раптом з-за погрібника з'являється маленьке кошеня і мандрує просто до Гопака" (*Хоробре кошеня*)
6. "Прилетіла зозулька і всю гусінь винищила" (*Смілива зозулька*)
7. "Над ставком стоїть плачуча верба" (*Верба – мов дівчина золотокоса*)
8. "Чи то соняшник гойднувся біля тину, чи білявий хлопчик заглядає в подвір'я баби Стахи" (*Бабусин онучок*)
9. "Марійка розпутала вузли і подумала: "Мама мудрою голкою вишивала, а мені дала погану" (*Мудра голка*)
10. "Притулившись грудьми до ще сухого подекуди стовбура, Сергійко завмер від несподіванки: "Верба ворухиться!.. Та вона дихає"! (*Як дихає верба*)
11. "Висока хвиля підіймалася на поверхні моря, котилася до берега, тут розсипалась і далеко заливала узбережжя" (*Хвиля-напасниця*)

12. "Одна біда – він не любить раненько вставати" (*З курми лягай, з півнями вставай*)

Розділ. Літературні казки

Іван Франко

"Лис Микита"

Бліц-диктант

1. У якій формі написана ця казка? (*У формі вірша*)
2. Назвіть персонажів твору? (*Лис та Вовчиця*)
3. Як звали Лиса? (*Микита*)
4. Куди Лис Микита заманив Вовчицю? (*На риболовлю*)
5. Як ви гадаєте чи багато наловила риби Вовчиця хвостом? (*Ні, не наловила зовсім*)

Пригадай українську народну казку, до якої подібний твір Івана Франка?
(*Лисичка-сестричка і Вовк-панібрат*)

Юрій Ярмак

"Та сама Мишка"

Творчий диктант

1. Хто стоїть позаду діда Андрушки, але попереду онучки Мінки? (*Баба Марушка*)
2. Хто займає місце між онучкою Мінкою і кицею Варваркою? (*Собачка хвінка*)
3. Хто стоїть позаду собачки Хвінки? (*Киця Варварка*)
4. Хто стоїть попереду всіх? (*Дід Андрушка*)
5. Хто розташований позаду? (*Мишка Сіоманка*)
6. Чому герої казки змогли витягнути ріпку? (*Бо вони сильні, спритні, вправні, дружні*)

Василь Чухліб

"Заячий холодок"

Творчий диктант

"Що це?"

1. Лежанка? (Місце для лежання?)

2. Капловухий? (Має великі вуха)
3. Насурмонився? (Нахмурився, ознака невдоволення)
4. Осоння? (Відкрите, незатінене місце)
5. Мулько? (Нудно)
6. Холодок трава? (М'ята)

Бліц-диктант

1. Хто головні персонажі твору? (*Зайці*)
2. Де люблять спочивати зайці? (*Під гіллястими кучерявими деревцями*)
3. Хто прибудився до Золотого бору? (*Капловухий Заєць*)
4. Що заявив капловухий Заєць? (*Це мій холодок*)
5. До кого прибігли скаржитися зайці? (*До Діда-зайця*)
6. Чи можна сказати, що заєць зрозумів свою провину? (*Ні*)

Шарль Перро

"Попелюшка, або соболевий черевичок"

Бліц-диктант

1. Що залишилося в Попелюшки від розкішного вбрання? (*Черевичок*)
2. Хто знайшов і підняв черевичка? (*Принц*)
3. Про що думав принц? (*Як розшукати принцесу*)
4. Коли Попелюшка зникла з балу? (*Коли почало бити північ*)
5. Про що оголосив принц на увесь світ? (*Про одруження з дівчиною, на яку прийдеться соболевий черевичок*)
6. Що відбулося в житті Попелюшки завдяки загубленому соболовому черевичку? (*Вона познайомилася з принцом*)

Ганс Крістіан Андерсен

"Принцеса на горошині"

Бліц-диктант

1. Про що мріяв принц? (*Одружитися з принцесою*)
2. Де побував принц, шукаючи собі наречену? (*У всьому світі*)
3. Чим він був засмучений? (*Не міг відшукати справжньої принцеси*)
4. Де і коли з'явилася принцеса? (*У палаці, увечері*)

5. Який вона мала вигляд? *(Вона змокла під дощем)*
6. Про що принцеса всіх запевняла? *(Що вона справжня принцеса)*
7. Хто влаштував дівчині випробування? *(Стара королева)*
8. Яке випробування влаштувала вона дівчині? *(Поклала горошину під матраци)*
9. Чи змогла відпочити принцеса? *(Ні)*
10. У чому було тіло дівчини? *(У синцях)*
11. Чи одружився принц із принцесою? *(Так)*
12. Куди потрапила горошина? *(До музею)*

3 клас

Розділ перший. Цікава книга природи

За Алевтиною Волковою

"Перший подих осені"

Бліц – диктант

1. Яку назву має текст? (*"Перший подих осені"*)
2. Яка пора року описується у тексті? (*Осінь*)
3. Який місяць осені описується у творі? (*Вересень*)
4. Які квіти згадуються у тексті? (*Айстри, жоржини, канни, чорнобривці*)

Творчий диктант

"Доберіть прикметники"

1. Вересневі дні ... (*тихі, задумливі, теплі*).
2. Сонце ...(*ласкаве, лагідне*).
3. Повітря ...(*прозоре, легке*).
4. Айстри й жоржини ... (*яскраві різнокольорові*).
5. Канни ... (*червоні*).
6. Чорнобривці ...(*оксамитові*).

Катерина Федорівна Перелісна

"Осінні танці"

Цитатний диктант

"Чиї це слова?"

1. 1."– Ду – ду – ду! Хто зі мною потанцює у саду?" (*Вітер*)"
2. "- Може, й ми! Тільки ти нас над землею підійми"! (*Жоржини*)
3. " - Шкода часу, підіймать"! (*Вітер*)
4. "- Ой, ду – ду! От хто вміє танцювати до ладу"! (*Вітер*)

Ліна Василівна Костенко

"Вже брами літа замикає осінь"

Бліц – диктант

1. Хто автор вірша? (*Ліна Василівна Костенко*)
2. Цей твір прозовий чи поетичний? (*Поетичний*)
3. Як ви розумієте значення слова "брама"? (*Великі ворота*)

4. Доберіть синоніми до слова "чорногуз"? (*Лелека, бусол, бузько, боцюн*)
5. Яка пора року описується у вірші ? (*Осінь*)
6. Які почуття передають рядочки поезії? (*Суму, печалі*)

Микола Федорович Сингаївський

"Осіння гра"

Літературний диктант

1. Яку назву має текст? (*"Осіння гра"*)
2. До якого жанру відноситься текст? (*Оповідання*)
3. Хто його автор? (*Микола Сингаївський*)
4. Де відбувалася подія? (*У лісі*)
5. Про кого розповідається в оповіданні? (*Про білку*)
6. Коли у білки з'являється найбільше турбот? (*Восени*)
7. Що заготовляє на зиму ця тваринка? (*Горіхи, жолуді, шишки*)
8. Яку шубку вона одягає на зиму? (*Сіру, теплішу, м'яку*)
9. Які ігри полюбляють білки? (*У хованки, самі з собою та променем – зайчиком*)
- 10.3 ким вони граються ? (*Білка з білкою*)
- 11.Доберіть синонім до слова "клопоти"? (*Турботи*)
12. Які слова автора засвідчують, що він милується звірятком? (*І не стомиться білка – стрибунка.*)

Василь Олександрович Сухомлинський

"Соромно перед соловейком"

Міні - диктант

1. Запишіть головних героїв оповідання? (*Оля й Ліда*)
2. Куди надумали сходити Оля й Ліда? (*До лісу*)
3. Де вони сіли перепочити? (*На траві*)
4. Як вони слухали пісню соловейка? (*Зачаровано, боялися поворухнутись*)
5. Що зробила Оля з недоїдками? (*Кинула під кущ*)
6. Продовжте речення.

Соромно перед соловейком тому, що ... (*Оля забруднює красу природи*)

Олесь Васильович Донченко

"Лісовою стежкою"

Літературний макродиктант

1. Це оповідання художнє чи науково – популярне? *(Художнє)*
2. Доведіть свою думку? *(В оповіданні є багато описів і порівнянь)*
3. Яка тема цього оповідання? *(Розповісти нам про дівчинку Улянку)*
4. Яка мета? *(Показати красу осіннього лісу, вміння бачити красиве в природі, любити природу)*

Творчий диктант

"Добери порівняння"

1. Хустинка, як ... *(терен – цвіт).*
2. Очі блимають, як ... *(світлячки).*
3. Припечений ніс, як ... *(жовта лісова груша).*
4. Кругле підборіддя, як ... *(яблуко).*
5. Руки шершаві, як ... *(дубова кора).*
6. Лляного волосся, як ... *(пух).*

За Алевтиною Волковою

"Листопад – ворота зими"

Літературний диктант

"Так чи ні"

1. "Листопад – ворота зими" - це оповідання. *(Так)*
2. Автор твору "Листопад – ворота зими" Алла Коваль. *(Ні)*
3. В оповіданні розповідається про місяці: вересень, жовтень та листопад. *(Ні)*
4. Вітер, сильно дмухаючи на хмари, зібрав їх до купи, і вони надовго закрили сонечко. *(Так)*
5. Нерідко буває, що й сніг засипле землю. *(Ні)*
6. Прогляне сонечко – воно й розтане. *(Так)*

Узагальнюючий диктант

"Чи уважний ти читач?"

1. Яку має назву розділ? (*"Цікава книга природи"*)
2. З яких творів ці рядки: "Вітер взяв сопілку в руки..." (*"Осінні танці"*)
"Ой, який же ти став тепер, мій лісе – брате" (*"Лісовою стежкою"*)
3. У якому оповіданні дійові особи – дві дівчинки? (*"Соромно перед соловейком"*)
Хто автор твору? (*Василь Сухомлинський*)
4. Як звали головну героїню оповідання "Лісовою стежкою" Олеся Донченка? (*Улянка*)
5. Куди, відлітаючи, пакував чорногуз чемодан? (*В Африку*)
6. Чого навчає розділ "Цікава книга природи"? (*Любити та берегти красу природи, бути справжніми друзями природі*)

Диктант – співпраця

 Запишіть приклади творів таких жанрів.

1. Оповідання: ... (*"Листопад – ворота зими", "Лісовою стежкою", Соромно перед соловейком", "Осіння гра", "Перший подих осені"*)
2. Віршовані твори: ... (*"Осінні танці", "Вже брами літа замикає осінь", "Шитишина важко віддає плоди"*)

Розділ другий. Від слова - до книги

Мова – дивний скарб

Алла Петрівна Коваль

"Наша мова"

Словниковий диктант

"Поясни незрозумілі слова"

1. Диктор - ...(*працівник радіо чи телебачення, який читає текст перед мікрофоном*).
2. Безпосередньо - ...(*прямо*).
3. Геніальний - ...(*надзвичайний, неперевершений*).
4. Пращури - ... (*далекі предки*).
5. Скоцюрбилась - ... (*Зігнулась*).
6. Беручий - ... (*дуже працюючий*).

Бліц – диктант

1. Що звучить навколо нас зранку й до вечора? (*Мова*)
2. Якими були наші пращури? (*Боязко визирали з печер, не вміли спілкуватися між собою.*)
3. Яке геніальне відкриття вони зробили? (*Винайшли мову*)
4. Що допомогло людям порозумітися між собою? (*Мова*)
5. Яку роботу виконували первісні люди? (*Корчували ліс, приручали та пасли худобу.*)
6. Якою була мова первісних людей? (*Дуже бідною*)
7. Чим вона супроводжувалася? (*Жестами та небагатьма словами*)
8. Про яку важливу подію людства ще розповідалося у тексті? (*Про письмо*)
9. Який народ поклав початок створенню слов'янського письма? (*Фінікійці*)
10. Скільки мов на землі? (*Приблизно 5 тисяч*)
11. Хто працював над удосконаленням української мови? (*Письменники, вчені, видавці книг, освічені люди*)
12. Яку пораду дає нам автор? (*Щоб вільно й красиво розмовляти, треба вивчати правила, запам'ятовувати нові слова, прислів'я й приказки*)

Ігор Прокопович Січовик

"Мова"

Літературний диктант

"Що ти запам'ятав?"

1. Яку назву має текст? (*"Мова"*)
2. До якого жанру можна віднести цей твір? (*До казки*)
3. Назвіть персонажів твору? (*Дороговказ і Мова*)
4. Як Дороговказ звертався до мови? (*Зневажливо*)
5. Чому Дороговказ уважав себе старшим? (*Бо він вміщував у собі два слова, а мова лише одне*)
6. Доберіть спільнокореневі слова з тексту до слова "мова"? (*Промовець, мовлення, безмовний, вимова, відмова, умовляти, змова, змовник, замовник, замовлення, розмова, передмова, промова, недомовка, обмова*)

Олександра Яківна Савченко

"Привчайтеся працювати зі словниками"

Літературний диктант

"Закінчи речення"

1. Довідкова книга, у якій у певному порядку (алфавітному чи тематичному) подано слова якоїсь мови – це ... (*словник*).
2. Словник, який пояснює зміст слів та понять називається ... (*тлумачним*).
3. Словник, у якому за темами розкривається значення слів називається ... (*тематичним*).
4. Словник, який розповідає про первісне значення слів та їх походження називається ... (*етимологічним*).

Нузет Умеров

"Диктант"

Мікродиктант

1. Яку назву має вірш? (*"Диктант"*)
2. Хто його автор? (*Нузет Умеров*)
3. Як називається книжка, де записаний цей вірш? (*"Ведмідь – гора"*)
4. На якій мові діти писали диктант? (*Татарській*)
5. Хто за національністю ці учні? (*Татари*)
6. Про що вирішив дізнатися хлопчик? (*Може, серед українців, в якомусь дальньому колінці в моїм роду була рідня?*)

Узагальнюючий диктант

"Чи уважний ти читач?"

1. Яку тему ми закінчили вивчати? (*"Мова – дивний скарб"*)
2. З якого твору це речення: " А далі сталася подія величезної ваги: люди винайшли письмо"? (*"Наша мова"*)
3. За зразком якої азбуки було створено слов'янську? (*Грецької*)
4. Скільки букв у слов'янській азбуці? (*43 букви*)
5. Хто відкрив світові мову українського народу? (*Тарас Шевченко*)

6. Які твори цієї теми мають заголовками спонукальні речення? (*"Кожну літеру ціни", "Привчайтеся працювати із словниками!"*)

Диктант – співпраця

 Запишіть приклади творів таких жанрів:

1. Оповідання: ... (*"Наша мова"*).
2. Науково – пізнавальні твори: ... (*"Привчайтеся працювати із словниками!"*).
3. Літературна казка: ...(*"Мова"*).
4. Вірші:... (*"Кожну літеру ціни", "Дивне розмаїття", "Диктант"*).

Похвала книгам!

Віктор Дацкевич

"Як з'явилася друкована книга"

Творчий диктант

"На чому раніше писали?"

1. У Стародавньому Єгипті... (*на папірусі*).
2. У Стародавньому Китаї ... (*на дощечках*).
3. У місті Пергамі ... (*на пергаменті*).

Літературний диктант

"Чи правильно ти зрозумів зміст прочитаного?"

1. Що таке "пергамент"? (*Матеріал із шкіри тварин*)
2. Де з'явилася перша друкована книга? (*В німецькому місті Майнці*)
3. Хто був винахідником друкарського верстата? (*Йоганес Гутенберг*)
4. Що саме придумав Йоган Гутенберг? (*Друкарський верстат*)

Олександр Єфімов

"Як жила книга за часів Київської русі"

Літературний макродиктант

1. Який князь заснував першу в Київській Русі бібліотеку? (*Ярослав Мудрий*)
2. В якому столітті вона була заснована? (*XI*)

3. Який князь відкривав школи, майстерні де переписували та розмножували книги? (*Володимир Святославич*)
4. Як ставилися до книги за часів Київської Русі? (*З великою пошаною*)
5. Де сиділи переписувачі? (*У соборі*)
6. Чому книги коштували тоді дуже дорого? (*Бо її оздоблювали коштовним камінням, золотом, сріблом*)
7. Що записано в "Повісті минулих літ" про ставлення Ярослава Мудрого до книг? (*Любив Ярослав книги, читав їх часто – і вдень, і вночі...*)
8. З чим порівнюються книги? (*Мов ріки*)
9. Ким та коли був захоплений Київ? (*ханом Батиєм у 1240 році*)
10. Хто такий хан? (*Правитель кочового татарського війська*)
11. Де був установлений пам'ятний знак про засновану бібліотеку Ярославом Мудрим? (*На території заповідника "Софіївський музей"*)
12. Продовжіть речення.
"Велика ж бо користь людині від навчання... (*книжного*)".

Олександр Миколайович Єфімов

"Друкар книг, перед тим не бачених"

Бліц – диктант

1. Про яких майстрів розповіло оповідання? (*Івана Федорова та Петра Мстиславця*)
2. Як називалася перша їхня друкована книга? (*"Апостол"*)
3. Де вони її почали складати? (*У Москві*)
4. У якому році? (*1563 року*)
5. Хто видрукував перший слов'янський "Буквар"? (*Іван Федоров*)
6. Який напис викарбувано на могилі першодрукаря у Львові? (*"Друкар книг, перед тим не бачених"*)

Словниковий диктант

"Поясни незрозумілі слова"

1. "Апостол" - ...(*церковна книга*).

2. Шрифт -... (повний комплект друкарських літер певного типу й малюнка).
3. Прес - ... (машина для обробки тисненням різних заготовок і матеріалів).

Дмитро Васильович Павличко

"Соняшник"

Літературний диктант

"Як ти зрозумів зміст вірша?"

1. Хто дійові особи вірша? (Дівчинка та Соняшник)
2. Що робила дівчина? (Читала книжку)
3. З яким проханням дівчинка звернулася до соняшника? (Посвіти мені)
4. Чому соняшник здивувався? (Сонце зайшло і все навкруги померкло)
5. З чим порівнював себе соняшник? (Із золотистими соками)
6. Що побачив соняшник у вікно? (Дівчинка книжку читає, а сонце перегортає сторінки й світло вливає в літери та в слова)

Творчий диктант

"Добери рими"

1. Читала - ... (прохала).
2. Роботи - ... (соти).
3. Здивувався - ... (пооглядався).
4. Читає - ... (перегортає).
5. Посвіти - ... (ну що ти).
6. Прохати - ... (хати).

Лідія Петрівна Повх

"У бібліотеці"

Бліц – диктант

1. Яку назву має вірш? ("У бібліотеці")
2. Хто є головно героїнею вірша? (Бібліотекар)
3. Як звали бібліотекаря? (Марія Петрівна)
4. Як вона ставиться до юних читачів? (Чемно та ввічливо)

5. Які книги цікавили дітей? (*Казки, збірники задач, про Шевченка, журнали, енциклопедії*)
6. Чим зацікавився найменший читач? (*Журналами та енциклопедією*)

Творчий диктант

"Добери рими"

1. Будь ласка - ... (*казка*).
2. Задач - ... (*хоч плач*).
3. Клас - ... (*Тарас*).
4. Гарячі - ... (*задачі*).
5. В кутку - ... (*яку*).
6. Журнали - ... (*надрукували*).

Синонімічний диктант

1. Негайно - ... (*миттю*).
2. Вмовкла - ... (*затихла*).
3. Закутує (плечі) - ... (*накриває*).

Олександра Яківна Савченко

"Чи любиш ти читати журнали?"

Літературний диктант

1. До якого речення, за метою висловлювання, відноситься заголовок тексту? (*Питальне*)
2. Які журнали видаються для української дітвори? (*"Барвінок", "Джміль", "Дивосвіт", "Пізнайко", "Соняшник", "Стежка"*)
3. Якому журналу вже 85 років? (*"Барвінку"*)
4. Про що розповідає журнал "Джміль"?
(*Про живопис, музику, літературу, птахів, тварин та різні пригоди*)
5. Чим цікавий журнал "Малятко"? (*Розповідає захоплюючі історії про винаходи, секрети звичайних речей*)
6. Які дитячі журнали виписують тобі батьки? Запиши.

Творчий диктант

"Що в якому журналі?"

1. Розповідає про живопис, музику, літературу ... ("Джміль")
2. Вміщено захопливі історії про винаходи, секрети звичайних речей ... ("Малятко")
3. Створена на сторінках журналу дитяча енциклопедія ... ("Барвінок")

За матеріалами Державної бібліотеки України

для дітей

**"Бібліотека – затишний дім
для зустрічі читача з книгою"**

Бліц – диктант

1. Що означає слово "бібліотека"? ("бібліо" - книга, "тека" - зберігання)
2. Що називається "абонементом"? (Відділ, де видають книги додому)
3. З ким можна порадитися в бібліотеці? (Із бібліотекарем)
4. Для чого існує читальний зал? (Щоб почитати газети, журнали та книги)
5. Що таке "каталог"? (Список)
6. Із чого складається каталог? (Із карток на яких зазначено автора книги, її назву, шифр)
7. Коли потрібно повертати в бібліотеку взятую книгу? (Не пізніше, ніж за два тижні)
8. Як називається в Україні найбільша бібліотека для дітей? (Національна бібліотека України для дітей)
9. Де вона розташована? (У м. Києві)
10. Якого року була відкрита? (У 1967 році)
11. Скільки приблизно її відвідують дітей щороку? (Близько 20 тисяч)
12. Що написав читач – третьокласник про цю бібліотеку? (Я дуже люблю цю бібліотеку, бо вона не така, як інші...)

Узагальнюючий диктант

"Чи уважний ти читач?"

1. Який розділ завершили вивчати? (Від слова до – книги)
2. Які теми він охоплює? ("Похвала книгам"! , "Мова – дивний скарб")

3. Що означає "пояснювати зміст слів"? (*Тлумачити*)
4. Первісні люди. (*Пращури*)
5. Перший винахід пращурів? (*Винайдення мови*)
6. Перекладіть з грецької слово "бібліотека"? (*Книгозбірня*)
7. Довідкова книга, у якій у певному порядку подано слова якоїсь теми.
(*Словник*)
8. Людина, яка переписувала книги. (*Скоротисець*)
9. Князь, при якому було створену першу бібліотеку. (*Ярослав*)
10. Скільки тижнів можна тримати книгу в себе? (*Два*)
11. У якому місті знаходиться Державна бібліотека України для дітей?
(*У Києві*)
12. Із ким зустрівся у книжці Дороговказ? (*З Мовою*)

Літературний диктант

"Закінчи речення"

1. Наші пращури зробили геніальне відкриття: винайшли ...(*мову*).
2. А далі сталася подія величезної ваги: люди винайшли ...(*письмо*).
3. Винайдення письма полегшило навчання, відкрило дорогу для розвитку багатьох ...(*наук і мистецтв*).
4. Скільки мов на землі? Вважають, що приблизно ... (*5 тисяч*).
5. Почесне місце належить ... (*Т.Г.Шевченку*), який показав світові мову простого народу України.
6. Як прекрасно звучить ...(*українська*) мова!

Творчий диктант

"Утвори пару"

 Запиши назви творів з їх авторами.

1. Лідія Повх ...(*"У бібліотеці"*)
2. Дмитро Павличко ... (*"Соняшник"*)
3. Нузет Умеров ... (*"Диктант"*)
4. Дмитро Білоус ... (*"Дивне розмаїття", "Кожну літеру ціни"*)
5. Ігор Січовик ... (*"Мова"*)

6. Олександра Савченко ... (*"Чи любиш ти читати журнали?",
"Привчайтеся працювати із словниками!"*)

Розділ третій. З чистого джерела народної творчості

Чарівні казки

Українська народна казка

Кирило Кожум'яка

Творчий диктант

"З циферблатом я дружу – зразу відповідь кажу"

1. Скільки дочок віддав Київський князь змієві? (1)
2. Скільки попросив бочок смоли Кирило Кожум'яка? (12)
3. Скільки попросив возів конопель? (12)
4. Скільки пудів важила булава? (10)

Синонімічний диктант

1. Благати - ...(*просити*).
2. Поцупити - ... (*вкрасти*).
3. Злинув у небо - ... (*полетів, піднявся*).
4. Влупити - ...(*вдарити*).

Літературний диктант

"Так чи ні"

1. Українська народна казка "Кирило Кожум'яка" - це чарівна казка. (Так)
2. Колись був у Каневі князь. (Ні)
3. Послав князь свою дочку в дань змієві. (Так)
4. У Києві над Десною жив богатир. (Ні)
5. Послала князівна зі звісткою до батька ластівку. (Ні)
6. Старі люди благали Кирила про допомогу. (Ні)
7. От і почали вони битися – аж земля гуде. (Так)
8. Кирило змія здоровенним каменем, як улупить, то так і вжене в землю.
(Ні)
9. Розігрів Кирило змія ще краще, як коваль леміш у горні: аж пирхає, аж
захлинається проклятий...(Так)

10. А по долинах народ стоїть... (Ні)
11. Для змія кінчилася битва поразкою. (Так)
12. От Кирило й одружився на князівні та й зажили вони щасливо. (Ні)

Цитатний диктант

"Чиї це слова?"

1. " - Чи є на світі такий чоловік, щоб тебе подужав?" (Князівни)
2. " - Є такий у Києві над Дніпром." (Змія)
3. " - Татусю, татусю! Чи бачиш – голубок від сестриці прилетів?" (Дітей)
4. " - Це ж уже проклятий змій загубив, видно, мою дитину"! (Князя)
5. " - Є, князю. Живе над Дніпром." (Старшини)
6. "Ну, це ж уже для вас зроблю." (Кирила)
7. " - А що, Кирило, прийшов битися чи миритися?" (Змія)
8. " - Де вже миритися? Битися з тобою іродом проклятим"! (Кирила)

Українська народна казка

Кривенька Качечка

Літературний диктант

"Чи правильно ти зрозумів зміст прочитаного?"

(по 1,5 балів)

1. Який жанр цього твору? (Казка)
2. Назвіть дійових осіб казки? (Дід, баба, дівчина, каченята)
3. Чому сумували дід та баба? (Бо в них не було дітей).
4. Хто їм трапився у лісі? (Качечка)
5. Що було з качечкою? (У неї переламана ніжка)
6. Як учинили дід та баба? (Вони принесли її додому)
7. Що здивувало діда та бабу, коли вони повернулися наступного разу з лісу? (У будинку прибрано, хліб напечений, борщ зварений)
8. Кого помітили сусіди? (Дівчину)
9. Чи здогадувалися дід із бабою, хто це був? (Ні)
10. Як вони вирішили діяти? (Спалити кубельце)
11. Як відреагувала дівчина ? (Вона образилася і покинула їх)

12. Який, за рахунком, табун допоміг дівчині перетворитися в качку?

(Третій)

Словниковий диктант

"Поясни незрозумілі слова"

1. Починок -... *(пряжа намотана на веретено).*
2. Кужілочка - ... *(частина пряжки у вигляді кілка).*
3. Веретенце - ... *(ручне знаряддя для прядіння).*
4. Іва – діва - ... *(звертання до дівчини).*
5. Полинули - ... *(полетіли).*
6. Жалували - ... *(жаліли).*

Народні пісні

Українська дитяча пісенька

Два півники

Словниковий диктант

"Здогадайся: хто це?"

1. Горох молотили - ... *(два півники).*
2. До млина носили - ... *(дві курочки – чубарочки).*
3. Меле -...*(цап).*
4. Підсипає - ... *(коза).*
5. На скрипочці грає - ... *(козенятко).*
6. З лісу виглядає - ... *(вовчок – сірячок).*

Творчий диктант

"Добери риму"

1. Молотили - ... *(носили)*
2. Підсипає - ...*(грає)*
3. Туп – туп - ... *(круп – круп)*
4. Виглядає - ... *(тікає)*
5. Віжки - ... *(ріжки)*
6. Реберце - ... *(серце)*

Жартівлива народна пісня

Грицю, Грицю

Мікродиктант

1. До якого жанру належить цей твір? (*Пісня*)
2. Хто головний герой? (*Гриць*)
3. Яка риса характеру притаманна хлопчику? (*Ледачість*)
4. Яка ця пісня за настроєм? (*Весела, енергійна*)

Українська народна пісня

Пісенька житнього віночка

Творчий диктант

"Хто найбільше?"

 Доберіть до слів вітер, дощ, роса якомога більше прикметників. У кого вийшов найдовший ланцюжок?

1. Вітер - ... (*буйний, тихий, ніжний, морський, холодний, теплий, приємний, шквальний, лагідний*).
2. Дощ - ... (*дрібнесенький, рясний, холодний, літній, теплий, осінній*).
3. Роса - ... (*рання, прозора, чиста, кришталева*).

"Прислів'я вчить, як на світі жить"

Творчий диктант

"Добери прислів'я"

 Доберіть прислів'я до кожної із поданих ситуацій.

1. Яким прислів'ям оцінюють вашу працю, якщо ви швидко й добре відремонтуєте стілець, шафу тощо? (*Діло майстра величає*.)
2. Ви не могли відгадати загадку, а разом із товаришем зробили це швидко? (*Одна голова добре, а дві – краще*.)
3. Що скаже вчитель тому, хто першим здав самостійну роботу, виконану неправильно? (*Поспішиш – людей насмішиш*.)
4. Якщо ти постійно всім цікавишся, втручаєшся із питаннями у розмову старших, що тобі можуть сказати? (*Багато будеш знати – швидко постарієш*.)
5. Якщо з тобою трапиться біда і до тебе на допомогу прийдуть друзі, яке

прислів'я ти згадаєш? *(Друзі пізнаються в біді.)*

6. Яке прислів'я допоможе тобі відшукати дорогу в незнайомому місті?
(Язик до Києва доведе.)

Творчий диктант

➤ Визначте тему кожного прислів'я.

1. Де сила не візьме, там розу допоможе. *(Знання, вміння)*
2. Гостре словечко коле сердечко. *(Мова, слово)*
3. Не той друг, хто медом маже, а той, хто правду каже. *(Дружба)*
4. Знання – дерево, а діло – плоди. *(Працьовитість)*

Творчий диктант

"Добери кінцівку прислів'я"

(по 1,2 бали)

1. Вік живи - ... *(вік учись).*
2. Щоб других учити, ... *(треба самому вміти).*
3. Не всякий, хто читає, в читанні ... *(силу знає).*
4. Умій сказати, ... *(умій змовчати).*
5. Слово – не горобець, вилетить - ... *(не впіймаєш).*
6. Від теплого слова і ... *(лід розмерзає).*
7. Хочеш більше знати, ... *(треба менше спати).*
8. Не вір словам, ... *(а вір справам).*
9. Сім разів відмір, ... *(а один раз відріж).*
10. Хто багато читає, ... *(той багато знає).*

Золоті зернята народної мудрості

"Скоромовки та загадки"

Літературний мікродиктант

"Хто це?"

1. Назбирав собі на борщ,
Та якраз вперіщив дощ.
Цілий день збирав щавель,
На болоті ... *(журавель).*

2. Ходить коло кілочка

Водить діток,

Дрібних квіток ... (квочка)

Узагальнюючий диктант

"Визнач жанр твору?"

(по 2,4 бали)

1. Це цікава вигадана історія про події, яких не може бути в реальному житті. *(Казка)*
2. Мають форму вірша, а за змістом і настроєм вони дуже різноманітні: веселі і сумні, повчальні і жартівливі. *(Пісня)*
3. Короткі влучні образні вислови, що часто містять римовані слова. *(Прислів'я)*
4. Жартівливі вислови, складені із важких для швидкої вимови слів. *(Скоромовки)*
5. Це цікава задача. Вона має форму питального або розповідного речення, у якому слова часто римуються. *(Загадка)*

Творчий диктант

"Пригадай героя?"

 Кому з персонажів належать ці слова?

1. "- Знаєш що, діду? Зробимо так: скажемо, що йдемо по грибки, а самі заховаємося..." *(Бабі)*
2. "- Кахи – кахи! Щось охрип." *(Грицеві)*
3. "- Так, як ти, не вмію я, ти не вмієш так, як я." *(Шпаку)*
4. "- Пускай, хазяїне, в stodолу, вже я набувся на полю." *(Віночку)*

Диктант-співпраця

 Запишіть приклади творів таких жанрів.

1. Казки: ...*("КирилоКожум'яка", "Кривенька Качечка")*.
2. Пісні: ... *("Два півники", "Грицю, Грицю", "Пісенька*

житнього віночка").

Розділ четвертий. Літературні казки й п'єса – казка

Анатолій Дімаров

"Для чого людині серце"

Літературний диктант

"Чи правильно ти зрозумів зміст прочитаного?"

1. Який розділ почали вивчати? (*"Літературні казки й п'єса – казка"*)
2. Які види казок вміщено у розділі? (*Прозові, віршовані, п'єса – казка*)
3. Хто пише літературні казки? (*Автор*)
4. Яку літературну казку ми прочитали? (*"Для чого людині серце"*)
5. Хто її автор? (*Анатолій Дімаров*)
6. Де відбувалися описані події? (*У лісі*)
7. З ким у лісі зустрілася дівчинка? (*З дерев'яними чоловічками*)
8. Чому дерев'яні чоловічки не знали ніяких почуттів? (*Бо вони не мали сердець*)
9. Яке було серце злої людини? (*Жовте та зморщене*)
10. Яке було на вигляд серце байдужої людини? (*Блискуче, як пластмасова кулька*)
11. Яке було серце доброї людини? (*Велике та світле*)
12. Від чого дерев'яний чоловічок урятував хлопчика? (*Від холоду*)

Вадим Петрович Скомаровський

"Чому в морі вода солонa"

Літературний диктант

"Так чи ні"

1. "Чому в морі вода солонa" - це літературна прозова казка. (*Ні*)
2. "Чому в морі вода солонa" - це літературна віршована казка. (*Так*)
3. Десь там, за тридев'ять земель, рибалка жив колись на світі. (*Так*)
4. Росли у нього три сини – не пустуни, не плаксуни. (*Ні*)
5. Старший син – лагідна душа, віддасть останнього гроша. (*Ні*)
6. Молодший – той, навпаки: ховав у скриньку мідяки. (*Ні*)

7. І ось неждано в літній час, братів спіткало люте горе. *(Так)*
8. Лиш про батькову фелюгу нема ні вісточки, ні слуху. *(Так)*
9. Минув чи рік, чи два підряд – і став заможним менший брат. *(Ні)*
10. А старший жив, немов жебрак: замість оселі мав барак. *(Ні)*
11. На шляху молодшого брата трапилася знахідка – чарівні жорна. *(Так)*
12. Жорна вискочили з хати старшого брата і покружляли до моря. *(Так)*

Творчий мікродиктант

"Коли так кажуть?"

1. "В такого не випросиш узимку снігу" - ...*(жадібний)*.
2. "Ні вісточки, ні слуху" - ... *(пропав)*.
3. "Похнюпив ніс" - ... *(засумував)*.
4. "Промимрив невпопад" - ... *(сказав неправильно)*.

Словниковий диктант

"Продовж речення"

1. Невеличке парусне судно - ... *(фелюга)*.
2. Водоплавний птах з чорним оперенням - ... *(баклан)*.
3. Велике судно з веслами - ... *(баркас)*.
4. Дерев'яний будинок для тимчасового житла - ... *(барак)*.
5. Два бруси на яких тримається дах - ... *(крокви)*.
6. Схильність діяти на власний розсуд, незважаючи на волю й думку інших - ... *(сваволя)*.

Юрій Фоедосійович Ярмиш

"Місто дружних майстрів"

Бліц – диктант

1. Як звали головних героїв казки? *(Лар і Крос)*
2. Де відбувалися казкові події? *(У безіменному місті)*
3. Що потрібно було створити майстрам на честь назви міста? *(Ляльку)*
4. Кому із майстрів було дуже важко зробити ляльку? *(Лару)*
5. Хто йому допоміг? *(Сини)*
6. У кого була краща лялька? *(У Лара)*

7. Що сталося із лялькою Лара? (Її викрали)
8. Хто викрав ляльку Лара? (Крос)
9. Від кого громадяни міста дізналися, що ляльку викрав Крос? (Від ляльки)
10. Чи залишив назавжди Крос місто? (Так)
11. Що відбулося увечері на площі? (Карнавал)
12. Як назвали місто? (Місто Дружних Майстрів)

Цитатний диктант

"Кому належать ці слова?"

1. "- Нарешті прийшла моя хвилинка"! (Кросу)
2. "- Ми допоможемо тобі! Ми багато чого навчилися." (Старшому сину)
3. "- Люди міста, дивіться! Слухайте"! (Оповіснику)
4. " - Я придумав незвичайну ляльку, але в мене її нема..." (Лару)
5. "- Майстер Крос хоче показати свою ляльку"! (Оповіснику)
6. "- Добрий день! Нарешті я зможу розповісти вам про своє народження"! (Ляльці)
7. "- Учора ввечері майстри пішли в цирк." (Ляльці)
8. "- Він найкращий майстер"! (Людам)
9. "- Мені приємні ваші слова..." (Лару)
10. " - Мені допомагали сини..." (Лару)
11. " - Мене придумав майстер Лар, а зробили його сини"! (Ляльці)
12. "- Славна Рада найстаріших вирішила: час уже придумати назву нашому місту." (Оповісник)

Всеволод Зіновійович Нестайно

"Суд у цирку"

Літературний диктант

"Закінчи речення"

1. "У нашому класі з'явився новачок(Рудик Руденко)
2. " Рудик був ще й в"(окулярах)
3. "- Оце персонаж! Ха-ха – ха! – зареготав" (Ромка)
4. "Бо й справді, ми опинилися на вулиці якогось дивного"

(міста)

5. "І геть усі вони були" *(руді)*
6. "Всіх, хто ображає рудих, буде" *(покарано)*
7. "У нас - найсправедливіший у світі" *(суд)*
8. "Суд відбувається в цирку під час" *(вистави)*
9. "Я клоун – фокусник" *(Рудольфо)*
10. " - То що робитимемо, Левку ... ?" *(Африкановичу)*
11. " Ромка обома руками тримався за свою чорну чуприну, все ще не вірячи, що в нього вже нема" *(лев'ячої гриви)*
12. " - Надзвичайна все – таки штука – ті чарівні ... !" *(окуляри)*

Творчий диктант

"Поясни фразеологізми?"

1. Взяти себе в руки - ... *(ставати зібраним, рішучим).*
2. Гострий на язик - ... *(дотепний, різкий у висловлюваннях).*
3. Задрати носа - ... *(гордовито триматися, зазнаватися).*

Олександр Іванович Олесь

"Бабусина пригода"

Літературний диктант

"Як ти зрозумів зміст прочитаного?"

1. Визначте жанр літературного твору? *(П'єса – казка)*
2. Які особливі прикмети має п'єса – казка? *(Дійові особи говорять діалогами та монологам)*
3. Хто автор прочитаного твору? *(Олександр Олесь)*
4. Скільки в п'єсі дійових осіб? *(6)*
5. Де знаходилася бабусина хатка? *(Під горою)*
6. Куди водила бабуся пасти каченят? *(На луки)*
7. Хто охороняв каченят? *(Песик)*
8. Від кого застерігала бабуся каченят? *(Від лиса)*
9. Хто підійшов до бабусі, коли вона заснула? *(Ведмідь)*
10. Чим бабуся задобрила ведмедя? *(Медом)*

11. Як ведмідь допоміг бабусі? *(Зловив лиса)*

12.3 чого видно, що бабуся та ведмідь потоваришували? *(Запросили один одного в гості)*

Наталя Львівна Забіла

"У дитячому театрі"

Творчий диктант

"Добери порівняння"

1. "І розквітло життя - ... *(мов казка)*."
2. "А дія розгортається, ... *(як злива)*."
3. "Зрости і стати, як ... *(оці герої)*."

Синонімічний диктант

1. Гомін - ...*(гамір)*.
2. Поринути – *(вдумуватися)*.
3. Помисли - ... *(думки)*.
4. Подвиг - ...*(досягнення, успіх)*.
5. Барви -... *(колір, забарвлення)*.
6. Долати - ...*(переборювати)*.

Узагальнюючий мікродиктант

"Чи уважний ти читач?"

1. Який розділ завершили читати? *("Літературні казки й п'єса – казка")*
2. Як називаються казки у яких є автор? *(Літературними)*
3. Як називається розповідний твір про вигадані, часто фантастичні події?
(Казка)
4. Твір, який призначений для театральної вистави, називається ...*(п'єсою)*.

Творчий диктант

"Хто автор твору?"

1. "Місто дружних майстрів" ...*(Юрій Ярмаш)*
2. "Чому в морі вода солоня" ...*(Вадим Скомаровський)*
3. "Для чого людині серце" ...*(Анатолій Дімаров)*

4. "Суд у цирку" ...(*Всеволод Нестайко*)
5. "Бабусина пригода" ...(*Олександр Олесь*)
6. "У дитячому театрі" ...(*Наталя Забіла*)

Творчий диктант

"З якої казки чарівний предмет?"

1. Чарівні окуляри ... ("Суд у цирку")
2. Чарівні жорна ... ("Чому в морі вода солонa")
3. Чарівна лялька ... ("Місто дружних майстрів")

Розділ п'ятий. Байки

Вступ

Бліц – диктант

1. Твори якого жанру ми прочитаємо у цьому розділі? (*Байки*)
2. Невеликий, найчастіше віршований твір повчального змісту називається ... (*байкою*).
3. На скільки частин поділяється байка? (*На дві*)
4. Кого в байках уособлюють тварини та рослини? (*Людей*)
5. Як називають автора байки? (*Байкарем*)
6. Який висновок байки? (*Повчальний*)

Літературний диктант

"Що ти запам'ятав?"

1. Як звали видатного українського байкаря? (*Леонід Глібов*)
2. Де народився поет? (*На Полтавщині в селі Великий Поділ*)
3. Коли почав писати вірші? (*Ще в гімназії*)
4. Де працював Л. Глібов? (*У школі*)
5. У якому журналі друкувалися його твори? (*"Дзвінок"*)
6. Яке прізвище він мав? (*Дідусь Кенар*)

Леонід Іванович Глібов

"Лебідь, шукає ірак"

Літературний диктант

"Чи правильно ти зрозумів зміст прочитаного?"

1. Хто дійові особи байки? (*Лебідь, Щука і Рак*)
2. Що вирішили зробити тварини? (*Приставить хуру*)
3. Чи могли діяти персонажі в одному напрямку? (*Ні*)
4. У чому полягає причина, що віз і досі там? (*Нерозуміння одне одного, відсутність погодженості дій*)
5. Яким є ставлення автора до такого підходу до справи? (*Він висміює цей підхід, засуджує*)
6. Які слова байки звучать як прислів'я? (*"І діло, як на гріх, не діло – тільки сміх"*)

Синонімічний диктант

1. Безладдя - ...(*непорядок*).
2. Хура - ...(*віз*).
3. Катма - ...(*немає*).
4. Морока - ...(*клопіт*).

Леонід Іванович Глібов

"Коник - стрибунець"

Літературний мікродиктант

"Так чи ні"

1. Герої байки – Коник та Мурашка. (*Так*)
2. Коник був працелюбним. (*Ні*)
3. Мурашка злякалась зими. (*Ні*)
4. Слова "Хто кохав життя ледаче, непереливки тому" - це мораль байки. (*Так*)

Творчий диктант

"Добери епітети"

1. Коник - ...(*вдатний, веселий*).
2. Літо - ...(*цілісіньке*).
3. Степ - ...(*широкий*).
4. Зима - ...(*злючая*).
5. Вітри - ...(*буйнії*).

6. Трава - ...(*шовкова*).

Словниковий диктант

"Поясни незрозумілі слова"

1. Вдатний - ...(*здібний*).
2. Неборак - ...(*бідолаха*).
3. Непереливки - ...(*скрутно, дуже погано*).

Творчий диктант

"Добери риму"

1. Молодець - ...(*стрибунець*).
2. Жито - ...(*літо*).
3. Розкошував - ...(*співав*).
4. Дарма - ...(*зима*).
5. Мліє - ...(*біліє*).
6. Кряче - ...(*земляче*).
7. Гудуть - ...(*перебуть*).
8. Небораче - ...(*ледаче*).
9. Йому - ...(*тому*).
10. Радіти - ...(*квіти*).
11. Шовкову - ...(*мову*).
12. Співав - ...(*сказав*).

Леонід Іванович Глібов

"Чиж та Голуб"

Макродиктант

1. Назвіть героїв байки? (*Чижик та Голуб*)
2. Яким був Чижик? (*Співучим, проворненьким*)
3. Що з ним трапилося? (*Він попав у сильце*)
4. Що таке "сильце"? (*Пристрій, яким ловлять птахів*)
5. Чому він попав у сильце? (*Бо був дуже неуважний*)
6. Які почуття він переживав у цей час? (*Він злякався і розгубився*)
7. Хто з Чижика насміхався? (*Голуб*)

8. Яким був Голуб?*(Самовпевненим, безсердечним)*
9. Які почуття у вас викликає поведінка Голуба? *(Відразу)*
10. Кого з птахів автор жаліє? *(Чижика)*
11. Які риси людського характеру засуджує поет?*(Байдужість, зарозумілість, пихатість, безсердечність, самовпевненість, хвалькуватість)*
12. Які рядки байки можуть бути прислів'ям?*(“Чужому лихові не смійся”)*

Узагальнюючий диктант

 Визнач, з якими байками Леоніда Глібова народні прислів'я схожі за змістом.

1. "Тяжко тому жить, хто не хоче робить" ... *(“Коник – стрибунець”)*
2. "Згода дім будує, незгода руйнує" ...*(“Лебідь, Щука та Рак”)*
3. "Не смійся з другого, щоб тобі не було того"... *(“Чиж та Голуб”)*

Творчий диктант

“Як ти продовжив би речення? ”

1. "Тепер я знаю, що байка завжди закінчується...*(повчальним висновком).*"
2. "Я розумію, що в образах тварин у байках ... *(зображуються люди).*"
3. "Байки заслужили таку шану тим, що ...*(на прикладах героїв байок ми навчаємося бути справжніми людьми).*"

Розділ шостий. Світ дитинства у поезії і прозі

Поетичні твори

Леся Українка

Літературний диктант

“Про поетесу”

1. Хто така Леся Українка? *(Поетеса)*
2. Де вона народилася?*(В м. Новограді – Волинському)*
3. Якою була родина Лесі Українки?*(Дружна і високоосвічена)*
4. Як звали її відому маму?*(Олена Пчілка)*
5. Ким була Олена Пчілка?*(Відомою письменницею і педагогом)*
6. Скільки років було Лесі, коли вона захворіла?*(12)*

7. Яка була у неї хвороба?(*Туберкульоз кісток*)
8. Хто любив читати твори Лесі Українки?(*Дорослі і діти*)
9. Що було засновано на честь Лесі України?(*Літературну премію*)
10. У якому році було засновано Літературну премію імені Л. Українки?(*У 1971 р.*)
11. Де було засновано Літературну премію імені Л. Українки?(*В Україні*)
- 12.Що відзначають Літературною премією імені Л. Українки? (*Кращі дитячі твори*)

Леся Українка

"Мамо, іде вже зима ..."

Бліц – диктант

1. Визнач жанр цього твору? (*Це вірш*)
2. Між ким відбувається розмова? (*Між дитиною і мамою*)
3. Як називається термін, коли розмовляють дві або більше осіб? (*Діалог*)
4. Про що запитує дитина? (*Чи кожна пташина в вирій на зиму літає?*)
5. Про яку пташку розповідається у вірші? (*Горобця*)
6. Доберіть синонім до слова "навісна"?(*Дуже сувора*)

Творчий диктант

"Добери риму"

1. Зима - ...(*нема*).
2. Пташина - ...(*дитина*).
3. Мати - ...(*хати*).
4. Сивенька - ...(*маленька*).
5. Вона - ...(*весна*).
6. Дуже - ...(*байдуже*).
7. Синку - ...(*краплинку*).
8. Дбати - ...(*шукати*).
9. Веселенько - ...(*серденько*).
- 10.Зерна - ...(*одна*).
- 11.Зерна - ...(*чудна*).

12.Вкриває - ...(*літає*).

Олександр Іванович Олесь

Літературний диктант

"Так чи ні"

1. Справжнє прізвище Олександра Олеся – Кандиба. (*Так*)
2. Народився він в місті Білопілля на Черкащині. (*Ні*)
3. Його дитячі роки минули серед мальовничої природи. (*Так*)
4. Вірші для дітей Олександр Олесь почав писати після закінчення гімназії. (*Ні*)
5. Свого сина він називав Лелекою. (*Так*)
6. Для дітей поет створив чудові байки, сповнені любов'ю до кожної живої істоти. (*Ні*)

Олександр Іванович Олесь

"Згадую: так я в дитинстві любив..."

Літературний мікродиктант

"Як ти зрозумів зміст вірша?"

1. Що любив слухати поет?(*Шелести нив*)
2. З ким любив поспівати пісні?(*З вітром*)
3. Чим видався поетові світ?(*Дивною казкою*)

Олександр Іванович Олесь

"Серед краси"

Бліц – диктант

1. Куди сів хлопчик? (*У човен*)
2. Який час доби описується у вірші? (*Ранок*)
3. Які птахи згадуються у вірші? (*Качки, чайка, перепілка, деркач, зозуля*)

Творчий диктант

"Що хлопчик побачив, кого почув?"

1. Сонечко вставало - ...(*побачив*).
2. Кує зозуля - ...(*почув*).
3. Сизий лан - ...(*побачив*).

4. Голос перепілки, деркача - ...(*почув*).
5. Ранішній туман - ...(*побачив*).
6. Літають качки - ...(*побачив*).

Творчий диктант

"Добери дію"

1. Туман ...(*ховався*).
2. Лан ...(*сріблився*).
3. Небеса ...(*цвітуть*).
4. Качки ...(*літають*).
5. Пташки ...(*щебечуть*).
6. Зозуля ...(*кує*).

Дмитро Васильович Павличко

Літературний диктант

"Що ти знаєш про письменника?"

1. Коли народився Дмитро Павличко? (*У 1929 році*)
2. Де народився письменник? (*На Івано – Франківщині*)
3. Яка природа відбилася у віршах поета? (*Чудова природа рідних Карпат*)
4. За ким любив спостерігати Дмитро Васильович? (*За джмелем, мурашкою, кицею*)
5. Що викликає захоплення, читаючи його вірші?
(*Фантазія і гумор поета*)
6. На що покладено багато віршів Дмитра Павличка? (*На музику*)

Дмитро Васильович Павличко

"Гном"

Цитатний диктант

"Хто чи що це?"

1. " ... не більший за мухомора, борода сива, горбатий ніс." (*Гном*)
2. "...по трое біля кожного вікна." (*Гноменята*)
3. "Маленька, але не дуже скоро, мчала дорогою через ліс". (*Машина*)

Анатолій Леонтійович Качан

"Дівчинка і море"

Літературний диктант

"Як ти зрозумів зміст вірша?"

1. Хто є головним персонажем вірша? *(Дівчинка)*
2. Де стоїть дівчинка? *(На кручі кам'яній)*
3. Куди дивилася дівчинка? *(На море)*
4. Хто був поруч біля дівчинки? *(Собака)*
5. Як звали пса? *(Кудлай)*
6. На що гавкає Кудлай? *(На курай)*
7. Чому вони прийшли до моря? *(Виглядати корабель)*
8. Кого вона прийшла зустрічати? *(Тата)*
9. Яка професія батька дівчинки? *(Капітан корабля)*
10. Що привезе дівчинці батько капітан? *(Корали та мушлю)*
11. З ким порівнюються дельфіни? *(З дітьми)*
12. Чи повернувся тато дівчинки? *(Так)*

Словниковий диктант

"Поясни незрозумілі слова"

1. Курай - ...*(перекотиполе)*
2. Мушля - ... *(черепашка).*
3. Прибій - ... *(удари морської хвилі об берег).*
4. Корали - ...*(морські тварини, рід поліпів).*

Анатолій Леонтійович Качан

"Біля тихого Дунаю"

Мікродиктант

1. Про що вірш? *(Про вітер)*
2. Де зустрівся хлопчик з вітерцем? *(У саду старої школи)*
3. Чим займався вітерець біля хати? *(Гортає книжку)*
4. Куди він побіг наздоганяти парус? *(До Дунаю)*

Степан Ілліч Жупанин

"Оленчині вишивки"

Бліц – диктант

1. Хто головний герой вірша? (*Оленка*)
2. Чому хвалять дівчинку? (*Бо вона рукодільниця*)
3. Що вишила Оленка? (*Скатерть та блузку*)
4. Що красується на вишиванках дівчинки? (*Ягоди, китиці, квіти*)
5. З чим порівнюється світлиця? (*З весною*)
6. Скільки разів у вірші вжито слово вишивка? (6)

Степан Ілліч Жупанин

"Сім вітрів"

Творчий диктант

"Що робив кожен з вітрів?"

1. Віяв зерна ... (*другий вітер*).
2. Завітав у сад фруктовий ... (*шостий вітер*).
3. Гостював в овочевій ланці ... (*четвертий*).
4. Був у кузні ... (*перший*).
5. Сіяв сонячну пшеницю ... (*сьомий*).
6. З ферми линув ... (*п'ятий*).
7. У пекарні пахощі зібрав нам гарні ... (*третій*).

Узагальнюючий диктант

"Чи уважний ти читач?"

1. Хто автор вірша "Мрія"? (*Дмитро Павличко*)
2. У якому вірші головний персонаж – Оленка? (*"Оленчині вишивки"*)
3. Скільки гномів було у машині? (5)
4. Скільки вітрів зустрів хлопчик? (7)
5. Куди побіг вітерець з вірша Анатолія Качана? (*На Дунай*)
6. З ким в дитинстві любив поспівати пісні герой Олександра Олеся? (*З вітром*)

Прозові твори

Василь Олександрович Сухомлинський

Літературний диктант

"Продовж речення"

1. Усе своє життя В. О. Сухомлинський присвятив ... (дітям).
2. Письменник працював ... (директором).
3. Він викладав ... (українську мову і літературу).
4. Письменник прагне бачити своїх вихованці ... (добрими, чуйними, допитливими, працьовитими).

Василь Олександрович Сухомлинський

"Красиві слова і красиве діло"

Літературний макродиктант

1. До якого жанру відноситься твір? (Оповідання)
2. Коли відбувалися описані події у тексті? (Влітку)
3. Яка була погода? (Дощова)
4. Де стояла хатинка? (Серед поля).
5. Для кого була вона збудована? (Для людей)
6. Від чого сховалися хлопці у хатинці? (Від дощу)
7. Скільки було всього хлопців? (4)
8. Що сталося з одягом незнайомого хлопця? (Він був мокрий)
9. Скільки хлопців слова співчуття сказали? (Два)
10. Справжню допомогу надав ... (третій).
11. Що він зробив? (Зняв свою сорочку і віддав змоклому хлопчику)
12. Яка головна думка оповідання? (Гарні не красиві слова. Гарні – красиві діла)

Василь Олександрович Сухомлинський

"Кінь утік..."

Літературний диктант

"Хто це?"

1. "... сидів на останній парті." (Віталік)
2. " Це знову, мабуть, від Петрика...Знову просить ковзани." (Віталік)
3. "Хіба ж можна на уроці записки писати?" ... (Віталік)
4. " Записки на уроці писати не можна..." (Іван Петрович)

5. "... Я намалював вогнегривого коня..." (Петрик)
6. "Утік кінь..." (Петрик)

Творчий диктант

"Доповни прислів'я про дружбу"

1. Людина без друзів, ...(що дерево без коріння).
2. Дружба – як дзеркало: ...(розіб'єш – не складеш).
3. Як прийде туга, ...(пізнаєш друга).
4. Не той друг, хто медом маже, ... (а той, хто правду каже).

Олег Буцень

"Наше відкриття"

Синонімічний диктант

1. Подалися - ...(пішли).
2. Заверещали - ...(закричали).
3. Мурашня - ...(мурашник).
4. Нашорошив - ...(наставив).

Літературний мікродиктант

"Що ти запам'ятав?"

1. Де відпочивали діти? (В таборі)
2. Куди подалися хлопці? (По горіхи)
3. Що вони побачили? (Мурашник)
4. Які відкриття вони зробили? (Про те, що розмовляють мурахи)
5. Чи любили хлопчики природу? (Так)
6. Які риси характеру виявили юні дослідники? (Допитливість ...)

Ярослав Михайлович Стельмах

"Ловись, рибко"!

Бліц – диктант

I, II частини

1. Де народився Ярослав Михайлович Стельмах? (У Києві)
2. Які жанри творів писав письменник для дітей? (Повісті, п'єси, оповідання)

3. "Ловись,рибко"! - це уривок із повісті...(*"Найкращий намет"*)
4. "Ловись,рибко"! яке це речення за метою висловлювання?(*Окличне*)
5. Яка тема повісті "Найкращий намет"? (*Пригоди і захоплення дітей у літньому таборі*)
6. Де відбувалися описані події в оповіданні? (*У таборі*)
7. Хто розповів про подію: учасник чи сторонній спостерігач? (*Учасник*)
8. Яких дійових осіб у двох частинах оповідання не має?(*Вітько, Юрко*)
9. Як би ви характеризували Митька? (*Хвалькуватий, самовпевнений, непосидючий, балакучий*)
- 10.А оповідача? (*Спокійний, довірливий, ...*)
- 11.Назвіть дійових осіб I частини оповідання? (*Оповідач, Митько, Ірина Василівна, Славко, Наталка*)
- 12.Як ви гадаєте, хто із хлопців стане переможцем змагань?

Літературний диктант

"Так чи ні"

III, IV частини

1. "По обіді, вишикувалися ми всі, учасники змагання, й подалися на річку." (*Ні*)
2. "За мить кожен сидів уже на своєму місці, мов усе життя лише з нього ловив." (*Так*)
3. "А Славко з Митьком ледь не побилися." (*Ні*)
4. "Лише Сергій Анатолійович спіймав одного карасика, але він ловив не для змагання, а просто для себе." (*Ні*)
5. "Дивимося ми: гачок, отой самий здоровенний гачок, карасика за хвіст зачепив." (*Так*)
6. Переможець змагання на звання кращого рибалки табору став Славко. (*Так*)

Словниковий диктант

"Поясни незрозумілі слова"

1. (*Донка*)... - вудка для ловіння риби з дна водоймища.

2. *(Грузило)*... – предмет, що його прикріплюють до волосіні чи риболовної сітки для занурення їх у воду.
3. *(Спінінг)*... – рибальська снасть, що складається з вудилища, котушки з волосінню, металевого повідка та блешні з гачками.
4. *(Казанок варить)*... – розумна голова.
5. *(Пройдисвіт)*... – хитра, здатна на нечесні вчинки людина.
6. *(Повість)*... – літературний художній розповідний твір, що посідає проміжне місце між оповіданням і романом.

Цитатний диктант

"Кому належать ці слова?"

1. "-Авжеж, тільки я тебе щось жодного разу з вудкою не бачив."
(Оповідачу)
2. " - Оце я розумію. На кращого рибалку табору! Ось де себе можна проявити"! *(Митьку)*
3. " - Коли ви вже слухатись будете. – Усі вже їдять давно." *(Ірині Василівні)*
4. " - А що, я гірший? Що, тільки вам можна? Я теж хочу"! *(Славку)*
5. " - Ну чого ви до хлопця причепилися?" *(Наталці)*
6. " - Це він , коли закидав, рибу й зачепив випадково.
Таке іноді буває." *(Сергію Анатолійовичу)*

Узагальнюючий диктант

"Чи уважний ти читач?"

1. Який розділ завершили читати? *("Світ дитинства у поезії і прозі")*
2. Які дві теми є у цьому розділі? *("Поетичні та прозові твори")*
3. Літературний художній розповідний твір, що посідає проміжне місце між оповіданням і романом називається ...*(повідстю).*
4. Які оповідання В. Сухомлинського ви прочитали? *("Красиві слова і красиве діло", "Кінь утік...")*
5. Як називається уривок із повісті "Найкращий намет", уміщений у цьому розділі? Хто його автор? *("Ловись, рибко"!Ярослав Стельмах)*
6. Чи розкриває зміст прислів'я "Гарні не красиві слова,а красиві діла"

головну думку оповідання В. Сухомлинського "Красиві слова і красиве діло"? (Так)

Розділ сьомий. Тарас Шевченко: сторінки життя і творчості

Тарас Григорович Шевченко

Бліц – диктант

1. Коли народився Тарас Шевченко? (9 березня 1814 року)
2. У якому селі народився поет? (Моринці)
3. Якою була родина Шевченків? (Бідною)
4. Яким ріс Тарас? (Допитливим, мрійливим)
5. Що йому найбільше хотілося? (Малювати)
6. Хто допоміг викупити Тараса Шевченка із кріпацької неволі? (Видатні російські художники)
7. Скільки йому тоді було років? (24 роки)
8. Скільки років поет почувався вільною людиною? (13 років)
9. За що влада покарала поета? (За волелюбні вірші)
10. Як влада покарала поета за волелюбні вірші? (Заслала в далекі краї)
11. Як називається відома збірка Тараса Григоровича Шевченка? ("Кобзар")
12. Як наш народ ушановує пам'ять Кобзаря? (Читають і перечитують його твори протягом життя)

Антін Лотоцький

"Малий Тарас чумакує"

Літературний мікродиктант

1. Де жила сім'я Шевченків? (У Кирилівці)
2. Який за характером був малий Тарас? (Уважний, спостережливий, вразливий, кмітливий, мрійливий)
3. Скільки років було Тарасу, коли він чумакував? (10 років)
4. Із ким він чумакував? (Із батьком)
5. Як звали батька Тараса? (Григорій)
6. На якому транспорті подорожували Тарас із батьком? (На возі)

Оксана Іваненко

"Тарас у наймах"

Літературний диктант

"Як ти зрозумів зміст твору?"

1. Яка мрія була у Тараса? (*Хотів вчитися*)
2. Як звали сестричок Тараса? (*Яринка, Марійка*)
3. У кого працював Тарас? (*У дяків*)
4. На кого хотів вивчитись Тарас? (*На художника*)
5. Де поет ховався, щоб помалювати та поспівати? (*У бур'янах*)
6. Ким був Тарас у пана? (*Козачком – прислужником*)

Словниковий диктант

"Добери синоніми"

1. Ляпас - ...(*удар*)
2. Козачок - ... (*прислужник*)
3. Цебто - ... (*отже, тобто*)

Тарас Шевченко

"Село! І серце одпочине..."

Творчий диктант

"Добери риму"

1. Село - ...(*поросло*)
2. Хати - ...(*палати*)
3. Кругом - ...(*Дніпром, селом*)

Творчий диктант

"Добери епітети"

1. Гаєм - ...(*зеленим*)
2. Тополі - ...(*широколисті*)
3. Гори - ... (*сині*)

Узагальнюючий диктант

Диктант-співпраця

 Запишіть приклади творів таких жанрів:

1.Оповідання: ... ("Сонце заходить", "Тарас у наймах", "Малий Тарас чумакує").

Віршовані твори: ... ("Село! І серце одпочине...", "І досі сниться: під горою...", "Тече вода із – за гаю").

Розділ восьмий. Візьму перо і спробую

Анатолій Георгійович Костецький

" Імена"

Літературний мікродиктант

"Чи були такі рядки у вірші?"

1. "Я назвав би волошку тоді горошинка, що дорослі ще більше її полюбили." (Ні)
2. "А хлоп'ят і дівчат я б назвав поросята, щоб іще веселіше їм було гуляти." (Ні)
3. "Я б ласкаву тополю назвав лопоту ля, щоб вона для птахів дарувала притулок." (Так)
4. " А бабусю назвав би тоді я мамусею, щоб світилася ніжністю кожна бабуса." (Ні)
5. " І цвіли б любенят голубникові очі, любусі гуляли б із ними охоче, а над ними співала б собі лопоту ля, і цю пісню її всі б навколо почули!..(Так)
6. " Я хотів би страшенно, як хочете знати, все у світі по – своєму знову назвати." (Так)

Анатолій Георгійович Костецький

" Дивна звичка"

Бліц – диктант

1. Яку дивну звичку мав хлопчик? (До всього шукати риму)
2. Від чийого імені ведеться розповідь? (Від автора)
3. Чи можна назвати цей вірш гумористичним? (Так)
4. Куди мама відвела сина? (У лікарню)
5. Чи знайшов лікар у хлопчика якусь хворобу? (Ні)
6. Який висновок зробив хлопчик? (Що він буде поетом)

Микола Носов

" Як Незнайко складав вірші"

Літературний диктант

"Чи правильно ти зрозумів зміст прочитаного?"

1. Який вид жанру цього твору? (*Казка*)
2. Ким не став Незнайко? (*Художником і музикантом*)
3. Ким вирішив стати Незнайко? (*Поетом*)
4. Як звали його знайомого поета? (*Пудик*)
5. Яке нове ім'я дібрав Пудик? (*Квітик*)
6. Де жив поет Квітик? (*На вулиці Кульбаби*)
7. Про що попросив Незнайко Квітика? (*Навчити складати вірші*)
8. Що Квітик уважав головним у складанні віршів? (*Риму*)
9. Про кого прочитав вірші Незнайко? (*Знайка, Поспішайка, Якосьбудька, Пілюльку*)
10. Чи сподобалися його вірші друзям? (*Ні*)
11. На що були схожі вірші Незнайка? (*На дражнили*)
12. Який схожий твір ви читали у другому класі? Хто його автор? (*"Як Сергійко вчив клоуна Бобу складати вірші" П. Глазовий*)

Узагальнюючий диктант

"Чи уважний ти читач?"

1. Яким твором починається розділ? Хто його автор? (*"Імена" Анатолій Костецький*)
2. Хто з поетів написав?
"Ти, лисичко, хитра та дарма. Вбралася ти гарно, а німа" (*Іван Світличний*)
" ...і скажу вам по секрету: мабуть, буду я поетом" (*Анатолій Костецький*)

Творчий міні - диктант

"Хто це сказав?"

1. "- А хіба вона від цього стане гіршою?" (*Сергійко*)

2. "- Такий химерний чоловік- нас залишив, а сам утік." (*Чоловічки*)
3. "- Треба, щоб слова були схожі, щоб виходило складно..." (*Квітик*)

Творчий міні - диктант

"Упізнай героя"

1. – Хто слухав солов'я? (*Лисичка*)
2. – Хто вчився складати вірші? (*Незнайко*)
3. – Кому батько подарував ліхтарик? (*Максимкові*)

Диктант-співпраця

 Запишіть приклади творів таких жанрів.

1. Оповідання: ... (*"Сергійкова квітка"*).
2. Літературні казки: ... (*"Як Незнайко складав вірші"*).
3. Вірші: ... (*"Імена", "Дивна звичка", "Слухала лисичка солов'я", "Чоловічки", "Чого я другу не сказав?"*).

4 клас

Розділ перший. Із скарбниці усної народної творчості

За Софією Грицою

"Наші джерела"

Бліц-диктант

1. Яку назву має текст? (*"Наші джерела"*)
2. Які жанри усної народної творчості згадуються у тексті? (*Пісня, казка, потішка, приказка, прислів'я*)
3. Жанри, яких творів треба читати, щоб дізнатися про наших предків? (*Міфи, легенди, перекази, історичні пісні, думи*)
4. Які твори усної народної творчості вчать любити добро та боротися зі злом? (*Казки*)

Народна казка

"Мудра дівчина"

Бліц-диктант

"Розум за гроші не купиш"

1. Що дав багатий брат убогому? (*Корову*)
2. Чому багатий брат вирішив забрати подароване? (*Стало шкода*)
3. До кого пішли позиватися брати? (*До пана*)
4. Що ситніше понад усе? (*Земля-мати*)
5. Що прудкіше понад усе? (*Думка*)
6. Що миліше над усе? (*Сон*)
7. Скільки варених яєць передав пан Марусі? (*Десяток*)
8. Що дала Маруся панові в обмін на стеблинку льону? (*Найтоншу гілочку*)
9. Кого запрягла Маруся в гринджоли? (*Цана*)
10. Що подарувала дівчина панові? (*Горобця*)
11. Хто розсудив чоловіків із кобилами? (*Маруся*)
12. Як учинив пан із дівчиною? (*Відпустив її*)

Цитатний диктант

"Чиї це слова?"

1. "- Що ти там відробив, як кіт наплакав тієї роботи було, а то таки корова! Віддай"! (*Багатого брата*)
2. "...що у світі ситніш, прудкіш, миліш над усе? Завтра прийдете, скажете." (*Пана*)
3. "...ситніш над усе – земля-мати, бо вона всіх годує й напуває; прудкіш над усе – думка, бо думкою враз куди хоч перелетиш; а миліш над усе – сон, бо хоч як добре та мило чоловікові, а все покидає, щоб заснути." (*Марусі*)
4. "...ось пан дав тобі десяток варених яєць та казав, щоб ти посадила на них квочку..." (*Бідному братові*)
5. "...ночували ми обидва на полі, а як уранці повставали, то побачили, що моя кобила привела лоша." (*Одному чоловікові*)
6. "Ви лоша прив'яжіть, а матерів повипрягайте та й пустіть – котра побіжить до лошати, то та й привела" (*Марусі*)

Літературний мікродиктант

"Упізнай героя за його характеристикою"

1. Розумна, мудра, справедлива, розсудлива, поміркована, добра.
(*Маруся*)
2. Впертий, розумний, рішучий, жорстокий, вольовий. (*Пан*)
3. Добрий, безвольний, працьовитий. (*Бідний брат*)
4. Жадібний, злий, скупий. (*Багатий брат*)

Синонімічний диктант

1. Гринджоли - ... (*сани*).
2. Позиватися - ... (*судитися*).
3. Рундук - ... (*ганок*).
4. Хорти - ... (*собаки*).
5. Ізласкавився - ... (*співчував*).
6. Привела (лоша) - ... (*народила*).

Народна притча

"Без труда нема плода"

Творчий диктант

1. Словесно-музичний твір, який виконується однією особою або хором.
(Пісня)
2. Населення, жителі однієї країни. (Народ)
3. Золоті зернята усної народної творчості. (Прислів'я)
4. Назва казки, у якій ідеться про те, як чоловік ходив міняти волів та повернувся додому без грошей. ("Калиточка")
5. Як називають молоду особу жіночої статі? (Дівчина)
6. Розповідний твір про вигаданих осіб, події, часто з участю фантастичних сил. (Казка)

🌈 Візьміть першу літеру слова "пісня", третю літеру зі слів "народ" і "прислів'я", п'яту букву слова "Калиточка", четверту літеру слова "дівчина", другу букву слова "казка". Яке слово утворилося?
(Притча)

Бліц-диктант

1. Хто є головними героями притчі? (Чоловік і вовк)
2. Чим похастував чоловік вовка? (Хлібом)
3. Яку зернову культуру сів чоловік? (Жито)
4. Хто з героїв поведився нетерпляче? (Вовк)
5. Що послужило заголовком притчі? (Прислів'я)
6. Яка головна думка твору? (Без труда нема плода)

Народна притча

"У пригоді"

Бліц-диктант

1. Хто є головними героями притчі? (Лев, мишка)
2. Що хотів зробити лев з мишкою? (З'їсти)
3. Як відреагував лев на просьбу мишки? (Засміявся)
4. Куди потрапив лев? (У тенета)
5. Як мишка віддячила леву? (Вигризла дірку)
6. Чим повертається добро? (Сторницею)

Синонімічний диктант

1. Зглянься - ... (змилуйся).
2. Тенета - ... (сітка).
3. Лови - ... (полювання).
4. Владарю - ... (володар, господар).
5. Сторицею - ... (багато, більше).
6. Заходилася - ... (узялася).

Народна легенда

"Звідки пішло прізвище та ім'я Богдана Хмельницького"

Синонімічний диктант

1. Хміль - ... (рослина).
2. Палата - ... (будинок).
3. Льох - ... (сховище).
4. Тясмин - ... (річка).
5. Розступилися - ... (розійшлися).
6. Пробирати - ... (розтуляти).

Бліц - диктант

1. Де відбувалася описана подія? (На горі)
2. Чому дід із бабою журилися? (Бо не було дітей)
3. Де знайшов дід хлопчика? (У хмелю)
4. У який час доби дід знайшов дитя? (Вранці)
5. Що сяло у голові дитини? (Сонце)
6. Куди дід поніс знайденого хлопчика? (До хати)
7. Що з'явилося на місці старої хати? (Палати)
8. Як назвали хлопчика? (Богданом)
9. Яке прізвище мала дитина? (Хмельницький)
10. Ким став Богдан Хмельницький? (Гетьманом)
11. Якою людиною був Богдан Хмельницький? (Сильною)
12. Яке місто в Україні назвали іменем гетьмана? (Хмельницький)

Народна легенда

"Місто Сміла"

Бліц-диктант

1. Який жанр цього твору? (*Легенда*)
2. Про яке місто йде мова? (*Сміла*)
3. У чийх руках колись була Сміла? (*Польських панів*)
4. Хто є головною героїнею легенди? (*Жінка-козачка*)
5. Якою була ця жінка? (*Молода, красива, відважна*)
6. Як люди увічнили пам'ять про відважну козачку? (*Назвали місто*)

Українська народна пісня

"Стоїть явір над водою"

Бліц-диктант

1. Про які часи ця пісня? (*Часи козаччини*)
2. Хто є її головним героєм? (*Козак*)
3. Які рослини згадуються в пісні? (*Явір, калина*)
4. Куди поїхав козак? (*На чужину*)
5. Яка пригода трапилася із головним героєм твору? (*Загинув*)
6. Яка головна думка цієї пісні? (*Любов до рідного краю, героїзм українського народу*)

Прислів'я та приказки

"Українські народні прислів'я"

Творчий диктант

 Визначте тему кожного прислів'я.

1. Птах радіє весні, а дитя - матері. (*Родина*)
2. Хліб-сіль їж, а правду ріж! (*Моральні якості: правдивість*)
3. Очам страшно, а руки роблять. (*Працьовитість*)
4. Згода будує, а незгода руйнує. (*Моральні якості: порозуміння*)
5. Не лише силою треба боротися, а й умінням. (*Знання, вміння, навички*)
6. Хто дбає, той і має. (*Працьовитість*)

Творчий диктант

"Добери кінцівку прислів'я"

1. Яке коріння, ... *(таке й насіння).*
2. Землю красить сонце, а людину... *(праця).*
3. Без діла сидіти, то можна ... *(одуріти).*
4. Який татко, ... *(таке й дитятко).*
5. Знання за плечима... *(не носити).*
6. Хочеш їсти калачі -... *(не сиди на печі).*
7. Ласа кішка до рибки, ... *(та у воду лізти не хоче).*
8. Дівка заплетена, ... *(а хата неметена).*
9. Взявся за гуж - ... *(не кажи, що не дуж).*
10. Косо, криво,... *(аби живо).*
11. Здоров'я за гроші ... *(не купиш).*
12. Налитий колос хилиться до землі, а пустий *(пнеться догори).*

"Прислів'я народів світу"

Творчий диктант

"Добери прислів'я"

 Доберіть прислів'я до кожної із поданих ситуацій.

1. Якщо ти посварився з другом і сумуєш за ним, не знаючи, як помиритися, яке прислів'я ти пригадаєш? *(Не варто з другом сваритися, бо доведеться миритися.)*
2. Ти поїхав у гості і сумуєш за рідними, домівкою. *(В гостях добре, а вдома краще.)*
3. Під час змагань ваша команда програла, бо капітан не зумів вас згуртувати. *(Без доброго командира військо – отара.)*
4. Тобі важко розв'язати задачу з математики. *(Без муки нема науки. Важко у навчанні - легко у бою.)*
5. Усім класом захистили товариша від старшокласника, який його ображав. *(Дружній череді і вовк не страшний. Гуртом і батька легко бити.)*
6. Прибрали сміттєзвалище у парку. *(Берися дружно – не буде)*

сутужно. Очам страшно, а руки зроблять.)

Диктант-співпраця

 Запишіть приклади творів таких жанрів.

1. Притчі: ... (*"Без труда нема плода", "У пригоді"*).
2. Легенди: ... (*"Звідки пішло ім'я та прізвище Богдана Хмельницького", "Місто Сміла"*).
3. Казки: ... (*"Мудра дівчина"*).
4. Українські народні пісні: ... (*"Стоїть явір над водою"*).

Розділ другий. Що було на початку світу...

Вступ до розділу

Бліц-диктант

1. Що таке міф? (*Старовинна оповідь*)
2. Що означає "міф" у перекладі з грецької? (*Слово, оповідання, переказ*)
3. Хто є персонажами міфів? (*Боги, напівбоги, смертні герої*)
4. Що таке міфологія? (*Наука, що вивчає міфи*)
5. Чому міфи віднесли до усної народної творчості? (*Передавалися з уст в уста*)
6. З яким новим жанром літературного твору познайомилися? (*Міф*)

Міф Стародавнього Єгипту

"Створення світу"

Літературний макродиктант

1. Кого вважали творцем світу в Єгипті? (*Сонце*)
2. Скільки здогадок про походження світу описано в міфі? (*Три*)
3. Що нагадував усесвіт, коли не було ні землі, ні неба? (*Безмежний океан води*)
4. Як називався цей водяний хаос? (*Нун*)
5. Хто такий Нун? (*Перший прадавній бог, батько богів*)
6. Хто з'явився із глибин Нуна? (*Боги*)
7. Який із богів зігрів холодний світ і дав йому життя? (*Сонце*)
8. Що з'явилося вперше за другою здогадкою про створення світу?

(Пагорб)

9. Хто був схований у пелюстках лотоса? (Дитя)
10. Звідки вийшло Сонце згідно із третім міфом? (Із яйця)
11. Хто зніс чарівне яйце? (Птах "великий Гоготун")
12. Який бог є творцем світу в єгипетських міфах? (Бог-Сонце)

Ольга Бондарук

"Міфи про створення світу та людей"

Літературний диктант

"Так чи ні"

1. "Міфи про створення світу та людей" - міф слов'янських народів. (Так)
2. Дерево, що існувало до початку світу, в міфології називається світовим. (Так)
3. Найголовніші істоти на ньому – два горобці і сивий орел. (Ні)
4. У тих птицях були утілені боги. (Так)
5. Всесвіт, або Бог – Творець,- вважали праслов'яни,- постають із світового яйця. (Так)
6. Деякі слов'янські племена вважали яйце символом щастя на землі. (Ні)
7. У християнстві яйце – головний символ Великодня. (Так)
8. Найдавніші міфи твердять, що людей розмножила по світу комаха. (Ні)
9. Первісна комаха – Першоптах. (Ні)
10. З пенька постало тіло першого чоловіка. (Так)
11. З вогню Птаха-Бога постала безсмертна людська душа. (Так)
12. Ілюстрація до міфу називається "Український всесвіт". (Так)

Міф Стародавньої Греції

"Дедал та Ікар"

Синонімічний диктант

1. Небіж -... (племінник).
2. Зненацька - ... (раптово).

3. Акрополь - ... *(фортеця)*.
4. Крит - ... *(острів)*.
5. Критянин - ... *(житель)*.
6. Афіни - ... *(місто)*.
7. Афінянин - ... *(мешканець)*.
8. Засторога - ... *(попередження)*.
9. Напризволяще - ... *(без допомоги)*.
10. Відчайдушний - ... *(хоробрий)*.
11. Різьбяр - ... *(майстер)*.
12. Зіштовхнув - ... *(скинув)*.

Літературний макродиктант

1. Якої країни міф "Дедал та Ікар"? *(Стародавньої Греції)*
2. Ким був Дедал? *(Митець, майстер, різьбяр, нащадок царського роду)*
3. Хто такий Талос? *(Небіж Дедала)*
4. Що сталося із Талосом? *(Спіткнувся і впав з висоти)*
5. У чому звинуватили Дедала? *(У вбивстві)*
6. Чому нащадок царського роду опинився на острові Крит? *(Засудили до вигнання)*
7. Хто царював на острові? *(Мінос)*
8. Хто такий Ікар? *(Син Дедала)*
9. Яке відкриття зробив Дедал? *(Створив крила)*
10. Чому загинув Ікар? *(Захопився, забув батькову засторогу, став вільним)*
11. Як люди зберегли пам'ять про Ікара? *(Назвали острів Ікарія, море Ікарійським)*
12. Хто з героїв став втіленням одвічної мрії людства про крила? *(Ікар)*

Літературний мікродиктант

"Хто це?"

1. "...великий митець, різьбяр, нащадок царського роду." *(Дедал)*
2. "...підліток, але такий тямущий і здібний..." *(Талос)*

3. "...неслухняний, завзятий хлопець..." (*Ікар*)
4. "...чоловік розумний і владний..." (*Мінос*)
5. "...розумний, розважний, знаменитий винахідник, митець..." (*Дедал*)
6. "...закрив путь через море, усім володіє – і водою, і землею..." (*Мінос*)

Літературний диктант

"Закінчи речення"

1. "Та митець тяжко сумував за батьківщиною і почувався на Криті... ." (*рабом*)
2. "Минали роки, а Дедал ніяк не міг забути далекої... ." (*батьківщини*)
3. "Треба навчитися літати у" (*птахів*)
4. "А низько над морем теж не лети, щоб хвилі не намочили тобі... ." (*крил*)
5. "Ікар спершу слухняно летів за... ." (*батьком*)
6. " ...а неслухняний, завзятий хлопець Ікар, який перший відчув радість вільного лету і віддав за це... ." (*життя*)

Слов'янський міф про походження птахів **за Сергієм Плачиндою**

"Гнів Перуна"

Бліц – диктант

1. Хто головний герой міфу? (*Мисливець*)
2. Грізний бог блискавки і грому. (*Перун*)
3. Де дозволялося полювати Мисливцю? (*У Перуновій пущі*)
4. Кому було заборонено заходити до лісу Громовержця? (*Жінкам*)
5. Хто завжди рятував Мисливця на полюванні? (*Дружина*)
6. У яку пору року відбувалися події? (*Навесні*)
7. Кого вполював Мисливець? (*Вепра*)
8. З чим порівнюється кабан? (*З горою*)
9. Як Мисливець подолав вепра? (*Відсік голову*)
10. За яким деревом заховалася дружина стрільця? (*Дубом*)
11. На яких птахів перетворив Громовержець мисливця та його дружину?

(Ластівок)

12. Яка мета цього міфу? *(Розповісти про походження ластівок)*

Цитатний диктант

"Хто це?"

1. "...молодий, але вдатний – правнук Слави і Гука, нащадок могутніх гурків..." *(Мисливець)*
2. "... грізний бог блискавки і грому..." *(Перун)*
3. "... найкращий стрілець із лука в усій окрузі..." *(Мисливець)*
4. "Дужа, смілива, спритна..." *(Жінка Мисливця)*
5. "... похмурий, жив одинаком, вперто не одружувався після свого невдалого сватання." *(Громовержець)*
6. "...вправно стріляла з лука і вміло володіла мисливським мечем." *(Дружина стрільця)*

Узагальнюючий диктант

"Чи уважний ти читач?"

1. Коли не було ні землі, ні неба, всесвіт нагадував... *(безмежний океан води).*
2. Ким судилося стати дитяті, яке було сховане в квітці лотоса? *(Богом Ра)*
3. Мисливець та його прекрасна дружина перетворились на... *(ластівок).*
4. Дедал зробив крила, щоб ... *(повернутися на батьківщину).*
5. Найголовнішими істотами на світовому дереві були ... *(два голуби і сивий сокіл).*
6. Що є головним символом Великоднього свята у християн? *(Яйце)*

Розділ третій. Сторінками історії України

Олександр Олесь

"Наші предки - слов'яни"

Літературний диктант

"Так чи ні"

1. "Наші предки – слов'яни"- це прозовий твір. *(Ні)*

2. "Наші предки – слов'яни"- це поетичний твір. (Так)
3. Автор твору "Наші предки – слов'яни" Олександр Олесь. (Так)
4. У 1930 році Олександр Олесь написав книгу "Княжа Україна". (Ні)
5. У книзі "Княжа Україна" автор переповів історію наших предків. (Так)
6. "Наймудріший і найстарший цілим родом керував." (Так)
7. "Кожне плем'я мало князя". (Так)
8. "Коли ворог йшов війною, метушилось все, як рій, відмикалися ворота, не розпочинався бій." (Ні)
9. Віче – це народні збори. (Так)
10. Слов'яни – це народи, які жили колись на території України. (Так)
11. "Кревні плачуть над борцями, що звалилися в боях. І дають їм у могилу печиво, цукерки, мармелад." (Ні)
12. "Без знання минулого не збудуєш майбутнього" (Так)

Олександр Олесь

"Ярослав Мудрий"

Літературний макродиктант

1. Хто такий Ярослав Мудрий? (Князь Київської Русі)
2. В якому місті правив Ярослав? (Києві)
3. Чим оточив своє місто Ярослав? (Валами)
4. Як відносився до свого міста Ярослав Мудрий? (Він про нього дбав)
5. Хто часто навідувався до управительських палат? (Чужоземні посланці)
6. Де сидів князь, зустрічаючи посланців? (На троні)
7. Як до князя ставилися послы інших держав? (Кланялися і приносили дари)
8. Якої честі від Ярослава хотіли удостоїтись європейські правителі? (Поріднитись)
9. У чому була мудрість Ярослава? (У будівництві, владі, устрою, судах)
10. Чому Ярослав Мудрий не хотів воювати? (Не хотів нищити народу, народного майна)
11. Кого перед смертю покликав до себе Ярослав? (Синів)
12. Який заповіт залишив своїм нащадкам Ярослав Мудрий? (Жити у

злагоді)

Іван Петрович Крип'якевич

"Книги за княжих часів"

Бліц – диктант

1. Де перебували вчені та письменники за княжих часів? *(При дворах)*
2. Як називалися люди, які переписували книги? *(Писарі)*
3. Скільки часу використовували на переписування однієї книги?
(Кілька місяців)
4. Чим писали книги? *(Гусячим пером)*
5. Із чого виготовляли чорнило? *(Із сажі)*
6. Чим прикрашали сторінки рукописних книг? *(Малюнками)*
7. Де зберігалися рукописні книги? *(У бібліотеках)*
8. Хто був найвідомішим ученим за княжих часів? *(Нестор Літописець)*
9. Де жив Нестор Літописець? *(У Києві)*
10. Ким був Нестор Літописець у Печерському монастирі? *(Монахом)*
11. Яку назву мала перша історія України? *(“Найдавніша Літопись”)*
12. Автором якого літопису був Нестор? *(“Повість минулих літ”)*

Алла Петрівна Коваль

"Місто Чернігів"

Літературний диктант

"Чи були такі речення у статті?"

1. Місто Чернігів уперше згадується в книгах під 907 роком. *(Ні)*
2. Є легенда про княгиню Чорну, яка кинулася з терема і розбилась, аби не потрапити до рук загарбників. *(Так)*
3. З приводу назви міста висловлювалося дуже багато всіляких припущень!
(Ні)
4. Узгодити до кінця всі припущення щодо назви, вважають учені, не вдалося. *(Так)*
5. Як із Сернігова став Чернігів, відомо. *(Ні)*

6. Назву міста пробували пов'язати з назвою Чорна гора. *(Так)*

Синонімічний диктант

1. Терем - ... *(будинок)*.
2. Серна - ... *(тварина)*.
3. Загарбники - ... *(завойовники)*.
4. Припущення - ... *(здогадка)*.
5. Князь - ... *(голова племені)*.
6. Літопис - ... *(давнє писання)*.

Марія Василівна Хоросницька

"Звідки в міста назва - Львів"

Літературний мікродиктант

1. Між ким ведеться розмова у вірші? *(Братами)*
2. Хто такий Данило Галицький? *(Князь)*
3. Скільки років тому жив Данило Галицький? *(700 років)*
4. Чому сумував князь? *(Не було дітей)*
5. Хто народився у Данила Галицького? *(Син)*
6. Яке ім'я дав синові князь? *(Лев)*

Літературний диктант

"Доберіть риму"

1. Розумів - ... *(Львів)*.
2. Питаю - ... *(знаю)*.
3. Данило - ... *(перекотило)*.
4. Слава - ... *(справа)*.
5. Один - ... *(син)*.
6. Днина - ... *(сина)*.

Марія Аркадіївна Пригара

"Козак Голота"

Бліц – диктант

1. Хто головний герой твору? *(Козак Голота)*
2. Хто автор оповідання? *(Марія Пригара)*

3. До якої ріки скавав запорожець? (*До Дунаю*)
4. Чого козак вибрався із Січі? (*Визволяти побратима*)
5. Як звали побратима Голоти? (*Максим*)
6. Де опинився Максим? (*У неволі*)
7. На яке дерево виліз Голота, вистежуючи ворога? (*На дуба*)
8. Хто запримітив козака на дубі? (*Гасанбей*)
9. Хто розбудив козака Голоту? (*Кінь*)
10. Куди був поранений запорожець? (*У щоку*)
11. Що зробив козак із мурзою Гасанбеєм? (*Повіз на Січ*)
12. Для чого козак Голота повіз мурзу на Січ? (*Щоб обміняти на Максима*)

Творчий диктант

"Добери епітети"

1. Степи - ... (*широкі, дунайські*).
2. Сайгак - ... (*тонконогий*).
3. Тур - ... (*здоровенний*).
4. Бранці - ... (*бідні*).
5. Цехіни - ... (*золоті*).
6. Шапка - ... (*дірява*).
7. Кінь - ... (*добрий, вірний*).
8. Шаблюка - ... (*гостра*).
9. Шапка - ... (*козацька, гостроверха*).
10. Могила - ... (*степова*).
11. Озерце - ... (*срібноводне*).
12. Голова - ... (*чубата*).

Іван Іриней Боднарчук

"На новій землі"

Літературний диктант

1. Від чийого імені ведеться розповідь в оповіданні? (*Від імені дядька Андрія*)
2. Скільки років дідові Андрію? (*88 років*)

3. Скільки вже років від прожив на чужині? (80 років)
4. Де відбуваються події? (В Канаді)
5. Яким видом транспорту добиралися люди? (Корабель, поїзд, віз)
6. З чим порівнюється корабель? (Тріскою)
7. З чим автор порівнює маму? (З осінню)
8. Де зупинилися переселенці? (У лісі)
9. Яким було їх перше житло? (Під містком)
- 10.3 яким настроєм їхала мати? (Із сумним)
- 11.Який настрої був у батька? (Веселий)
- 12.Як будете працювати, то будете й ... (мати.)

Синонімічний диктант

1. Скриня - ... (ящик).
2. Образ - ... (ікона).
3. Краєвид - ... (місцевість).
4. Крамниця - ... (магазин).
5. Тріска - ... (шматок деревини).
6. Землянка - ... (житло).

Цитатний диктант

"Чиї це слова?"

1. "Де будемо ми, там буде наша школа, хліб і церква." (Мами)
2. "Оце вам, діти, нова земля. Радійте, моліться, що врешті ступимо на сушу, почуємо ґрунт під ногами..." (Батька)
3. "Чи там буде наша школа?" (Дітей)
4. "Збудуй хату з лободи, а в чужую не веди." (Батька)
5. "Повезуть нас туди, куди ще й дороги немає." (Матері)
6. "Не забувайте тільки, хто ви та звідки ваші батьки." (Дядька Андрія)

Тамара Панасівна Коломісць

"Ялинка мого дитинства"

Бліц - диктант

1. Якого свята чекали діти? (Нового року)

2. Про що мріяли діти? (*Закінчення війни*)
3. Чому дівчинка не потрапила до школи на свято? (*Хворіла*)
4. Скільки ялинкових іграшок було у дівчинки? (*Небагато*)
5. Із чого мама принесла папір? (*Із соломи*)
6. У вигляді чого дівчинка виготовляла ялинкові іграшки? (*Звірят*)

Цитатний диктант

"Впізнай іграшку"

1. "Мордочка до мордочки, хвостики нарізно." (*Кицьки*)
2. "Куці хвостики, вушка вгору, взялися за лапки і танцюють у колі."
(*Зайчики*)
3. "Крильця та хвостики прикріплені до грудочок воску." (*Пташки*)
4. "Один більшенький, схожий на мого плюшевого улюбленця." (*Ведмедик*)
5. "Вгощають одна одну горішками." (*Білки*)
6. "В них будуть висіти на ялиночці нехитрі ласощі." (*Мереживні сіточки*)

З дитячої енциклопедії "Світ моєї України"

"Як давно в Україні з'явився жовто-блакитний прапор?"

Літературний диктант

1. Визначте жанр твору. (*Стаття*)
2. Що є національним символом нашої держави? (*Жовто-блакитне знамено*)
3. Чим був стяг для українського війська? (*Святинейо*)
4. Які кольори були символічними для Київської Русі ще до прийняття християнства? (*Синій та жовтий*)
5. Відповідно до кольорів якого символу виготовляють прапори? (*Герба*)
6. Коли Верховна Рада прийняла постанову про Державний Прапор України? (*28 січня 1992 року*)

Узагальнюючий диктант

"Чи уважний ти читач?"

1. Яку назву має розділ? (*"Сторінками історії України"*)
2. За якого князя Київ став Царгородом? (*За Ярослава Мудрого*)

3. Який вірш про історію наших предків - слов'ян прочитали? (*"Наші предки - слов'яни"*)
4. Хто був найвідомішим ученим за княжих часів? (*Нестор Літописець*)
5. Хто був засновником міста Львова? (*Данило Галицький*)
6. Кого визволяв з неволі козак Голота? (*Побратима Максима*)
7. Хто написав вірш "Наш Прапор"? (*Дмитро Павличко*)
8. З ким бився козак Голота? (*З Гасанбеєм*)
9. Для яких дітей вміщено в "Читанці" оповідання "На новій землі" Івана Боднарчука? (*Українців*)
- 10.3 якою порою року порівнює наш прапор Дмитро Павличко? (*Літом*)
11. Яку назву має вірш Наталки Поклад про державний символ? (*"Гімн"*)
12. Які твори мають наукову інформацію? (*"Книги за княжих часів", "Місто Чернігів", "Як давно в Україні з'явився жовто-блакитний прапор?"*)

Узагальнюючий диктант

"Пригадай твір та його автора"

1. Наймудріший і найстарший
Цілим родом керував,
Видавав щодня накази,
Правив, милував, карав. (*Олександр Олесь "Наші предки - слов'яни"*)
2. Для кожного села,
Містечка, міста –
Це клич один
З мільйонів голосів. (*Наталка Поклад "Гімн"*)
3. І щорік в його гілляках
Гайвороння гнізда в'є.
Вріс у землю – і ніяких
Завірюх не визнає. (*Іван Гнатюк "Козацький дуб"*)
4. Щоб віки жила ця днина,
Місто князь як будував,
Дав йому імення сина. (*Марія Хоросницька "Звідки в міста назва – Львів"*)

5. Образ цей не блідне,
Хоч минуть жнива.
Це знамено рідне –
Злото й синява. (Дмитро Павличко "Наш Прапор")

6. Як не будете всі разом
Йти до спільної мети,
Ви, державу зруйнувавши,
Подастесь у світи. (Олександр Олесь "Ярослав Мудрий")

Диктант-співпраця

 Запишіть приклади творів таких жанрів.

1. Оповідання: ... ("Козак Голота", "На новій Землі", "Ялинка мого дитинства").
2. Науково-пізнавальні твори: ... ("Книги за княжих часів", "Як давно в Україні з'явився жовто-блакитний прапор?", "Місто Чернігів").
3. Віршовані твори: ... ("Наші предки - слов'яни", "Ярослав Мудрий", "Звідки в міста назва – Львів", "Наш Прапор").

Розділ четвертий. Як не любить той край...

Володимир Миколайович Сосюра

"Як не любить той край..."

Мікродиктант

1. Хто автор вірша? (Володимир Сосюра)
2. Про який край пише автор? (Україну)
3. Як ти вважаєш, поет запитує чи стверджує? (Стверджує)
4. Які почуття описані у вірші? (Любові)
5. Який настрій твору? (Веселий, приємний)
6. Яка головна думка поезії? (Любити свою рідну землю.)

Ліна Василівна Костенко

"Усе моє, все зветься Україна"

Бліц - диктант

1. Хто автор вірша? (*Ліна Костенко*)
2. Цей твір прозовий чи поетичний? (*Поетичний*)
3. Якою є тема вірша? (*Краса рідного краю*)
4. Як ви розумієте значення слова "незрадливий"? (*Вірний*)
5. Які почуття передають рядочки поезії? (*Захоплення, радості*)
6. Яка головна думка вірша? (*Бачити, захоплюватися, берегти красу рідного краю*)

Василь Олександрович Сухомлинський

"Восени пахне яблуками"

Літературний диктант

1. Визначте жанр твору В.О.Сухомлинського. (*Оповідання*)
2. Коли відбуваються описані події? (*Восени*)
3. Які дерева ростуть у саду? (*Яблуні*)
4. Які комахи літають? (*Джмелі*)
5. Що впало із дерева? (*Яблуко*)
6. Який сік витікає з яблука? (*Солодкий*)
7. Хто співав у саду? (*Цвіркун*)
8. Які запахи відчув письменник? (*Запах яблук*)
9. Кого наполохали падаючі яблука? (*Пташку*)
10. Чим пахнуть яблука? (*Сонцем*)
11. Визначте тему оповідання. (*Краса осіннього саду*)
12. Який настрій створює описана картина? (*Спокійний*)

Олександр Олесь

"Степ"

Літературний диктант

1. Хто автор твору "Степ"? (*Олександр Олесь*)
2. Визначте жанр твору. (*Вірш*)
3. У яку пору року степ схожий на килим? (*Весною*)
4. Із чим порівнюють степ влітку? (*З морем*)
5. Коли степ нагадує пустелю? (*Восени*)

6. Хто зображений як вишивальник, що прикрашає степ? (*Сонце*)
7. Із чим автор порівнює трави восени? (*З піском*)
8. Коли степ уявляється периною, білою, рівною і м'якою? (*Взимку*)
9. Хто спить на перині в степу? (*Зима*)
10. Хто оберігає сон баби-зими? (*Морози*)
11. Коли в степу можна відчутти найприємніші запахи? (*Навесні*)
12. Коли степ не можна обійняти зором, не можна побачити його берегів? (*Влітку*)

Марко Вовчок

"Літній ранок"

Бліц – диктант

1. У яку частину доби відбуваються події? (*Вранці*)
2. Який це текст? (*Опис*)
3. Які почуття описує автор? (*Захоплення*)
4. Із чим автор порівнює росу? (*Із самоцвітами*)
5. Чим вкриваються гори? (*Позолотою*)
6. Завдяки чому прокидається природа? (*Сонцю*)
7. Про які рослини згадує автор? (*Очерет, трави, квіти*)

Михайло Михайлович Коцюбинський

"Літній день"

Міні-диктант

1. Які кольори передають барви природи? (*Блакитний, зелений, червоний, білий*)
2. Які рослини привернули увагу письменника? (*Пшениця, жито, ячмінь, гречка, овес, просо*)
3. До якого типу тексту належить твір? (*Опис*)
4. Як автор ставиться до природи? (*Автор захоплюється красою літнього поля, пахощами, звуками.*)

Григорій Михайлович Тютюнник

"Ласочка"

Бліц – диктант

1. Ім'я рибалки? (*Арсен*)
2. Де рибалив Арсен? (*На річці*)
3. Коли Арсен любив рибалити? (*Вранці*)
4. Кого побачив рибалка? (*Лисеня*)
5. Як Арсен назвав лисеня? (*Ласочка*)
6. Яку першу рибину "зловила" Ласочка? (*Окуня*)
7. Скільки рибин просила Ласочка? (*Одну*)
8. На чому рибалив Арсен? (*На човні*)
9. Яку команду виконувало лисеня? (*Встань*)
10. Які очі були в Ласочки? (*Розумні*)
11. Кому рибалка вудив рибу? (*Бабі й внукам*)
12. Коли Арсен зустрівся із сім'єю Ласочки? (*Навесні*)

Тетяна Кара - Васильєва

"Співуча глина"

Літературний диктант

"Так чи ні"

1. Чи може глина співати? (*Так*)
2. "Співуча глина" Тетяни Кара – Васильєвої – це науково-художнє оповідання? (*Так*)
3. Село Опішня на Київщині славиться барвистим орнаментом. (*Ні*)
4. Розпис виконують за допомогою спеціальних верстатів. (*Ні*)
5. Здавна Опішня здобула славу гончарського осередку. (*Так*)
6. Здавна місцеві майстри виробляли своєрідні ліплені посудини у вигляді дерев. (*Ні*)

Василь Олександрович Сухомлинський

"Не забувай про джерело"

Літературний диктант

1. Яка водойма була на місці пустиря? (*Ставок*)
2. Хто викопав ставок? (*Запорожці*)

3. Яку ухвалу затвердили селяни? *(Скупавшись у ставку, набрати відро мулу і винести за балку.)*
4. Хто порушив ухвалу села? *(Новоприбула сім'я)*
5. Хто брав приклад із сім'ї Неприкаяних? *(Підлітки)*
6. Які слова передають головну думку оповідання? *(Напившись води, не забувай про джерело.)*

Цитатний диктант

"Чиї це слова?"

1. "Бачите, діти, ось цей спалений сонцем пустир у долині?" *(Учитель)*
2. "Раз Неприкаяним можна, то й нам не гріх..." *(Підлітки)*
3. "- Бачимо." *(Діти)*
4. "Ставок став чистіший і глибший." *(Учитель)*
5. "Що ж ви робите?" *(Старі люди)*
6. "Подумайте над цією бувальщиною, діти. Напившись води, не забувайте про джерело, з якого вона витікає." *(Учитель)*

Анатолій Леонтійович Качан

"Летючий корабель"

Мікродиктант

1. Що називає автор "летючим кораблем"? *(Землю)*
2. З чим порівнюється Місяць? *(З іграшкою природи)*
3. Хто керує кораблем "Земля"? *(Люди, діти, ми)*
4. Чим є зелений листок на щоглі корабля? *(Стягом, прапором)*

Літературний диктант

"Закінчи речення"

1. "Із року в рік, навколо Сонця, мов корабель, пливе ..." *(Земля)*
2. "Тут батьківщина всіх..." *(народів)*
3. "Ти бачиш? – знов цвіте..." *(калина)*
4. "Це в нашу славну Україну весна завітчана..." *(прийшла)*
5. "Зелений лист тремтить на ..." *(гілці)*
6. "В навколосонячній мандрівці нехай щастить тобі, ..." *(Земля!)*

Узагальнюючий диктант

"Чи уважний ти читач?"

1. У якому вірші Володимир Сосюра описує любов до рідного краю? (*"Як не любить той край"*)
2. Як називається вірш і хто його написав: "Буває, часом спіпну від краси."? (*Ліна Костенко "Усе моє, все зветься Україна"*)
3. З якого твору цей вислів: "степ весною – наче килим"? Хто його автор? (*Олександр Олесь "Степ"*)
4. Чим пахне восени за Василем Сухомлинським? (*"Восени пахне яблуками"*)
5. Що є спільного у текстах "Літній ранок" та "Літній день"? (*Тексти-описи природи*)
6. У чому заключається сила маленької квіточки євшан? (*Пробуджує любов до рідної землі.*)
7. Хто автор оповідань про природу: "Лісова сторожка", "Степова казка", "Однокрил", "Ласочка"? (*Григор Тютюнник*)
8. Протягом якого часу тривають події, описані в оповіданні "Ласочка" Григора Тютюнника? (*Весна, осінь, зима*)
9. Визначте жанр оповідання "Співуча глина". (*Науково-художнє оповідання*)
10. Про яке озеро України йде мова у цих рядках: "...найглибше в Україні озеро! Казкова пісня, мальовнича ознака Полісся, оспіваного в поезії Лесі Українки, Ліни Костенко"? (*Світязь*)
11. Чи розкриває народне прислів'я "Любиш їздити, люби й саночки возити" головну думку оповідання В.Сухомлинського "Не забувай про джерело"? (*Так*)
12. Як по-іншому можна назвати вірш "Летючий корабель" Анатолія Качана? (*"Корабель "Земля", "Наволосянча мандрівка", "На вахті Землі", "Юні охоронці", "Охоронці планети Земля"*)

Диктант-співпраця

 Запишіть приклади творів таких жанрів.

1. Оповідання: ... (*"Восени пахне яблуками", "Літній ранок", "Ранок у лісі", "Ласочка", "Не забувай про джерело"*).
2. Науково-пізнавальні твори:... (*"Співуча глина"*).
3. Поезії: ... (*"Як не любить той край...", "Усе моє, все зветься Україна", "Степ", "Летючий корабель"*).

Розділ п'ятий. Видатні українські письменники

Тарас Григорович Шевченко

Бліц – диктант

1. Коли народився Тарас Шевченко? (*9 березня 1814 року*)
2. У якому селі народився поет? (*Моринці*)
3. Ким був його батько? (*Кріпаком*)
4. Як звали маму Тараса Шевченка? (*Катерина*)
5. Якою за порядком дитиною був Тарас у сім'ї? (*Третьою*)
6. Де пройшли дитячі роки поета? (*У селі Кирилівка*)
7. Кого із своїх сестер та братів найдужче любив Тарас? (*Сестру Катерину*)
8. Скільки років було Тарасику, коли померла мама? (*9 років*)
9. Коли помер батько Тараса? (*Тарасові - 11 років*)
10. Хто був першим коханням Тараса Шевченка? (*Подруга Оксана*)
11. Коли Т.Г.Шевченка викупили з кріпацтва? (*1838 році*)
12. У якому році вийшла перша збірка віршів поета "Кобзар"? (*1840 році*)

Тарас Григорович Шевченко

"Про себе"

Літературний диктант

1. Хто головний герой твору? (*Малий Тарас*)
2. Що так трепетно, з любов'ю описує Тарас Шевченко? (*Село, сад*)
3. Яким хлопчиком ріс малий Тарас? (*Допитливим, мрійливим*)
4. Що кортіло побачити Тарасу? (*Залізні стовпи*)
5. Хто повернув хлопчика додому? (*Чумаки*)
6. Хто з членів родини найдужче сумував за Тарасиком? (*Катря*)

Микола Сергійович Сядристий

"Музей "Заповіту" Тараса Григоровича Шевченка в Переяславі"

Бліц – диктант

1. Де знаходиться музей "Заповіт"? (*У м. Переяславі Хмельницькому*)
2. Якому з поетів присвячено цей музей? (*Т.Г.Шевченку*)
3. Який вірш написав Т.Шевченко саме в цьому будинку? (*"Заповіт"*)
4. Які дерева посадили друзі? (*Акації*)
5. Скільки акацій посадили Шевченко з Козачковським? (*Дві*)
6. Символом чого стали переплетені стовбури дерев? (*Вічної дружби*)

Іван Якович Франко

Мікродиктант

1. Хто з поетів народився у селі Нагуєвичі поблизу Дрогобича на Галичині? (*Іван Якович Франко*)
2. Як звали батька Івана Франка? (*Яків*)
3. Де любив бувати малий Іван? (*У кузні*)
4. Від кого Іванко перейняв любов до української пісні? (*Від матері*)
5. Де здобув початкову освіту? (*У сільській школі*)
6. Де похований поет-Каменяр? (*У Львові*)

Роман Михайлович Завадович

"Поет-Каменяр"

Літературний диктант

"Так чи ні"

1. "В Нагуєвичах на горбку стояла хата у ліску." (*Ні*)
2. "У Яця був синок Степан, розумний і кмітливий хлопчик." (*Ні*)
3. "З Івася він Іваном став, та вчитися не перестав." (*Так*)
4. "Учивсь у Львові та у Празі і завжди думав: "Краю рідний, о, як би допомогти тобі в тяжкій неволі і журбі?" (*Ні*)
5. "Народ назвав Франка Івана провідником – Каменярем." (*Так*)
6. "Що безупинно днем за днем у бурю, дощ і непогоду ламає молотом граніт. І для невольного народу буде шлях у кращий світ." (*Так*)

Іван Якович Франко

"Лисичка - кума"

Бліц – диктант

1. Визначте жанр твору "Лисичка-кума" Івана Франка. (*Літературна казка*)
2. Хто головні герої казки? (*Лисичка, Вовк*)
3. Яке ім'я було у Вовчика? (*Братик*)
4. Яке ім'я в Лисички? (*Сестричка*)
5. Який овоч садили Лисичка з Вовком? (*Картоплю*)
6. Як звали першого похресника Лисички? (*Початочок*)
7. Хто народився вдруге? (*Дівчинка*)
8. Як звали другу похресницю? (*Серединка*)
9. Яке ім'я дали третьому похреснику? (*Остаточок*)
10. Куди сховалася Лисичка? (*У нору*)
11. Ким вважала Лисичка Вовка? (*Дурнем*)
12. Кого з героїв казки характеризує це прислів'я: "Добре говорить, а зле творить"? (*Лисичку*)

Цитатний диктант

"Хто сказав?"

1. "Зараз, зараз, сватоньку"! (*Лисичка*)
2. "Ми ще з ним учора балакали: бачиш, він мене просить за куму."
(*Лисичка*)
3. "Ну, то йди ж, та не барися, треба роботу кінчити." (*Вовчик*)
4. "Хочеш мене роботою і голодом на смерть заморити, а сама всю страву пожерла! Чекай же! Я тебе за те саму розірву і на обід згамкаю"! (*Вовчик*)
5. "- Ото дурний! Зачепив за дубовий корінь та й тягне! Думає, що мене за ногу вхопив. Тягни, дурню, тягни"! (*Лисичка*)
6. "- Ага, ти тут? Вилізай мені зараз! Не сховаєшся від мене"! (*Вовчик*)

Леся Українка

Літературний диктант

1. Коли народилася Леся Українка? (*25 лютого 1871 року*)

2. Як називається місто, у якому народилася і проживала поетеса? *(Новоград-Волинський)*
3. У якій родині народилася поетеса? *(У родині Косачів)*
4. Як звали маму Лесі Українки? *(Олена Пчілка)*
5. Яке справжнє ім'я та прізвище Лесі Українки? *(Лариса Петрівна Косач)*
6. Коли Леся навчилася читати? *(У 4 роки)*
7. З яким із братів любила Леся проводити час? *(З Михайликом)*
8. У скільки років написала свій перший вірш? *(У 9 років)*
9. Яку назву має перший вірш, написаний Лесею? *(\"Надія\")*
10. Кому був присвячений вірш \"Надія\"? *(Тітці Елі)*
11. Хто порадив Ларисі підписати вірш Леся Українка? *(Мама)*
12. Якою була доля відомої української поетеси? *(Нелегкою)*

Микола Олійник

\"Леся\"

Бліц – диктант

1. Про кого розповідається у творі? *(Про родину Лесі Українки)*
2. Де збиралася родина Косачів? *(У батьківському кабінеті)*
3. Які події відбувалися у кабінеті? *(Літературні вечори)*
4. Як звали батька Лесі Українки? *(Петро Антонович)*
5. Як звали маму поетеси? *(Ольга Петрівна)*
6. Які книги любили читати батьки Лесі? *(Іноземних, українських та російських письменників)*

Літературний диктант

\"Закінчи речення\"

1. \"Чимало місця відведено\" *(книжкам)*
2. \"У Чернігівській гімназії його вчителем словесності був... .\" *(Леонід Глібов)*
3. \"Ольга Петрівна, яка ще в пансіонаті почала складати вірші, найбільше любила... .\" *(Шевченка)*
4. \"Найпершим самостійно нею прочитаним твором була подарована

матір'ю книга... ." (*"Про Земні сили"*)

5. "Як дійшла до того місця, де вороги глумляться із беззбройного Остапа, у Лесі виступили на очах" (*сльози*)
6. "- Авжеж, Лесю, - втрутився батько. – Книжкам треба" (*вірити*)

Леся Українка

"Конвалія"

(Уривок)

Літературний мікродиктант

1. Де росла квіточка? (*В гаю*)
2. Що з нею сталося? (*Її зірвав чоловік*)
3. Кому він подарував конвалію? (*Панночці*)
4. Де опинилася квіточка? (*У залі, на балу*)
5. Який настрої був у панночки? (*Веселий*)
6. Який настрої у конвалії? (*Сумний*)

Літературний диктант

"Доберіть риму"

1. Високим - ... (*широким*).
2. Біла - ... (*вкоротила*).
3. Залу - ... (*до балу*).
4. Закрутилась - ... (*схилилась*).
5. Грає - ... (*крає*).
6. Милий - ... (*єдиний*).

Леся Українка

"Давня весна"

Бліц - диктант

1. Яку пору року описує Леся Українка? (*Весну*)
2. Який настрої переважає на початку поезії? (*Веселий, бадьорий, піднесений*)
3. Хто є головною героїнею вірша? (*Леся Українка*)
4. Як почувала себе дівчинка? (*Була хвора й самотня*)

5. Яким став настрій поезії? (*Сумний*)
6. Чи змінюється настрій до кінця вірша? (*Так*)

Літературний диктант

"Доберіть риму"

1. Мила - ... (*стокрила*).
2. Квітки - ... (*пташки*).
3. Загомоніло - ... (*бриніло*).
4. Настала - ... (*придбала*).
5. Хатині - ... (*пташині*).
6. Забуде - ... (*не буде*).

Творчий диктант

"Добери епітети"

1. Весна - ... (*весела, щедра, мила*).
2. Шум - ... (*зелений*).
3. Луна - ... (*веселя*).
4. Листячко - ... (*зелене*).
5. Квітки - ... (*білесенькі*).
6. Хатина - ... (*тісна*).
7. Воля - ... (*весняна*).
8. Пісні - ... (*пташині*).
9. Гай - ... (*любий*).
10. Пташки - ... (*співучії*).
11. Весна - ... (*радісна*).
12. Весна - ... (*давня*).

Леся Українка

"Біда навчить"

Літературний диктант

1. До якого жанру належить твір "Біда навчить"? (*Літературна казка*)
2. Хто автор казки? (*Леся Українка*)
3. Хто головний герой казки? (*Горобчик*)

4. Яким був горобчик? *(Дурненьким)*
5. Скільки зерняток знайшли горобчики? *(Три)*
6. Хто скористався з бійки? *(Курка)*
7. Над чим замислився горобчик? *(Краще бути розумним)*
8. Хто з птахів виявився наймудрішим і найбільш далекоглядним "учителем"? *(Крук)*
9. Які риси вдачі виявляє горобчик, коли багато разів звертається до різних птахів із проханням навчити його розуму? *(Наполегливість, впертість)*
10. Що змусило горобчика порозумнішати? *(Голод, холод)*
11. Яким став горобчик? *(Турботливим, працьовитим, розумним)*
12. І де горобчик того розуму навчився? *(Біда навчила!)*

Словниковий диктант

"Добери синоніми"

1. Громадили – ... *(греблися, порпалися).*
2. Клопіт - ... *(справи, діла, робота, турбота).*
3. Бузько –... *(журавель, лелека).*
4. Мешкає - ... *(проживає, живе).*
5. Рілля - ... *(виоране поле, зораний ґрунт).*
6. Дбає - ... *(турбується, піклується).*
7. Притирився - ... *(прийшов, прилетів).*
8. Напасть - ... *(біда, нещастя, горе).*
9. Заціпило - ... *(зачепило, уразило, торкнуло).*
10. Зоглядівся - ... *(оглядівся, оглянув).*
11. Клуня - ... *(приміщення, стодола, молотильний сарай).*
12. Статкує - ... *(дбає, старається, господарює).*

Творчий диктант

"Закінчи прислів'я"

1. Дурні бились, а ... *(розумні поживились.)*
2. Поки біди не знатимеш, то ... *(розуму не матимеш.)*
3. Хто дурнем вродився, той ... *(дурнем і згине.)*

4. Не на те мудра, щоб ... *(дурнів розуму навчати!)*
5. Розум на дорозі ... *(не валяється.)*
6. Мудрим ніхто не вродився, а ... *(навчився.)*
7. Кому біда докучить, той ... *(себе розуму научить.)*
8. Труднощі мучать, зате ... *(розуму учать.)*
9. Інших слухай, а ... *(свій розум май.)*
10. Щоб мати треба ... *(працювати.)*
11. Праця людину годує, а ... *(лінь марнує.)*
12. Розуму не купують, а ... *(набувають).*

Павло Григорович Тичина

Бліц - диктант

"Що ти знаєш про поета?"

1. Коли народився Павло Тичина? *(27 січня 1891 року)*
2. Ким був його батько? *(Сільським дяком)*
3. Де пройшли дитячі та юнацькі роки поета? *(У Пісках)*
4. Чому Павло Тичина мав змогу навчатися безкоштовно в духовній школі?
(Бо співав у монастирському хорі)
5. У якому місті поет жив найдовше? *(У Києві)*
6. Які обдарування мав Павло Тичина? *(Співав, писав вірші, малював, грав на сцені)*

Павло Тичина

"Хор лісових дзвіночків"

Бліц - диктант

1. Про що йде мова у вірші? *(Про дзвіночки)*
2. Що люблять лісові дзвіночки? *(Сонце, небосхил, тінь)*
3. Що славлять дзвіночки лісові? *(День)*
4. До кого звертаються квіти? *(До хмар)*
5. Чого просять дзвіночки у хмар? *(Дощику)*
6. Який настрій створює вірш? *(Веселий)*

Творчий диктант

"Добери епітети"

1. Дзвіночки - ...(*лісові*).
2. Сни - ...(*розкішні*).
3. Гаї - ... (*затишні*).
4. Тінь - ...(*світла*).
5. День - ...(*ясний*).
6. Полю - ...(*золотому*).

Павло Тичина

"Сонце і дим"

Літературний диктант

1. Хто написав вірш "Сонце і дим"? (*Павло Тичина*)
2. Хто головний герой цієї поезії? (*Діти*)
3. Яку пору року описано? (*Зиму*)
4. Який настрій у автора? (*Веселий*)
5. Які почуття переповнюють душу поета? (*Захоплення*)
6. Яка головна думка цієї поезії? (*Краса зимової природи*)

Максим Тадейович Рильський

Літературний диктант

"Про поета"

1. Де народився Максим Рильський? (*У Києві*)
2. Де пройшло дитинство поета? (*На Житомирщині в селі Романівка*)
3. Де навчався майбутній поет? (*У київській гімназії*)
4. На якому інструменті грав? (*Роялі*)
5. У родині якого українського композитора проживав? (*Миколи Лисенка*)
6. Які незвичайні захоплення були в поета? (*Любив квіти, займався садівництвом*)

Максим Рильський

"Дитинство"

Словниковий диктант

"Поясни незрозумілі слова"

1. Ніагара - ... *(річка в Північній Америці).*
2. Лоцман - ... *(провідник суден).*
3. Вілла - ... *(садиба, маєток, розкішний заміський будинок).*
4. Сахара - ... *(пустеля в Північній Африці).*
5. Пампаси - ... *(степи).*
6. Томагавки - ... *(зброя індіанців).*

Літературний диктант

"Як ти зрозумів зміст вірша?"

1. Хто є головним героєм вірша? *(Хлопчик)*
2. Про що йде мова у вірші? *(Про ігри дітей)*
3. Ким вчора був хлопчик? *(Лоцманом)*
4. Куди герой має їхати завтра? *(У Пампаси)*
5. Хто такий Ясько? *(Друг героя – оповідача)*
6. Якими рисами вдачі наділені хлопчики? *(Фантазією, розвинутою уявою)*

Максим Рильський

"Ким хочеш бути, хлопчику, в житті?"

Бліц - диктант

1. До кого звертається автор? *(До хлопчика)*
2. Ким хоче хлопчик стати в житті? *(Людиною)*
3. Чому потрібно бути вірним у житті? *(Слову)*
4. Що має приносити задоволення людині? *(Любов і праця)*
5. Що має оберігати людину від зла? *(Дружба)*
6. Яка головна думка поезії? *(Бути Людиною)*

Узагальнюючий диктант

"Чи уважний ти читач?"

1. Як називається відома збірка Тараса Григоровича Шевченка? *("Кобзар")*
2. З якого твору ці рядки: "сердитий вітер завива, додолу верби гне високі, горами хвилю підійма."? *("Реве та стогне Дніпр широкий")*
3. Який із віршів Тараса Шевченка став відомою піснею? *("Реве та стогне Дніпр широкий")*

4. Хто промовив ці слова: "Сідай вечеряти, приبلудо"? (*Катерина*)
5. У якому місті працює Національний музей Тараса Шевченка? (*У Переяславі – Хмельницькому*)
6. У якому вірші Іван Якович Франко змальовує зиму як живу істоту? (*"Дивувалась зима"*)
7. Як називається збірка казок Івана Франка? (*"Коли ще звірі говорили"*)
8. Яку пору року описує Леся Українка у вірші "Давня весна"? (*Весну*)
9. Гілки якого дерева заглянули до поетеси у вікно? (*Яблуні*)
10. Про яку квітку був перший надрукований вірш юної поетеси? (*Конвалію*)
11. Який вірш Максима Рильського свідчить про те, що герої твору – великі фантазери? (*"Дитинство"*)
12. До яких жанрів належать прочитані твори? (*Вірші, оповідання, казки, повісті*)

Літературний диктант

"Закінчи речення"

1. "Сивий ус, стару чуприну вітер розвіває; то приляже та послуха, як кобзар... (*співає...*)
2. Про нього говорять: Наш Тарас і Великий ... (*Кобзар.*)
3. Він, мов молодший брат Тараса, обидва – волі ... (*ковалі.*)
4. І найдужче над тим дивувалась зима, що на цвіт той дрібний ... (*в неї сили нема.*)
5. Леся Українка народилася 25 лютого 1871 року в місті Новограді – Волинському в родині ... (*Косачів.*)
6. Леся навчилася читати дуже рано, в ... (*чотири роки.*)
7. "Ой на балі веселая музиченька грає, конвалії та музика ... (*бідне серце крає.*")
8. Мудрим ніхто не вродився, ... (*а навчився.*)
9. Павло Тичина народився 27 січня 1891 року в селі Пісках на Чернігівщині в родині ... (*сільського дяка.*)
10. Певний час Максим Рильський жив у родині видатного українського

композитора ... (Миколи Лисенка.)

11. "Вийшли вранці ми. Дивне місто проти сонця! Всі взолочені віконця...

Ні, такої ще зими... (не стрічали ми.)

12. "... і хай у час останній свій про сина спокійно я подумаю: ... (Людина!")

Диктант-співпраця

 Запишіть приклади творів таких жанрів.

1. Оповідання: ... ("Про себе", "Леся").

2. Поезії: ... ("Вітер віє, повіває...", "Вітер з гаєм розмовляє...", "Рече та стогне Дніпр широкий...", "Поет-каменярь", "Дивувалась зима", "Дрімають села", "Конвалія", "Давня весна", "Де не глянь – колоски", "Хор лісових дзвіночків", "Сонце і дим", "Дитинство", "Ким хочеш бути, хлопчику, в житті?").

3. Літературні казки: ... ("Лисичка-кума", "Біда навчить").

Розділ шостий. Розповіді про нас самих

Вступ

Бліц – диктант

1. Твори яких жанрів прочитаємо у цьому розділі? (Байки, п'єсу – казку)

2. Як називається повчальний висновок байки? (Мораль)

3. Чим виражений висновок байки? (Прислів'ям)

4. Як звати відомого українського байкаря? (Леонід Глібов)

5. Хто є головними героями байки? (Тварини)

6. Кого в байках уособлюють тварини? (Людей)

Творчий диктант

"Визнач жанр твору"

1. "Ото на себе не надійся, чужому лихові не смійся." (Байка)

2. "Жили собі були дід і баба." (Казка)

3. "А тільки хура й досі там." (Байка)

4. "У товаристві лад – усяк тому радіє." (Байка)

5. "І я там був, мед-пиво пив, по бороді текло, а в рот не попало." (Казка)

6. "Дивувалась зима: чом це тануть сніги?" (Вірш)

Езоп

"Двоє приятелів і ведмідь"

Літературний диктант

"Що ти запам'ятав?"

1. Хто був першим байкарем? (*Езоп*)
2. Де жив Езоп? (*У Стародавній Греції*)
3. Якими творами прозовими чи віршованими є байки Езопа? (*Прозовими*)
4. Скільки приятелів йшли до міста? (*Два*)
5. Де відбувалися події? (*У лісі*)
6. Кого зустріли приятелі? (*Ведмедя*)
7. Що зробив перший приятель? (*Видерся на дерево*)
8. Як учинив другий чоловік? (*Прикинувся мертвим*)
9. Що цікавого ви дізналися про ведмедя? (*Ніколи не чіпає мертвих*)
10. Як жартівливо автор називає ведмедя? (*Бурмило*)
11. Що найбільше цікавило приятеля, який сидів на дереві? (*Що шептав ведмідь?*)
12. Які слова з байки стали прислів'ям? (*Друзі пізнаються в біді.*)

Леонід Іванович Глібов

Літературний диктант

"Так чи ні"

1. Дитинство Леоніда Глібова минуло серед розкішної природи Полтавщини. (*Так*)
2. Початкову освіту хлопчик здобув у сільській школі. (*Ні*)
3. Найбільша частина життя байкаря пройшла у Києві. (*Ні*)
4. Тривалий час Леонід Іванович викладав історію, географію. (*Так*)
5. Серед його учнів був і Петро Косач. (*Так*)
6. Твори для дітей друкував у журналі "Барвінок". (*Ні*)

Леонід Іванович Глібов

"Зозуля й Півень"

Літературний диктант

"Чи правильно ти зрозумів зміст прочитаного?"

1. Хто дійові особи байки? *(Півень, Зозуля, Горобець)*
2. Про що відбувається розмова між головними героями твору? *(Про спів)*
3. З ким порівнює Зозуля Півня? *(Із жар-птицею)*
4. Ким доводиться Півень Зозулі? *(Кумом)*
5. Хто з героїв байки сказав правду про стосунки Півня та Зозулі? *(Горобець)*
6. Які рядки є мораллю байки? *(Рука руку миє.)*

Літературний диктант

"Так чи ні"

 Чи розкриває прислів'я головну думку байки?

1. Менше говори, а більше роби. *(Ні)*
2. Добре говорить, але зле робить. *(Ні)*
3. Хвалить, як медом маже. *(Так)*
4. Рука руку миє. *(Так)*
5. Пусті слова, правди в них нема. *(Так)*
6. Говорить п'яте через десяте. *(Ні)*

Олена Пчілка

"Котова наука"

Мікродиктант

1. Між ким відбувалася розмова в байці? *(Між котом та хлопчиком)*
2. З ким порівнює автор кота? *(З паном)*
3. Як назвав Петрусь Мурчика? *(Ледащо)*
4. Яким був сам Петрусь? *(Ледарем)*

Словниковий диктант

"Поясни незрозумілі слова"

1. Хижа - ... *(комора).*
2. Розманіживсь - ... *(розлінувався).*
3. Лихословив - ... *(сварив, лаяв).*
4. Далєбі - ... *(справді, дійсно).*

5. Схов - ...(*потаємне місце*).
6. Займа - ... (*зачіпати, чіплятися*).

Неля Шейко-Медведєва

"Лисиця, що впала з неба"

І дія

Літературний диктант

1. Що пообіцяв Вовк? (*Не їсти м'яса, охороняти ліс*)
2. Ким призначили Вовка? (*Старостою*)
2. Коли з'явилася Лисиця? (*Восени*)
3. Звідки вона впала? (*З неба*)
4. Якою прикидалася Лисиця? (*Немічною, беззахисною*)
5. Хто вкрав Гуску? (*Лисиця*)
6. Чому Гуска обмовляє Вовка? (*Боїться Лисицю*)

Словниковий диктант

"Здогадайся: хто це?"

1. Донечка, хазяєчка, вертуха, внучка, помічниця, рукодільниця - ... (*дівчина*).
2. Сильний, злий, зубатий, хижий, сірий - ... (*вовк*).
3. Ходить, жує, бекає - ... (*вівця*).
4. Літає, плаває, клює, гелгоче - ... (*гуска*).

ІІ дія

Бліц – диктант

1. Якої пори року відбувається друга дія казки? (*Взимку*)
2. Хто викрав у дівчини клунок з речами? (*Лисиця з Вороною*)
3. Хто впав на дорогу, прикинувшись мертвим? (*Лисиця*)
4. Чому Лисиця хоче позбутися Вовка? (*Він заважає їй красти.*)
5. Хто допомагав Лисиці в її злочинах? (*Ворона*)
6. Чим закінчується казка? (*Лисицю викрито*)

Цитатний диктант

"Кому належать ці слова?"

1. "Каюся! І присягаюсь: якщо помилуєте мене, довіку не їстиму м'яса!"
(Вовк)
2. "Журавель. Я його всю весну й літо вчила танцювати, а він пообіцяв, що навчить мене літати." (Лисиця)
3. "Він у нас... прибитий. Три роки тому заліз у кошару..." (Ворона)
4. "Ловися, рибко, велика й маленька..." (Вовк)
5. "Не стріляй! Не стріляй! Це не він крав"! (Ворона)
6. "Тоді прийми від нас цю шапку і носи її собі на радість"! (Чумак)

Узагальнюючий диктант

"Чи уважний ти читач?"

1. Кого у світі вважають першим байкарем? (Езопа)
2. Де жив Езоп? (У Стародавній Греції)
3. Як називається байка Леоніда Глібова? ("Зозуля й Півень")
4. Під яким псевдонімом друкував свої твори Леонід Глібов? (Дідусь Кенар)
5. Чим завершуються байки? (Мораллю)
6. Які людські якості висміюються в байці "Зозуля й Півень"? (Нещирість, неправдивість, лукавство, фальш)
7. Яка головна думка байки Езопа "Двоє приятелів і ведмідь"? (Друзі пізнаються в біді)
8. До якої байки головною думкою можна вважати прислів'я "У лиху годину пізнаєш вірну людину"? ("Двоє приятелів і ведмідь")
9. Кому з дійових осіб п'єси-казки належать такі слова: "- Не стріляй, не стріляй! Це ж не він крав"! (Вороні)
10. Хто є негативними персонажами п'єси-казки "Лисиця, що впала з неба"? (Лисиця, Ворона)
11. Із змістом якої української народної казки співзвучний уривок п'єси - казки? ("Лисичка-сестричка та вовк – панібрат")
12. Як називається драматичний твір, призначений для розігрування на сцені? (П'єса)

Диктант-співпраця

 Запишіть приклади творів таких жанрів.

1. Байки: ... (*"Двоє приятелів і ведмідь", "Зозуля й Півень", "Котова наука"*).
2. П'єса - казка: ... (*"Лисиця, що впала з неба"*).

Розділ сьомий. Літературні казки зарубіжних письменників

Олександр Сергійович Пушкін

Літературний диктант

"Що ти запам'ятав?"

1. Хто такий Олександр Сергійович Пушкін? (*Російський поет*)
2. Де він народився? (*У Москві*)
3. Ким були його батьки? (*Дворянами*)
4. Як звали няню Олександра Пушкіна? (*Арина Родіонівна*)
5. Яким було найбільше захоплення поета? (*Читання книжок*)
6. Хто перекладав твори російського поета? (*Максим Рильський і Наталя Забіла*)

Олександр Сергійович Пушкін

"Казка про царя Салтана..."

Бліц - диктант

1. Скільки сестер пряли під вікном? (*Три*)
2. Чого хотіла перша сестра? (*Варити обіди*)
3. Яка мрія була в другій сестриці? (*Ткати полотно*)
4. Яким було бажання молодшої із сестер? (*Народити молодця-богатиря*)
5. Куди поїхав цар? (*На війну*)
6. Хто народився у царській сім'ї? (*Син*)
7. Хто хотів знищити царівну з дитинкою? (*Ткачиха й повариха*)
8. Де опинилися царівна із сином? (*На острові*)
9. Кого врятував царевич? (*Лебедицю*)
10. Яке ім'я дали жителі міста царевичу? (*Гвідон*)
11. Як Гвідон ставився до свого батька? (*Любив*)
12. Яка головна думка казки? (*Добро перемагає зло*)

Літературний мікродиктант

"Хто це?"

1. "Якби я була цариця, я б родила для царя молодця – богатиря". *(Третя сестриця)*
2. "Ви ж, голубоньки-сестриці, вибирайтеся з світлиці, їдьте з нами зараз до царських моїх хором." *(Цар Салтан)*
3. "Шле з листом вона гінця, щоб потішити отця." *(Цариця)*
4. "Народилось дитинча - не дівчатко, не хлопча, не пацюк, не жабенятко, а невидане звірятко". *(Ткачиха, повариха)*
5. "Ждать повернення мого, не рішаючи нічого". *(Цар)*
6. "Матінко моя єдина! Молода моя княгине! Подивіться ви туди: їде батечко сюди". *(Князь Гвідон)*

Словниковий диктант

"Добери порівняння"

1. Цариця над малятком, мов ... *(орлиця над орлятком).*
2. У срібній зброї, в панцирах, як ... *(жар зорі).*
3. Княгиня-диво: місяць у косі блищить, на чолі зоря горить, а сама, неначе... *(пава).*

Ганс Крістіан Андерсен

Літературний диктант

"Так чи ні"

1. Народився Ганс Крістіан Андерсен у Данії. *(Так)*
2. Славетний казкар народився і виріс у багатій сім'ї. *(Ні)*
3. З 10 років Ганс Крістіан пішов працювати на фабрику. *(Ні)*
4. У вільний час любив гратися в театр. *(Так)*
5. Увечері майбутній казкар навчався у безкоштовній школі для бідних. *(Так)*
6. Ганса Крістіана Андерсена вважають королем казки. *(Так)*

Ганс Крістіан Андерсен

"Гидке каченя"

(Скорочено)

Літературний диктант

"Чи правильно ти зрозумів зміст прочитаного?"

1. Де качка висиджувала каченят? (*У лопухах*)
2. Якими були перші дії каченят? (*Вони захищали*)
3. Який із кольорів корисний для очей? (*Зелений*)
4. Куди мати-качка повела своїх дітей другого дня? (*До канави*)
5. Хто був найзнатнішим на пташиному подвір'ї? (*Стара качка*)
6. Хто захищав гидке каченя? (*Мати-качка*)
7. Ким стало каченя на пташиному дворі? (*Посміховиськом*)
8. Де жило каченя після втечі? (*У бабусі*)
9. Чому всі тварини зневажали каченя? (*Бо було гидке*)
10. Ким були ті прекрасні створіння на воді? (*Лебедями*)
11. Де лежало гидке каченя до приходу весни? (*На болоті*)
12. Як почувало себе каченя, ставши лебедем? (*Був щасливий*)

Цитатний диктант

"Кому належать ці слова?"

1. "- Який великий світ"! (*Каченята*)
2. "- Хороші дітки в цієї матері, усі гарні, крім одного, який не вдався. Я б хотіла, щоб його виправили"! (*Стара качка*)
3. "Воно хоч некрасиве, але в нього лагідна вдача, і плаває воно теж чудово." (*Мати-качка*)
4. "Це хороша знахідка, тепер у мене будуть і качині яйця." (*Бабуся*)
5. "Я полечу до них, до цих величних птахів! Хай вони заклюють мене на смерть за те, що я, таке гидке, наслідилось наблизитись до них." (*Гидке каченя*)
6. " - Новий найкращий! Такий молоденький! Такий чудовий"! (*Діти*)

Літературний диктант

"Закінчи речення"

1. "Нарешті тріснуло велике... ." (*яйце*)
2. "Ідіть до мене, я мушу вивести вас у великий світ, представити вас на ...

." (пташиному подвір'ї)

3. *"- Дивіться привітайтеся та нижче вклоніться отій старій... ." (качці)*
4. *"Сніжисто-білі, з довгими гнучкими шиями – то були" (лебеді)*
5. *"Не біда з'явитися на світ у качиному гнізді, якщо ти вилупився з лебединого... ." (яйця)*
6. *"Добре щире серце не буває ніколи... ." (горде)*

Джанні Родарі

"Дорога, що нікуди не вела"

Бліц - диктант

1. Як звали головного героя казки? *(Мартіно)*
2. Скільки доріг розходилося на околиці села? *(Три)*
3. Куди вела перша дорога? *(До моря)*
4. Куди можна було доїхати другою дорогою? *(До міста)*
5. Куди вела третя дорога? *(Нікуди)*
6. Як люди прозвали Мартіно? *(Вперта голова)*
7. Коли Мартіно рішуче попрямував таємничою дорогою? *(Коли підріс)*
8. Кого зустрів хлопчик? *(Собаку)*
9. Куди привела дорога Мартіно? *(До палацу)*
10. Кого зустрів Мартіно в палаці? *(Сеньйору)*
11. З чим повернувся Мартіно? *(З багатством)*
12. Що дістається людині, котра першою йде дорогою, якою ще не ходив ніхто? *(Скарби)*

Узагальнюючий диктант

"Чи уважний ти читач?"

1. З якого твору ці слова: "На той час війна була, цар надів військове вбрання і цариці на прощання наказав поберегтись, старого лиха стерегтись"? *("Казка про царя Салтана...")*
2. Хто є автором твору "Гидке каченя"? *(Ганс Крістіан Андерсен)*
3. У якій країні створював свої казки Ганс Крістіан Андерсен? *(У Данії)*
4. На кого перетворилося гидке каченя? *(На лебедя)*

5. За ким сумував князь Гвідон? (*За батьком*)
6. Яка з прочитаних казок є віршованою? (*"Казка про царя Салтана..."*)
7. Хто написав казку "Дорога, що нікуди не веде"? (*Джанні Родарі*)
8. Визначте жанр твору Ганса Крістіана Андерсена "Гидке каченя".
(*Літературна казка*)
9. Хто з казкарів народився 2 квітня? У цей день відзначають Всесвітній день дитячої книги. (*Ганс Крістіан Андерсен*)
10. Хто переклав казку "Гидке каченя"? (*Оксана Іваненко*)
11. Як називається премія за найкращі книжки для дітей? (*Премія імені Ганса Крістіана Андерсена*)
12. Хто з українських письменників перекладав казки російського поета Олександра Пушкіна? (*Максим Рильський, Наталя Забіла*)

Розділ восьмий. Світ дитинства в літературі

Людина починається з добра

Анатолій Георгійович Костецький

Бліц – диктант

1. Ким працювала мама поета? (*Учителькою*)
2. У скільки років навчився писати? (*У 5 років*)
3. Коли отримав перший диплом за власні вірші? (*У 5 класі*)
4. Кому з українських поетів присвячував вірші? (*Тарасу Шевченку*)
5. У скільки років Анатолій Костецький почав друкуватися? (*У 20 років*)
6. Хто з поетів дав Анатолію Костецькому пораду писати твори для дітей?
(*Михайло Стельмах*)

Анатолій Костецький

"Мрія"

Літературний диктант

"Як ти зрозумів зміст вірша?"

1. Хто головний герой поезії? (*Хлопчик*)
2. Що робить хлопчик? (*Лежить і мріє*)
3. Під яким деревом лежить хлопчик? (*Кленом*)

4. Про що мріє головний герой вірша? (*Вирости*)
5. Скільки днів він виношує свою мрію? (*Десять*)
6. Чому хлопчик хоче підрости? (*Щоб захистити Олю*)

Творчий диктант

"Добери рими"

1. Гуде - ... (*іде*).
2. Просто - ... (*зростом*).
3. Про те - ... (*росте*).
4. Мрію - ... (*Сергія*).
5. Сказав - ... (*не чіпав*).
6. Дивлюсь - ... (*вчусь*).

Анатолій Костецький

"Спішу додому"

Бліц – диктант

1. Як звати головного героя вірша? (*Сергій*)
2. Хто кличе хлопчика грати у футбол? (*Микола*)
3. Хто пропонує обміняти ніжик на шайбу? (*Славко*)
4. Хто чекав Сергія вдома? (*Цуценя*)

Василь Олександрович Сухомлинський

"Не загубив, а знайшов"

Бліц – диктант

1. Визначте жанр літературного твору. (*Оповідання*)
2. Назвіть ім'я, по батькові та прізвище автора твору. (*Василь Олександрович Сухомлинський*)
3. Скільки років виповнилося сину? (*Дванадцять*)
4. Що дав батько сину? (*Лопату*)
5. Куди відправив батько сина? (*У поле*)
6. Яку кількість кроків потрібно було відміряти хлопцю? (*Сто*)
7. Що сталося з лопатою? (*Вона зламалася*)
8. Коли зламалася лопата? (*На останній скибі землі*)

9. З яким настроєм прийшов хлопець додому? (*Неспокійним*)
10. Що знайшов хлопець? (*Бажання трудитися*)
11. Що є найдорожчою знахідкою кожної людини? (*Праця, труд, робота*)
12. Визначте головну думку оповідання. (*Любити працю, вчитися трудитися*)

Всеволод Зіновійович Нестайко

Літературний диктант

"Що ти знаєш про письменника?"

1. Де народився Всеволод Нестайко? (*У Бердичеві*)
2. Ким був його батько? (*Освіченою людиною*)
3. Ким працювала мама майбутнього письменника? (*Вчителькою літератури*)
4. Де мешкав із трьох років? (*У Києві*)
5. Чому Всеволода Нестайка дразнили "море горить", "пожежна команда", "рудий африканський їжачок"? (*Бо мав руде волосся*)
6. Як називалася перша книжечка письменника? (*"Шурка і Шурко"*)

Всеволод Нестайко

"Шурка і Шурко"

Бліц – диктант

1. Визначте жанр літературного твору "Шурка і Шурко" Всеволода Нестайка. (*Оповідання*)
2. Про якого головного героя йде мова на початку твору? (*Про Шурка*)
3. Як звали вчительку хлопчика? (*Ольга Борисівна*)
4. З ким посадили Шурка за одну парту? (*Із Шуркою*)
5. Ким мріяла бути Шура? (*Лікарем*)
6. На яку хворобу захворів хлопчик? (*Апендицит*)
7. Хто оперував Шурка? (*Клавдія Василівна, Шурина мама*)
8. Хто прийшов у лікарню до Шурка? (*Однокласниця Шура*)
9. Хто з однокласників кинув записку у вікно? (*Шура*)
10. Хто написав записку хлопчику? (*Сєва і Толя*)

11. Через який час після хвороби Шурко пішов до школи? (*Через два тижні*)
12. Визначте головну думку оповідання. (*Треба вміти дружити. Друзі пізнаються в біді*)

Цитатний диктант

"Кому належать ці слова?"

1. "- Бойчук, заспокойся." (*Ольга Борисівна*)
2. "Ще б пак! Інакше й бути не могло! Аякже"! (*Шурко*)
3. "- Ну що, хлопче? Болить... Що ж зробимо так, щоб ніколи більше не боліло." (*Клавдія Василівна*)
4. "- От якби всі лікарі були такі... добрі. Їх ніхто б не боявся." (*Шурко*)
5. " А мене тут усі знають. Адже ми поряд з лікарнею живемо. Я сказала, ніби мама футляр від окулярів забула і послала мене. І тьотя Даша пустила. Ну, бувай, видужуй..." (*Шура*)
6. "Ач ти яка! Молодець! Оце товариш! Ти з нею давно дружиш?" (*Сусід по ліжку*)

Марія Іванівна Чумарна

"Казка про друга"

Літературний диктант

"Чи правильно ти зрозумів зміст прочитаного?"

1. Хто є головним героєм твору? (*Хлопчик – оповідач*)
2. Від чийого імені ведеться розповідь у творі? (*Від першої особи однини*)
3. Яка була улюблена гра нашого героя? (*Комп'ютерна*)
4. Куди потрапив хлопчик? (*На планету Тайн*)
5. Як звали комп'ютерного друга героя? (*Компутик*)
6. Якими були жителі планети Тайн? (*Невидимими*)
7. За ким увесь час сумував хлопчик? (*За другом Сашком*)
8. Чим була велика різнокольорова зірка? (*Планетою Земля*)
9. Хто розбудив оповідача? (*Мама*)
10. Хто був справжнім другом хлопчика? (*Сашко*)
11. Визначте жанр твору. (*Казка*)

12. Продовжте речення: "Щоб мати друга, треба вміти самому... ." (дружити)

Всеволод Зіновійович Нестайко

"Із сміхом треба бути обережним..."

Творчий диктант

"Як ти продовжив би речення? "

1. "Із сміхом треба бути" (обережним)
2. "Сумує, тужить людина, як правило... ." (на самоті)
3. "Гумор, сміх – це справа" (товариська, колективна)
4. "Будь завжди з" (людьми)
5. "Із себе смійся скільки... ." (хочеш)
6. "Тобі смішно, а комусь від того міху... ." (плакати хочеться)

Узагальнюючий диктант

"Чи уважний ти читач?"

1. Як називається перша тема розділу "Світ дитинства в літературі"? ("Людина починається з добра")
2. Яка мета творів, поміщених у цю тему? (Учися творити добро)
3. Назвіть вірші Анатолія Костецького. ("Мрія", "Спішу додому")
4. Чого хоче навчити Василь Сухомлинський маленьких читачів оповідання "Не загубив, а знайшов"? (Працьовитості)
5. Визначте головну думку оповідання Всеволода Нестайка "Шурка і Шурко". (Дружити треба вміти. Друг пізнається у біді.)
6. Чи розкриває головну думку казки Марії Чумарної "Казка про друга" прислів'я: "Хорошого друга узнаєш, як з ним розлучишся."? (Так)

У кожного є співуча пір'їна

Василь Олександрович Сухомлинський

"Співуча пір'їна"

Бліц – диктант

1. Про що говорить тобі назва цієї теми "У кожного є співуча пір'їна?" (Про здібності)

2. Про кого йде мова у творі? (*Про Стрепета*)
3. Чим співає птах? (*Крилом*)
4. Чим особливий цей птах? (*Має співучу пір'їну*)
5. Послухайте рядки твору: "Лунає тонкий свист. Схожий він і на звучання найтоншої струни, коли по ній водити смичком, і на пісню вітру в тонкій стеблині очерету." Яким прикметником автор наділяє звучання пір'їни? (*Тонкий*)
6. З чим порівнюється спів Стрепета? (*З піснею вітру, зі звучанням скрипки*)
7. Яке лихо трапилося зі Стрепетом? (*Загубив співучу пір'їну*)
8. Хто знайшов ту пір'їну? (*Сергійко*)
9. Без чого не може жити Стрепет? (*Без пісні*)
10. Визначте жанр цього твору. (*Казка*)
11. Назвіть ознаки казки у цьому творі. (*Птах говорить*)
12. Визначте головну думку казки. (*Щаслива та людина, яка знайшла своє місце у житті.*)

Степан Ілліч Жупанин

"Намалюю вітер"

Бліц – диктант

1. Хто головний герой вірша? (*Юний художник*)
2. Чим він захоплюється? (*Малюванням*)
3. Що малює? (*Вітер*)
4. Скільки альбомів змалював вітрами? (*Три*)
5. Яку рису художника підкреслює автор рядками поезії: "А вітрам нема кінця і краю."? (*Творчість, уява, фантазія, креативність*)
6. Який вітер, змальований хлопчиком тобі найбільше запам'ятався?

Творчий диктант

"Добери рими"

1. Ніжний - ... (*сніжний*).
2. Хвилі - ... (*схилі*).
3. Вальсі - ... (*терасі*).

4. Має -... (*гуляє*).
5. Маю - ... (*краю*).

Творчий диктант

"Хто найбільше?"

 Доберіть до слів вітер і сонце якомога більше прикметників. У кого вийшов найдовший ланцюжок?

1. Вітер - ... (*тихий, ніжний, дощовий, сніжний, маленький, легенький, морозяний, сильний, потужний, морський, холодний, теплий, приємний, шквальний, лагідний, грайливий*).
2. Сонце - ... (*яскраве, тепле, гаряче, спекотне, жарке, далеке, жовте, холодне, ніжне, лагідне, радісне, усмінене, приємне, веселе, кругле, кулясте, світле, життєдайне*).

Олександр Миколайович Єфімов

"Тут усе є..."

Літературний диктант

"Як ти зрозумів зміст прочитаного?"

1. Визначте жанр літературного твору. (*Оповідання*)
2. Хто головні герої оповідання? (*Діти*)
3. Як звали вчительку? (*Галина Іванівна*)
4. Як називався четвертий урок? (*Малювання*)
5. Де проходив незвичайний урок? (*Надворі*)
6. Якої пори року діти вийшли на вулицю? (*Взимку*)
7. Яка була погода? (*Гарна*)
8. Кого ліпила Світлана? (*Сніговика*)
9. Кого зліпила Оля? (*Чебурашку*)
10. Що на снігу робив Вітя Карацунька? (*Писав*)
11. Кого побачила Світланка Єщенко? (*Сороку*)
12. Яка риса допомогла Віті побачити різні дива? (*Спостережливість*)

Володимир Григорович Рутківський

"Як складають вірші"

Бліц – диктант

1. Визначте жанр твору. (*Оповідання*)
2. Хто дійові особи твору? (*Ганнуса і Костя*)
3. Де відбувався описаний випадок? (*На "Ракеті"*)
4. По якій річці подорожували діти? (*Дніпрі*)
5. Якою була погода? (*Дощовою*)
6. У яку гру грали діти? (*Складали вірші*)

Словниковий диктант

"Поясни незрозумілі слова"

1. Ілюмінатор - ... (*вікно на кораблі*).
2. "Ракета" - ... (*назва теплоходу*).
3. Вигулькне - ... (*визирне*).
4. Кирпа - ... (*ніс*).
5. Палуба - ... (*підлога на кораблі*).
6. Тент - ... (*дах, покрівля, намет*).

Микола Федорович Сингаївський

"Дощ із краплі починається"

Творчий диктант

"Що із чого починається?"

1. "Все – із доброго чи злого – починається" (*з малого*)
2. З листочка - ... (*листя*).
3. З нитки - ... (*сорочка*).
4. З маленької зернини -... (*хліб*).
5. Із чистої краплини - ... (*дощ*).
6. Із струмка - ... (*річка*).
7. З пагінця -... (*гілка*).
8. З гілки - ... (*сопілка*).
9. День - ... (*турботою*).

Творчий диктант

"Добери рими"

1. Злого - ... (*малого*).
2. Листочка - ... (*сорочка*).
3. Гілка - ... (*сопілка*).
4. Зернини - ... (*краплини*).
5. Дрімоту - ... (*роботу*).
6. Вміло - ... (*діло*).

Узагальнюючий диктант

"Чи уважний ти читач?"

1. Хто є автором слів: "У кожної людини є своя співуча пір'їна"? (*В.О.Сухомлинський*)
2. Як називається дивовижний птах із співучою пір'їною? (*Стрепет*)
3. Чим співав дивовижний птах стрепет? (*Крилом*)
4. Хто дає пораду: "Роби невтомно, вміло, хоч мале, та добре діло"? (*Микола Сингаївський*)
5. Якому явищу природи "художник" присвятив три альбоми малюнків? (*Вітру*)
6. Що знайшов герой оповідання Василя Сухомлинського, яке ти прочитав? (*Бажання трудитися*)
7. Хто автор гумористичних творів? (*Грицько Бойко*)
8. Хто радить бути обережним зі сміхом? (*Всеволод Нестайко*)
9. Які риси характеру виявила Шура з оповідання Всеволода Нестайка "Шура і Шурко"? (*Турботливість, товариськість, терплячість*)
10. Для яких дітей сміх буде дошкульним? (*Для ледарів*)
11. Чий голоси ми чуємо за рядками вірша Ганни Чубач "Найрідніші голоси"? (*Бабусі, мами, доні*)
12. Які вміння та якості, на твою думку, потрібно розвивати в собі, щоб пізнавати невідоме? (*Допитливість, увагу, спостережливість, старанність.*)

Диктант-співпраця

 Запишіть приклади творів таких жанрів.

1. Оповідання: ... (*"Не загубив, а знайшов", "Шурка і Шурко", "Тут усе є...", "Як складають вірші"*).
2. Літературні казки:... (*"Казка про друга", "Співуча пір'їна"*).
3. Віршовані твори: ... (*"Мрія", "Спішу додому", "Мавпині іменини", "Консультант", "Сміх для всіх", "Найрідніші голоси", "Намалюю вітер", "Дощ із краплі починається"*).

Використані джерела

1. Вашуленко М.С. Буквар: підручник для 1 класу загальноосвітніх навчальних закладів / М.С. Вашуленко, О.В. Вашуленко. – К. : Видавничий дім "Освіта", 2012. – 152 с. : іл.
2. Вашуленко М.С. Післябуквар: навчальний посібник для 1 класу / М.С. Вашуленко, О.В. Вашуленко. – К. : Видавничий дім "Освіта", 2013. – 112 с. : іл.
3. Мартиненко В.О. Літературне читання. Робочий зошит : навчальний посібник для учнів 3 класу / В.О. Мартиненко. – К. : Видавничий дім "Освіта", 2015. – 72 с. : іл.
4. Мартиненко В.О. Літературне читання. Робочий зошит : навчальний посібник для учнів 4 класу / В.О. Мартиненко. – К. : Видавничий дім "Освіта", 2015. – 72 с. : іл.
5. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів. 1 – 4 класи (зі змінами). - Тернопіль : Мандрівець, 2015. – 256 с.
6. Науменко В. Літературне читання. Українська мова: підручник для 2 класу загальноосвітнього навчального закладу / В. Науменко. – К.: Генеза, 2012. – 160 с. : іл.
7. Савченко О.Я. Літературне читання. Українська мова : підручник для 4 класу загальноосвітнього навчального закладу / О.Я.Савченко. – К. : Видавничий дім "Освіта", 2015. – 192 с. : іл.
8. Савченко О.Я. Літературне читання. Українська мова: підручник для 3 класу загальноосвітнього навчального закладу / О.Я.Савченко. – К. : Видавничий дім "Освіта", 2013. – 192 с. : іл.